Povești nemuritoare

Poveşti nemuritoare

6.

Coperta de
CRINA IONESCU

ISBN 973-25-0447-1

EDITURA ION CREANGĂ S.A.
Piața Presei Libere, nr. 1
Sector 1, București
Tel. : 618 25 25
Fax : 312 91 10
ROMÂNIA

tYGRI book

Povești nemuritoare

EDITURA ION CREANGĂ — BUCUREȘTI
1995

Capra cu trei iezi

ERA ODATĂ O CAPRĂ care avea trei iezi. Iedul cel mare și cu cel mijlociu dau prin băț de obraznici ce erau; iară cel mic era harnic și cuminte. Vorba ceea: „Sunt cinci degete la o mână și nu samănă toate unul cu altul".

Într-o zi, capra cheamă iezii de pe afară și le zice:

— Dragii mamei copilași! Eu mă duc în pădure ca să mai aduc ceva de ale mâncării. Dar voi, încuieți ușa după mine, ascultați unul de altul, și să nu cumva să deschideți până ce nu-ți auzi glasul meu. Când oi veni eu, am să vă dau de știre, ca să mă cunoașteți, ș-am să vă spun așa:

Trei iezi cucuieți,
Mamei ușa descuieți!
Că mama v-aduce vouă:
Frunze-n buze,
Lapte-n țâțe,

Drob de sare
În spinare,
Mălăieș
În călcăieș,
Smoc de flori
Pe subsuori.

Auzit-ați ce-am spus eu ?

— Da, mămucă, ziseră iezii.

— Pot să am nădejde în voi ?

— Să n-ai nici o grijă, mămucă, apucară cu gura înainte cei mai mari. Noi suntem odată băieți, și ce-am vorbit o dată vorbit rămâne.

— Dacă-i așa, apoi veniți să vă sărute mama ! Dumnezeu să vă apere de cele rele, și mai rămâneți cu bine !

— Mergi sănătoasă, mămucă, zise cel mic, cu lacrimi în ochi, și Dumnezeu să-ți ajute ca să te întorni cu bine, și să ne-aduci demâncare.

Apoi capra iese și se duce în treaba ei. Iar iezii închid ușa după dânsa și trag zăvorul. Dar vorba veche : „Pereții au urechi și ferestile ochi". Un dușman de lup — ș-apoi știți care ? — Chiar cumătrul caprei, care de mult pândea vreme cu prilej ca să pape iezii, trăgea cu urechea la părete din dosul casei când vorbea capra cu dânșii.

„Bun ! zise el în gândul său. Ia, acu mi-e timpul... De i-ar împinge păcatul să-mi deschidă ușa, halal să-mi fie ! Știu că i-aș cârnosi și i-aș jumuli !"

Cum zice, și vine la ușă ; și cum vine, și începe :

Trei iezi cucuieți,
Mamei ușa descuieți !
Că mama v-aduce vouă :
Frunze-n buze,
Lapte-n țâțe,
Drob de sare
În spinare,
Mălăieș
În călcăieș,
Smoc de flori
Pe subsuori.

— Hai ! deschideți cu fuga, dragii mamei, cu fuga !

— Ia ! băieți — zise cel mai mare — săriți și deschideți ușa, că vine mama cu demâncare.

— Sărăcuțul de mine ! zise cel mic. Să nu cumva să faceți pozna să deschideți, că-i yai de noi ! Asta nu-i mămuca. Eu o cunosc de pe glas : glasul ei nu-i așa de gros și răgușit, ci-i mai subțire și mai frumos !

Auzind aceste, lupul se duse la un ferar și puse să-i ascuțe limba și dinții pentru a-și subția glasul, ș-apoi întorcându-se începu iar ;

Trei iezi cucuieți,
Mamei ușa descuieți...

— Ei, vedeți — zise iarăși cel mare — dacă mă potrivesc eu vouă ? Nu-i mămuca, nu-i mămuca. D-apoi

cine-i, dacă nu-i ea ? Că doar și eu am urechi. Mă duc să-i deschid.

— Bădică ! bădică ! — zise iarăși cel mic — ascultați-mă și pe mine ! Poate mai de apoi a veni cineva și a zice :

Deschideți ușa
Că vine mătușa,

ș-atunci voi trebuie numaidecât să deschideți ? D-apoi nu știți că mătușa-i moartă de când lupii albi și s-a făcut oale și ulcioare, sărmana ? !

— Apoi dă ! nu spun eu bine ? zise cel mare. Ia de-atunci e rău în lume, de când a ajuns coada să fie cap... Dacă te-i potrivi tu acestora, îi ține mult și bine pe mămuca afară. Eu, unul, mă duc să deschid...

Atunci mezinul se vâră iute în horn și, sprijinit cu picioarele de prichiciu și cu nasul de funingine, tace ca peștele și tremură ca varga de frică. Dar frica-i din raiu, sărmana ! Asemenea cel mijlociu, țușt ! iute sub chersin ; se-nghemuiește acolo cum poate, tace ca pământul, și-i tremură carnea pe dânsul de frică : „Fuga-i rușinoasă, da-i sănătoasă !...“ Însă cel mare se dă după ușă, și să tragă, să nu tragă ? În sfârșit, trage zăvorul... Când iaca !... ce să vadă ? Ș-apoi mai are când vedè ?... căci lupului îi scăpărau ochii și-i sfârâia gâtlejul de flămând ce era. Și nici una, nici două, hat ! pe ied de gât, îi rătează capul pe loc, și-l mănâncă așa de iute și cu așa poftă, de-ți părea că nici pe o măsea

n-are ce pune. Apoi se linge frumușel pe bot și începe a se învârti prin casă cu neastâmpăr, zicând :

— Nu știu, părerea m-a amăgit, ori am auzit mai multe glasuri ? Dar ce Dumnezeu ? Parc-au întrat în pământ... Unde să fie, unde să fie ?

Se iteşte el pe colo, se iteşte pe dincolo, dar pace bună ! iezii nu-s nicăiri !

— Mă !... că mare minune-i și asta... dar nici acasă n-am de coasă... ia să mai odihnesc oleacă aste bătrâneţe.

Apoi se îndoaie de șele cam greu și se pune pe chersin. Și când s-a pus pe chersin, nu știu cum s-a făcut că, ori chersinul a crăpat, ori cumătrul a strănutat... Atunci iedul de sub chersin, să nu tacă ? — îl păștea păcatul și-l mânca spinarea, sărăcuțul :

— Să-ți fie de bine, nănașule !

— A !... ghidi, ghidi ! ghiduș ce ești ! Aici mi-ai fost ? Ia vină-ncoace la nănășelul, să te pupe el !

Apoi ridică chersinul binișor, înșfacă iedul de urechi și-l flocăiește și-l jumulește și pe acela, de-i merg peticile !... Vorba ceea : „Că toată paserea pe limba ei piere".

Pe urmă se mai învârte cât se mai învârte prin casă, doar a mai găsi ceva, dar nu găsește nimic, căci iedul cel cuminte tăcea molcum în horn, cum tace peștele în borș la foc. Dacă vede lupul și vede că nu mai găsește nimic, își pune în gând una : așază cele două capete cu dinții rânjiți în ferești, de ți se părea că

râdeau ; pe urmă unge toți pereții cu sânge, ca să facă și mai mult în ciuda caprei, ș-apoi iese și-și caută de drum.

Cum a ieșit dușmanul din casă, iedul cel mic se dă iute jos din horn și încuie ușa bine. Apoi începe a se scărmăna de cap și a plânge cu amar după frățiorii săi.

— Drăguții mei frățiori ! De nu s-ar fi înduplecat, lupul nu i-ar fi mâncat ! Și biata mamă nu știe de astă mare urgie ce-a venit pe capul ei !

Și bocește el, și bocește, până îl apucă lesin. Dar ce era să le facă ? Vina nu era a lui, și ce au căutat pe nas le-a dat.

Când jălea el așa, iaca și capra venea cât putea, încărcată cu de-a mâncării și gâfuind. Și cum venea, cât de colo vede cele două capete cu dinții rânjiți în ferești.

— Dragii mămucuței, dragi ! Cum așteaptă ei cu bucurie și-mi râd înainte când mă văd !

Băieții mamei, băieți,
Frumușei și cucuieți !...

Bucuria caprei nu era proastă. Dar când s-apropie bine, ce să vadă ? Un fior rece ca gheața îi trece prin vine, picioarele i se taie, un tremur o cuprinde în tot trupul și ochii i se painjinesc. Și ce era, nu era a bine !... Ea însă tot merge păn' la ușă, cum poate, crezând că părerea o înșală... Și cum ajunge, și începe :

Trei iezi cucuieți,
Mamei ușa descuieți!
Că mama v-aduce vouă:
Frunze-n buze,
Lapte-n țâțe,
Drob de sare
În spinare,
Mălăieș
În călcâieș,
Smoc de flori
Pe subsuori.

Atunci iedul mezin — care acum era și cel dintâi și cel de pe urmă — sare iute și-i deschide ușa. Apoi s-aruncă în brațele mâne-sa, și cu lacrămi de sânge începe a-i spune :

— Mămucă, mămucă, uite ce am pățit noi ! Mare foc și potop a căzut pe capul nostru !

Capra atunci, holbând ochii lung prin casă, o cuprinde spaima și rămâne încremenită !... Dar mai pe urmă, îmbărbătându-se, și-a mai venit puțin în fire ș-a întrebat :

— Da' ce-a fost aici, copile ?

— Ce să fie, mămucă ? Ia, cum te-ai dus dumneata de-acasă, n-a trecut tocmai mult și iaca s-aude cineva bătând la ușă și spunând :

Trei iezi cucuieți !...
Mamei ușa descuieți...

— Și ?...

— Și frate-meu cel mare, nătâng și neastâmpărat, cum îl știi, fuga la ușă să deschidă.

— Ș-atunci ?

— Atunci eu m-am vârât iute în horn și frate-meu cel mijlociu sub chersin, iară cel mare, după cum îți spun, se dă cu nepăsare după ușă și trage zăvorul !...

— Ș-atunci ?

— Atunci, grozăvie mare ! Nănașul nostru și prietenul dumitale, cumătrul lup, se și arată în prag.

— Cine ! Cumătru-meu ? El, care s-a jurat pe părul său că nu mi-a spărie copilașii niciodată ?

— Apoi dă, mamă ! Cum vezi, i-a umplut de spărieți !

— Ei las' că l-oi învăța eu ! Dacă mă vede că-s o văduvă sărmană și c-o casă de copii, apoi trebuie să-și bată joc de casa mea ? și pe voi să vă puie la pastramă ? Nici o faptă fără plată... Ticălosul și mangositul ! Încă se rânjea la mine câteodată și-mi făcea cu măseaua... Apoi doar eu nu-s de acelea de care crede el : n-am sărit peste garduri niciodată, de când sunt. Ei, taci, cumătre, că te-oi dobzăla eu ! Cu mine ți-ai pus boii în plug ? Apoi ține minte că ai să-i scoți fără coarne !

— Of, mămucă, of ! Mai bine taci și lasă-l în plata lui Dumnezeu ! Că știi că este o vorbă : „Nici pe dracu' să-l vezi, da' nici cruce să-ți faci !"

— Ba nu, dragul mamei ! Că până la Dumnezeu, sfinții îți ieu sufletul. Ș-apoi ține tu minte, copile, ce-ți

spun eu : că de i-a mai da lui nasul să mai miroase pe aci, apoi las' !... Numai tu, să nu cumva să te răsufli cuiva, ca să prindă el de veste.

Și de atunci căuta și ea vreme cu prilej, ca să facă pe obraz cumătru-său. Se pune ea pe gânduri și stă în cumpene, cum să dreagă și ce să-i facă.

„Aha ! ia, acu i-am găsit leacul, zise ea în gândul său. Taci ! Că i-oi face eu cumătrului una, de și-a mușca labele..."

Aproape de casa ei era o groapă adâncă : tocmai acolo-i nădejdea caprei.

„La cada cu dubala, cumătre lup, că nu-i de chip !... Ia, de acu se-ncepe fapta. Hai la treabă, cumătriță, că lupul ți-a dat de lucru !"

Și așa zicând, pune poalele-n brâu, își suflecă mânicile, ațâță focul și s-apucă de făcut bucate. Face ea sarmale, face plachie, face alivenci, face pască cu smântână și cu ouă, și fel de fel de bucate. Apoi umple groapa cu jaratic și cu lemne putregăioase, ca să ardă focul mocnit. După asta așază o leasă de nuiele numai înținată și niște frunzari peste dânsa ; peste frunzari toarnă țărnă și peste țărnă așterne o rogojină. Apoi face un scăuieș de ceară anume pentru lup. Pe urmă lasă bucatele la foc să fiarbă și se duce prin pădure să caute pe cumătru-său și să-l poftească la praznic. Merge ea cât merge prin codru, până ce dă de-o prăpastie grozavă și întunecoasă, și pe-o tihăraie dă cu crucea peste lup.

— Bună vremea, cumătră. Da' ce vânt te-a abătut pe-aici ?

— Bună să-ți fie inima, cumătre, cum ți-i căutătura... Apoi dă, nu știi dumneata că nevoia te duce pe unde nu ți-i voia ? Ia, nu știu cine a fost pe la mine pe acasă în lipsa mea, că știu că mi-a făcut-o bună !

— Ce fel, cumătriță dragă ?

— Ia, a găsit iezii singurei, i-a ucis și i-a crâmpoțit, de le-am plâns de milă ! Numai văduvă să nu mai fie cineva !

— Da' nu mai spune, cumătră !

— Apoi de acum, ori să spun, ori să nu mai spun, că tot una mi-e. Ei, mititeii, s-au dus către Domnul, și datoria ne face să le căutăm de suflet. De aceea am făcut și eu un praznic, după puterea mea, și am găsit de cuviință să te poftesc și pe dumneata, cumătre, ca să mă mai mângâi...

— Bucuros, dragă cumătră, dar mai bucuros eram când m-ai fi chemat la nuntă.

— Te cred, cumătre, d-apoi dă !... Nu-i cum vrem noi, ci-i cum vrea Cel-de-sus.

Apoi capra pornește înainte plângând și lupul după dânsa, prefăcându-se că plânge.

— Doamne, cumătre, Doamne ! zise capra suspinând. De ce ți-i mai drag în lume, tocmai de-aceea n-ai parte.

— Apoi dă, cumătră, când ar ști omul ce-ar păți, dinainte s-ar păzi. Nu-ți face și dumneata atâta inimă rea, că odată avem să mergem cu toții acolo.

— Așa este, cumătre, nu-i vorbă. Dar sărmanii gâgâlici, de cruzi s-au mai dus !

— Apoi dă, cumătră ; se vede că și lui Dumnezeu îi plac tot puișori de cei mai tineri.

— Apoi dacă i-ar fi luat Dumnezeu, ce ți-ar fi ? D-apoi așa ?...

— Doamne, cumătră, Doamne ! Oi face și eu ca prostul,.. Oare nu cumva nenea Martin a dat raita pe la dumneata pe-acasă ? Că mi-aduc aminte ca acu că l-am întâlnit odată prin zmeuriș, și mi-a spus că dac-ai vrea d-ta să-i dai un băiet, să-l învețe cojocăria.

Și din vorbă în vorbă, din una-n alta, ajung până-acasă la cumătra !

— Ia poftim, cumătre, zise ea, luând scăuiețul și punându-l deasupra groapei cu pricina, șezi colè și să ospătezi oleacă din ceea ce ne-a dat Dumnezeu !

Răstoarnă apoi sarmalele în strachină și i le pune dinainte.

Atunci lupul nostru începu a mânca hâlpov, și gogâlț-gogâlț-gogâlț, îi mergeau sarmalele întregi pe gât.

— Dumnezeu să ierte pe cei răposați, cumătră, că bune sarmale ai mai făcut !

Și cum ospăta el, buf ! cade fără sine în groapa cu jaratic, căci scăuiețul de ceară s-a topit, și leasa de pe groapă nu era bine sprijinită : nici mai bine, nici mai rău, ca pentru cumătru.

Ei, ei ! Acum scoate, lupe, ce-ai mâncat ! Cu capra ți-ai pus în cârd ? Capra ți-a venit de hac.

— Valeu, cumătră, talpele mele ! Mă rog scoate-mă, că-mi arde inima-n mine !

— Ba nu, cumătre ; c-așa mi-a ars și mie inima după iezișorii mei ! Lui Dumnezeu îi plac pui de cei mai tineri, mie însă-mi plac și de iști mai bătrâni, numai să fie bine fripți ; știi, colè, să treacă focul prin-tr-înșii.

— Cumătră, mă pârlesc, ard de tot, mor, nu mă lăsa !

— Arzi, cumătre, mori, căci nici viu nu ești bun ! De-abiè i-a mai trece băietului istuia de spăriet, că mult păr îmi trebuia de la tine ca să-l afum ! Ți-aduci aminte, dihanie răutăcioasă și spurcată, când mi te-ai jurat pe părul tău ? Și bine mi-ai mâncat iezișorii !

— Mă ustură inima-n mine, cumătră ! Mă rog scoate-mă și nu-ți mai face atâta osândă cu mine !

— Moarte pentru moarte, cumătre, arsură pentru arsură, că bine o mai plesnișì dinioare cu cuvinte din Scriptură !

După aceasta, capra și cu iedul au luat o căpiță de fân și au aruncat-o peste dânsul, în groapă, ca să se mai potolească focul... Apoi, la urma urmelor, năpădiră asupra lui și-i mai trântiră în cap cu bolovani și cu ce-au apucat, până-l omorâră de tot. Și așa s-a păgubit sărmana capră și de cei doi iezi, da' și de cumătră-său, lupul, păgubașă a rămas, și păgubașă să fie !

Și auzind caprele din vecinătate de una ca aceasta, tare le-au mai părut bine ! Și s-au adunat cu toatele

la priveghiu, și unde nu s-au așternut pe mâncate și pe băute, veselindu-se împreună...

Și eram și eu acolo de față, și-ndată după aceea am încălecat iute pe-o șea ș-am venit de v-am spus povestea așa ; ș-am mai încălecat pe-o roată și v-am spus jitia toată ; și unde n-am mai încălecat și pe-o căpșună, și v-am spus, oameni buni, o mare și gogonată minciună.

Punguța cu doi bani

ERA ODATĂ O BABĂ și un moșneag. Baba avea o găină și moșneagul un cucoș. Găina babei se oua de câte două ori pe fiecare zi, și baba mânca o mulțime de ouă, iar moșneagului nu-i da nici unul. Moșneagul într-o zi pierdu răbdarea și zise :

— Măi babă, mănânci ca în târgul lui Cremene. Ia dă-mi și mie niște ouă, ca să-mi prind pofta măcar.

— Da' cum nu ! zise baba, care era foarte zgârcită. Dacă ai poftă de ouă, bate și tu cucoșul tău să facă ouă, și-i mânca ; că eu așa am bătut găina, și iacătă-o cum se ouă.

Moșneagul, pofticios și hapsân, se ia după gura babei, și, de ciudă, prinde iute și degrabă cucoșul și-i dă o bătaie bună, zicând :

— Na ! ori te ouă, ori du-te de la casa mea ; ca să nu mai strici mâncarea degeaba.

Cucoșul, cum scăpă din mâinile moșneagului, fugi de-acasă și umbla pe drumuri, bezmetec. Și cum mer-

gea el pe un drum, numai iaca găsește o punguță cu doi bani. Și cum o găsește, o și ia în clonț și se întoarnă cu dânsa înapoi spre casa moșneagului. Pe drum, se întâlnește c-o trăsură c-un boier și cu niște cucoane. Boierul se uită cu băgare de samă la cucoș, vede în clonțu-i o punguță și zice vezeteului :

— Măi ! ia dă-te jos și vezi ce are cucoșul cela în plisc ?

Vezeteul se dă iute jos din capra trăsurei și c-un feliu de meșteșug prinde cucoșul și, luându-i punguța din clonț, o dă boierîului. Boieriul o ia, fără păsare o pune în buzunar și pornește cu trăsura înainte. Cucoșul, supărat de asta, nu se lasă, ci se ia după trăsură, spuind neîncetat :

Cucurigu ! boieri mari,
Dați punguța cu doi bani !

Boierul, înciudat, când ajunge în dreptul unei fântâni, zice vezeteului :

— Măi ! ia cucoșul ist obrazhic și-l dă în fântâna ceea.

Vezeteul se dă iarăși jos din capră, prinde cucoșul și-l azvârle în fântână. Cucoșul, văzând această mare primejdie, ce să facă ? Începe a înghiți la apă ; și-nghite, și-nghite, până ce înghite el toată apa din fântână... Apoi zboară de-acolo afară și iarăși se ia în urma trăsurei, zicând :

Cucurigu ! boieri mari,
Dați punguța cu doi bani !

Boierul, văzând aceasta, s-a mirat cumplit și a zis :

— Mă ! da' al dracului cucoș i-aista ! Ei, las' că ți-oi da eu ție de cheltuială, măi crestatule și pintenatule !

Și cum ajunge acasă, zice unei babe de la bucătărie să ia cucoșul, să-l azvârle într-un cuptor plin cu jăratic și să puie o lespede la gura cuptoriului Baba, cânoasă la inimă, de cuvânt : face cum i-a zis stăpânu-său. Cucoșul, care vede și astă mare nedreptate, începe a vărsa la apă ; și toarnă el toată apa cea din fântână pe jăratic, până ce stinge focul de tot și se răcorește cuptoriul ; ba încă face ș-o apăraie prin casă, de s-au îndrăcit de ciudă hârca de la bucătărie. Apoi dă o bleandă lespezii de la gura cuptoriului, iese teafăr și de-acolo, și fuga la fereastra boierului și începe a trânti cu ciocul în geamuri și a zice :

Cucurigu ! boieri mari,
Dați punguța cu doi bani !

— Măi, că mi-am găsit beleaua cu dihania asta de cucoș ! zise boieriul cuprins de mirare. Vezeteu ! ia-l de pe capul meu și-l zvârle în cireada boilor ș-a vacilor ; poate vrun buhaiu înfuriet i-a veni de hac ; l-a lua în coarne ș-om scăpa de supărare.

Vezeteul iarăși ia cucoșul și-l zvârle în cireadă ! Atunci, bucuria cucoșului ! Să-l fi văzut cum înghițea la buhai, la boi, la vaci și la viței, păn-a înghițit el toată cireada, s-a făcut un pântece mare, mare cât un munte. Apoi iar vine la fereastră, întinde aripele în dreptul soarelui, de întunecă de tot casa boierului, și iarăși începe :

Cucurigu ! boieri mari,
Dați punguța cu doi bani !

Boierul, când mai vede și astă dăndănaie, crăpa de ciudă și nu știa ce să mai facă, doar va scăpa de cucoș.

Mai stă boierul cât mai stă pe gânduri, până-i vine iarăși în cap una :

— Am să-l dau în haznaua cu banii ; poate va înghiți la galbeni, i-a sta vreunul în gât, s-a îneca și-oiu scăpa de dânsul.

Și, cum zice, umflă cucoșul de-o aripă și-l zvârle în haznaua cu banii, căci boierul acela, de mult bănărit ce avea, nu-i mai știa numărul !... Atunci cucoșul înghite cu lăcomie toți banii și lasă toate lăzile pustii. Apoi iese și de acolo, el știe cum și pe unde, se duce la fereasta boierului și iar începe :

Cucurigu ! boieri mari,
Dați punguța cu doi bani !

Acum, după toate cele întâmplate, boierul văzând că n-are ce-i mai face, i-azvârle punguța. Cucoșul o ia de jos cu bucurie, se duce în treaba lui și lasă pe boier în pace.

Atunci toate paserile din ograda boierească, văzând voinicia cucoșului, s-au luat după dânsul, de ți se părea că-i o nuntă, și nu altăceva ; iară boierul se uită galiș cum se duceau și paserile sale, și zise oftând :

— Ducă-se și cobe și tot, numai bine că am scăpat de belea, că nici lucru curat n-a fost aici !

Cucoșul însă mergea țanțoș, iar paserile după dânsul. Și merge el cât merge, până ce ajunge acasă la morșneag, și de la poartă începe a cânta : „Cucurigu !!! cucurigu !!!"

Moșneagul, cum aude glasul cucoșului, iesă din casă cu bucurie, și când își aruncă ochii spre poartă, ce să vadă ? Cucoșul său era ceva de spăriet : elefantul ți se părea purice pe lângă acest cucoș ; ș-apoi în urma lui veneau cârduri nenumărate de paseri, care de care mai frumoase, mai cucuiete și mai boghete. Moșneagul, văzând pe cucoșul său așa de mare și de greoiu, și încunjurat de atâta amar de galițe, i-a deschis poarta. Atunci cucoșul i-a zis :

— Stăpâne, așterne un țol aici în mijlocul ogrăzii.

Moșneagul, iute ca un prâsnel, așterne țolul. Cucoșul atunci se așază pe țol, scutură puternic din aripi, și îndată se umple ograda și livada moșneagului, pe lângă paseri, și de cirezi de vite ; iară pe țol toarnă

o movilă de galbeni, care strălucea la soare, de-ți lua ochii! Moșneagul, văzând aceste mari bogății, nu știa ce să facă de bucurie, sărutând mereu cucoșul și dezmierdându-l.

Atunci, iaca și baba vinea, nu știu de unde; și când a văzut unele ca acestea, numa-i sclipeau răutăcioasei ochii în cap și plesnea de ciudă.

— Moșnege, zice ea, rușinată, dă-mi și mie niște galbeni.

— Ba pune-ți pofta-n cuiu, măi babă. Când ți-am cerut ouă, știi ce mi-ai răspuns? Bate acum și tu găina să-ți aducă galbeni, c-așa am bătut eu cucoșul, știi tu din a cui pricină... și iată ce mi-a adus!

Atunci baba se duce în poiată, găbuiește găina, o apucă de coadă și o ia la bătaie, de-ți venea să-i plângi de milă! Biata găină, cum scapă din mânile babei, fuge pe drumuri. Și cum mergea pe drum, găsește și ea o mărgică ș-o înghite. Apoi repede se întoarce acasă la babă, și începe de pe la poartă: „Cot, cot, cotcodac!!“ Baba iesă cu bucurie înaintea găinei. Găina sare peste poartă, trece iute pe lângă babă și se pune pe cuibariu; și, după vrun ceas de ședere, sare de pe cuibariu, cotcodăcind. Baba atunci se duce cu fuga să afle ce i-a făcut găina!... Și când se uită în cuibariu, ce să vadă? Găina se ouase o mărgică!... Baba, când vede că și-a bătut găina joc de dânsa, o prinde ș-o bate, ș-o bate, păn-o omoară în bătaie! Și așa, baba cea zgârcită și nebună a rămas de tot săracă, lipită pământului. De acu a mai mânca și răbdări prăjite în loc de

ouă ; că bine și-a făcut râs de găină ș-a ucis-o fără să-i fie vinovată cu nemica, sărmana !

Moșneagul însă era foarte bogat. El și-a făcut case mari și grădini frumoase, și trăia foarte bine. Pe babă, de milă, a pus-o găinăriță ; iară pe cucoș îl purta în toate părțile după dânsul, cu salbă de aur la gât și încălțat cu ciubotele galbene și cu pinteni la călcâie, de ți se părea că-i un irod de cei frumoși, iară nu cucoș de făcut cu borș.

Soacra cu trei nurori

ERA ODATĂ O BABĂ care avea trei feciori nalți ca niște brazi și tari de vârtute, dar slabi de minte. O răzășie destul de mare, casa bătrânească cu toată pojijia ei, o vie cu livadă frumoasă, vite și multe păseri alcătuiau gospodăria babei. Pe lângă acestea mai avea strânse și părăluțe albe pentru zile negre, căci lega paraua cu zece noduri și tremura după ban.

Pentru a nu răzleți feciorii de pe lângă sine, mai dură încă două case alături, una la dreapta și alta de-a stânga celei bătrânești. Dar tot atunci luă hotărâre nestrămutată a ținea feciorii și viitoarele nurori pe lângă sine — în casa bătrânească — și a nu orândui nimic pentru împărțeală până aproape de moartea sa. Așa făcu, și-i râdea inima babei, de bucurie, când gândea numai cât de fericită are să fie, ajutată de feciori și mângâiată de viitoarele nurori. Ba de multe ori zicea în sine: „Voiu priveghea nurorile, le-oiu

pune la lucru, le-oiu struni și nu le-oiu lăsa nici pas a ieși din casă, în lipsa feciorilor mei. Soacră-mea — fie-i țărna ușoară! așa a făcut cu mine. Și bărbatu-meu — Dumnezeu să mi-l ierte! — nu s-a putut plânge că l-am înșelat, sau i-am răsipit casa... deși câteodată erau bănuiele... și mă probozea... dar acum s-au trecut toate!"

Tustrei feciorii babei umblau în cărăușie și câștigau mulți bani. Celui mai mare îi veni vremea de însurat și baba, simțind asta, umbla valvârtej să-i găsească mireasă; și în cinci-șase sate, abiè-abiè putu nimeri una după placul ei: nu prea tânără, naltă și uscătivă, însă robace și supusă. Feciorul nu ieși din hotărârea maică-sa, nunta se făcu și baba își luă cămeșa de soacră, ba încă netăiată la gură, care însemnează că soacra nu trebuie să fie cu gura mare și să tot cârtească de toate cele.

După ce s-a sfârșit nunta, feciorii s-au dus în treaba lor, iar nora rămase cu soacra. Chiar în acea zi, către sară, baba începu să puie la cale viața nurori-sa. Pentru babă, sita nouă nu mai avea loc în cuiu. „De ce mi-am făcut clește? Ca să nu mă ard", zicea ea. Apoi se suie iute în pod și scoboară de acolo un știubeiu cu pene rămase tocmai de la răposata soacră-sa, niște chite de cânepă și vreo două dimerlii de pasat.

— Iată ce-am gândit eu, noro, că poți lucra nopțile. Piua-i în căsoaia de alături, fusele în oboroc sub pat, iar furca după horn. Când te-i sătura de strujit

pene, vei pisa mălaiu și când a veni bărbatu-tău de la drum, vom face plachie cu costițe de porc, de cele afumate, din pod, și, Doamne, bine vom mânca ! Acum deodată, până te-i mai odihni, iè furca în brâu și până mâni dimineață să gătești fuioarele aceste de tors, penele de strujit și mălaiul de pisat. Eu mă las puțin, că mi-a trecut ciolan prin ciolan cu nunta voastră. Dar tu să știi că eu dorm iepurește ; și, pe lângă iști doi ochi, mai am unul la ceafă care șade pururè deschis și cu care văd și noaptea și ziua tot ce se face prin casă. Ai înțeles ce ți-am spus ?

— Da, mămucă. Numai ceva de mâncare...

— De mâncare ? O ceapă, un usturoi ș-o bucată de mămăligă rece din poliță sunt destul pentru o nevastă tânără ca tine... Lapte, brânză, unt și ouă de am putè sclipui să ducem în târg ca să facem ceva parale ; căci casa s-a mai îngreuiat cu un mâncău și eu nu vreau să-mi pierd comândul.

Apoi, când înseră, baba se culcă pe pat, cu fața la părete, ca să n-o supere lumina de la opaiț, mai dând a înțelege nurori-sa că are s-o privigheze ; dar somnul o cuprinse îndată și habar n-avea de ce face nora-sa. Pe când soacra horăia, dormind dusă, blajina noră migăia prin casă ; acuș la strujit pene, acuș îmbăla tortul, acuș pisa mălaiul și-l vântura de buc. Și dacă *Enachi* se punea pe gene-i, ea îndată lua apă rece și-și spăla fața, ca nu cumvă s-o vadă neadormita soacră și să-i bănuiască. Așa că munci biata noră până după miezul nopții, dar despre ziuă somnul o doborî

și adormi și ea între pene, caiere, fusele cu tort și bucul de malaiu.

Baba, care se culcase o dată cu găinile, se sculă cu noaptea-n cap și începu a trânti și-a plesni prin casă, încât biata noră, care de-abia aţipise, de voie, de nevoie, trebuí să se scoale, să sărute mâna soacrei și să-i arăte ce-a lucrat. Încet-încet nora s-a dat la brazdă și baba era mulţămită cu alegerea ce-a făcut.

Peste câteva zile cărăușii sosesc, și tânăra nevastă, văzându-și bărbăţelul, mai uită din cele necazuri !

Nu trece mult, și baba pune la cale și pe feciorul cel mijlociu și-și iè un suflet de noră întocmai după chipul și asemănarea celei dintâi, cu deosebire numai că aceasta era mai în vârstă și ceva încrucișată, dar foc de harnică.

După nuntă, feciorii se duc iarăși în cărăușie, și nurorile rămân iar cu soacra acasă. După obiceiu ea le dă de lucru cu măsură și cum înserează, se culcă, spuind nurorilor să fie harnice și dându-le de grijă ca nu cumva să adoarmă, că le vede ochiul cel neadormit.

Nora cea mai mare tălmăci apoi celeilalte despre ochiul soacră-sa cel atoatevăzător, și așa, una pe alta se îndemnau la treabă, și lucrul ieșea gârlă din mânile lor. Iară soacra huzurea de bine.

Dar binele, câteodată, așteaptă și rău. Nu trece tocmai mult, și vine vremea de însurat și feciorului celui mic. Baba însă voia cu orice chip să aibă o troiță nedespărţită de nurori... de aceea și chitise una

de mai înainte. Dar nu-i totdeauna cum se chiteşte, ci-i şi cum se nimereşte. Într-o bună dimineaţă, feciorul mamei îi şi aduce o noră pe cuptioriu. Baba se scarmănă de cap, dă la deal, dă la vale, dar n-are ce face şi, de voie, de nevoie, nunta s-a făcut, şi pace bună !

După nuntă, bărbaţii din nou se duc în treaba lor, şi nurorile rămân iar cu soacra acasă. Baba iarăşi le dă de lucru cu măsură, şi cum vine sara, se culcă după obiceiu. Cele două nurori, văzând pe cea mai tânără codindu-se la treabă, îi zic :

— Da' nu te tot codi, că mămuca ne vede.

— Cum ? Eu o văd că doarme. Ce fel de treabă e aceasta ? Noi să lucrăm şi ea să doarmă ?

— Nu căuta că horăieşte — zice cea mijlocie — mămuca are la ceafă un ochi neadormit, cu care vede tot ce facem, ş-apoi tu nu ştii cine-i mămuca, n-ai mâncat niciodată moarea ei.

— La ceafă ?... Vede toate ?... N-am mâncat moarea ei ?... Bine că mi-am adus aminte. Dar ce mâncăm noi, fetelor hăi ?

— Ia, răbdări prăjite, dragă cumnăţică... Iar dacă eşti flămândă, iè şi tu o bucată de mămăligă din coltar şi cu nişte ceapă şi mănâncă.

— Ceapă cu mămăligă ? D-apoi neam de neamul meu n-a mâncat aşa bucate. Da' slănină nu-i în pod ? unt nu-i ? ouă nu sunt ?

— Ba sunt de toate, ziseră cele două, dar sunt ale mămucăi.

— Eu cred că tot ce-i a mămucăi e ș-al nostru, și ce-i al nostru e ș-al ei. Fetelor hăi ! s-a trecut de șagă. Voi lucrați, că eu mă duc să pregătesc ceva de-a mâncării, știi colè, ceva mai omenește, ș-acuș vă chem și pe voi.

— Doamne, ce vorbă ți-a ieșit din gură ! ziseră cele două. Vrei să ne-aprindem paie în cap ? Să ne zvârlă baba pe drum ?

— Las' dacă v-a durè capul. Când v-a întreba pe voi, să dați vina pe mine și să lăsați să vorbesc eu pentru toate.

— Apoi dar... dă !... fă cum știi, numai să nu ne bagi și pe noi în belea.

— Hai, fetelor, tăceți, gura vă meargă ; că nu-i bună pacea și mi-i dragă gâlceava. Și iese cântând :

Vai săracu' omul prost,
Bun odor la cas-a fost !

Nu trece nici un ceas la mijloc, ș-un cuptior de plăcinte, câțiva pui pârpâliți în frigare și prăjiți în unt, o străchinoaie de brânză cu smântână și mămăliguța erau gata. Apoi iute cheamă și pe celelalte două în bordeiu și se pun la masă cu toatele.

— Hai, fetelor, mâncați bine și pe Domnul lăudați, că eu mă răpăd în cramă ș-aduc ș-un cofăel de vin, ca să meargă plăcintele aceste mai bine pe gât.

După ce au mâncat ș-au băut bine, le-a venit a cânta ca rusului din gura gârliciului :

Soacră, soacră, poamă acră !
De te-ai coace cât te-ai coace,
Dulce tot nu te-i mai face...
De te-ai coace toată toamna,
Ești mai acră decât coarna ;
De te-ai coace-un an ș-o vară,
Tot ești acră și amară !
Ieși afară ca o pară,
Intri-n casă ca o coasă,
Șezi în unghiu ca un junghiu.

Ș-au mâncat, ș-au băut, ș-au cântat, până au adormit cu toatele pe loc.

Când se scoală baba în zori de ziuă, ia nurori dacă ai de unde. Iese afară spărietă, dă încolo, dă pe dincolo, și când intră în bordeiu, ce să vadă ? Bietele nurori jăleau pe soacră-sa... Pene împrăștiete pe jos, fărmături, blide aruncate în toate părțile, cofăelul de vin răsturnat — ticăloșie mare !...

— Da' ce-i acolo ? strigă baba înspăimântată.

Nurorile atunci sar arse în picioare și cele mari încep a tremura de frică, și lasă capul în jos de rușine. Iar cea cu pricina răspunde :

— Da' bine, mămucă, nu știi c-au venit tătuca și cu mămuca și le-am făcut de mâncare, și le-am scos un cofăel de vin, și de aceea ne-am chefăluit și noi oleacă. Iaca, chiar mai dineoarea s-au dus.

— Și m-au văzut cuscrii cum dormeam ?

— D-apoi cum să nu te vadă, mămucă ?

— Ș-apoi de ce nu m-ați sculat ? Mânca-v-ar ciuma să vă mănânce !

— D-apoi dă, mămucă, fetele acestea au spus că dumneata vezi tot, și de aceea am gândit că ești mânioasă pe tătuca și pe mămuca, de nu te scoli. Și ei erau așa de mâhniți, de mai nu le-a ticnit mâncarea.

— Ei lasă, ticăloaselor, că v-oi dobzăla eu de-acunainte !

Și de atunci nurorile n-au mai avut zi bună în casă cu baba. Când își aducea ea aminte de puicile cele nadolence și boghete, de vinișorul din cramă, de răsipa ce s-a făcut cu munca ei, și c-au văzut-o cuscrii dormind așa lăfăiată, cum era, crăpa de ciudă și rodea în nurori, cum roade cariul în lemn.

Se lehămetisiseră până și cele două de gura cea rea a babei ; și cea mai tânără găsi acum prilej să-i facă pe obraz și să orânduiască totodată și moștenirea babei prin o diată nemaipomenită până atunci, și iată cum :

— Cumnatelor, zise ea într-o zi, când se aflau singure în vie ; nu putem trăi în casa aceasta de n-om face toate chipurile să scăpăm de hârca de babă.

— Ei cum ?

— Să faceți cum v-oiu învăța eu și habar să n-aveți.

— Ce să facem ? întrebă cea mai mare.

— Ia să dăm busta în casă la babă, și tu s-o iei de cânepa dracului și s-o trăsnești cu capul de părețele cel despre răsărit, cât îi putè ; tot așa să faci și

tu cu capul babei de păretele cel despre apus ; ș-apoi, ce i-oi mai face și eu, veți vedea voi.

— D-apoi când or veni ai noștri ?

— Atunci, voi să vă faceți moarte-n popușoi, să nu spuneți nici laie, nici bălaie. Oiu vorbi eu și cu dânșii, și las' dacă va fi ceva !...

Se înduplecară și cele două, intrară cu toatele în casă, luară pe babă de păr, ș-o izbiră cu capul de pereți, până i-l dogiră. Apoi cea mai tânără, fiind mai șugubață decât cele două, trântește baba în mijlocul casei ș-o frământă cu picioarele, ș-o ghigosește, ca pe dânsa ; apoi îi scoate limba afară, i-o străpunge cu acul și i-o presură cu sare și cu piperi, așa că limba îndată se umflă și biata soacră nu mai putu zice nici cârc ! Și slabă și stâlcită cum era, căzu la pat bolnavă de moarte. Apoi nurorile, după sfătuirea celei cu pricina, așezară baba într-un așternut curat, ca să-și mai aducă aminte de când era mireasă, și după aceea începură a scoate din lada babei valuri de pânză, a-și da ghiont una alteia și a vorbi despre stârlici, toiag, năsălie, poduri, paraua din mâna mortului, despre găinile ori oaia de dat peste groapă, despre strigoi și câte alte năzdrăvănii înfiorătoare, încât numai aceste erau de ajuns, ba și de întrecut, s-o vâre în groapă pe biata babă.

Iaca fericirea visată de mai înainte cum s-a împlinit !

Pe când se petreceau aceste, iaca s-aud scârțâind niște care : bărbații veneau. Nevestele lor le ies întru

întâmpinare și, după sfătuirea celei mai tinere, de la poartă s-aruncă în gâtul barbaților și încep a-i lua cu vorba și a-i dizmierda, care de care mai măgulitor.

— Da' ce face mămuca ? întrebară cu toții deodată când dejugau boii.

— Mămuca — le luă cea mai tânără vorba din gură — mămuca nu face bine, ce face ; are de gând să ne lese sănătate, sărmana.

— Cum ? ziseră bărbații înspăimântați, scăpând răsteiele din mână.

— Cum ? Ia, sunt vreo cinci-șase zile de când a fost să ducă viteii la suhat și un vânt rău pesemne a dat peste dânsa, sărmana !... Ielele i-au luat gura și picioarele.

Fiii se răped atunci cu toții în casă la patul mâne-sa, dar biata babă era umflată cât o bute și nici nu putea blești macar din gură. Simțirea însă nu și-o perduse de tot, și văzându-i, își mișcă puțin mâna și arătă la nora cea mai mare și la păretele despre răsărit, apoi arătă pe cea mijlocie și păretele despre apus, pe urmă pe cea tânără și jos în mijlocul casei ; după aceea de-abiè putu aduce mâna spre gură și îndată căzu într-un leșin grozav.

Toți plângeau și nu se puteau dumeri despre semnele ce face mama lor. Atunci nora cea tânără zise, prefăcându-se că plânge și ea :

— Da' nu înțelegeți ce vrea mămuca ?

— Nu, ziseră ei.

— Biata mămuca lasă cu limbă de moarte că fratele cel mare să ieie locul și casa cea despre răsărit : cel mijlociu cea despre apus ; iară, noi, ca mezini ce suntem, să rămânem aici, în casa bătrânească.

— Că bine mai zici tu, nevastă, răspunse bărbatu-său.

Atunci ceilalți nemaiavând încotro șovăi, diata rămase bună făcută.

Baba muri chiar în acea zi și nurorile, despletite, o boceau de vuia satul. Apoi peste două zile o îngropară cu cinste mare și toate femeile din sat și de prin meleagurile vecine vorbeau despre soacra cu trei nurori și ziceau : „Ferice de dânsa c-a murit, că știu că are cine o boci !“

Fata babei și fata moșneagului

ERA ODATĂ UN MOȘNEAG ș-o babă ; și moșneagul avea o fată și baba-iar o fată. Fata babei era slută, leneșă, țâfnoasă și rea la inimă ; dar, pentru că era „fata mamei" se alinta cum s-alintă cioara-n lat, lăsând tot greul pe fata moșneagului. Fata moșneagului era însă frumoasă, harnică, ascultătoare și bună la inimă. Dumnezeu o împodobise cu toate darurile cele bune și frumoase. Dar această fată bună era horopsită și de sora cea de scoarță și de mama cea vitregă. Noroc de la Dumnezeu că era o fată robace și răbdătoare ; căci altfel ar fi fost vai ș-amar de pielea ei.

Fata moșneagului la deal, fata moșneagului la vale ; ea după găteje, prin pădure, ea cu tăbuietul în spate la moară, ea în sfârșit în toate părțile după treabă. Cât era ziulica de mare, nu-și mai strângea picioarele ; dintr-o parte venea și-n alta se ducea. Ș-apoi baba și cu odorul de fiică-sa tot cârtitoare și nemulțămitoare

erau. Pentru babă, fata moșneagului era piatră de moară în casă ; iar fata ei, busuioc de pus la icoane.

Când se duceau amândouă fetele în sat la șezătoare sara, fata moșneagului nu se încurca, ci torcea câte un ciur plin de fuse ; iar fata babei îndruga și ea cu mare ce câte-un fus ; și-apoi când veneau amândouă fetele acasă noaptea târziu, fata babei sărea iute peste pârleaz și zicea fetei moșneagului să-i deie ciurul cu fusele, ca să-i ție pănă va sări și ea. Atunci fata babei, vicleană cum era, lua ciurul și fuga în casă la babă și la moșneag, spunând că ea a tors acele fuse. În zadar fata moșneagului spunea în urmă că acela este lucrul mânelor sale ; căci îndată o apucau de obraz baba și cu fiică-sa și trebuia numaidecât să rămâie pe-a lor. Când venea duminica și sărbătorile, fata babei era împopoțată și netezită pe cap, de parc-o linsese viței. Nu era joc, nu era clacă în sat, la care să nu se ducă fata babei, iar fata moșneagului era oprită cu asprime de la toate aceste. Și-apoi, când venea moșneagul de pe unde era dus, gura babei umbla cum umblă melița : că fata lui nu ascultă, că-i ușernică, că-i leneșă, că-i soiu rău... că-i laie, că-i bălaie, și... că s-o alunge de la casă, s-o trimeată la slujbă, unde știe, că nu-i de chip s-o mai ție ; pentru că poate să înnărăvească și pe fata ei.

Moșneagul fiind un gură-cască, sau cum îți vrè să-i ziceți, se uita în coarnele ei și ce-i spunea ea sfânt era. Din inimă, bietul moșneag poate c-ar fi mai zis câte ceva, dar acum apucase a cânta găina la casa

lui și cucoșul nu mai avea nici o trecere. Ș-apoi, ia să-l fi pus păcatul să se întreacă cu didiochiul; căci baba și cu fiică-sa îl umpleau de bogdaprosti.

Într-una din zile, moșneagul, fiind foarte amărât de câte-i spunea baba, chemă fata și-i zise :

— Draga tatei, iaca ce-mi tot spune mă-ta de tine! că n-o asculți, că ești ră de gură și înnărăvită și că nu este de chip să mai stai la casa mea ; de aceea du-te și tu încotro te-a îndrepta Dumnezeu, ca să nu se mai facă atâta gâlceavă la casa asta din pricina ta. Dar te sfătuiesc ca un tată ce-ți sunt, că orișiunde te-i duce, să fii supusă, blajină și harnică ; căci la casa mea tot ai dus-o cum ai dus-o, c-a mai fost și mila părintească la mijloc... dar prin străini, Dumnezeu știe peste ce soi de sămânță de oameni îi da, și nu ți-or putè răbda câte ți-am răbdat noi.

Atunci biata fată, văzând că baba și cu fiică-sa voiesc cu orice chip s-o alunge, sărută mâna tată-său și cu lacrămi în ochi pornește în toată lumea, depărtându-se de casa părintească fără nici o nădejde de întoarcere !

Și merse ea cât merse pe un drum, până ce din întâmplare îi ieși în cale o cățelușă, bolnavă ca vai de capul ei, și slabă de-i numărai coastele. Și cum văzu pe fată, îi zise :

— Fată frumoasă și harnică, fie-ți milă de mine și mă grijește, că ți-oiu prinde și eu bine vrodată.

Atunci fetei i se făcu milă, și luând cățelușa o spălă ș-o griji foarte bine. Apoi o lăsă acolo și-și

caută de drum, mulțămită fiind în suflet că a putut săvârși o faptă bună.

Nu merse ea tocmai mult și numai iaca ce vede un păr frumos și înflorit, dar plin de omizi în toate părțile. Părul, cum vede pe fată, zice :

— Fată frumoasă și harnică, grijește-mă și curăță-mă de omizi, că ți-oiu prinde și eu bine vrodată.

Fata, harnică cum era, curăți părul de uscături și de omizi cu mare îngrijire și apoi se tot duce înainte să-și caute stăpân. Și, mergând ea mai departe, numai iaca ce vede o fântână mâlită și părăsită. Fântâna atunci zice :

— Fată frumoasă și harnică, îngrijește-mă, că ți-oiu prinde și eu bine vrodată.

Fata rânește fântâna ș-o grijește foarte bine. Apoi o lasă și-și caută de drum. Și tot mergând mai departe, numai iaca ce dă de-un cuptior nelipit și mai-mai să se risipească. Cuptiorul, cum vede pe fată, zice :

— Fată frumoasă și harnică, lipește-mă și grijește-mă, că poate ți-oiu prinde și eu bine vrodată.

Fata, care știa că de făcut treabă nu mai cade coada nimănui, își suflecă mânicile, călcă lut și lipi cuptiorul, îl humui și-l griji, de-ți era mai mare dragul să-l privești. Apoi își spălă frumușel mânile de lut și porni iarăși la drum.

Și mergând ea acum și zi și noapte, nu știu ce făcu că se rătăci. Cu toate aceste, nu-și pierdu nădejdea în Dumnezeu, ci merse tot înainte, până ce, într-una din zile, des-dimineață, trecând printr-un codru

întunecos, dă de-o poiană foarte frumoasă, și în poiană vede o căsuță umbrită de niște lozii pletoase. Și când s-apropie de acea casă, numai iaca o babă întâmpină pe fată cu blândețe și-i zice :

— Da' ce cauți prin aceste locuri, copilă, și cine ești ?

— Cine să fiu, mătușă ? Ia, o fată săracă, fără mamă și fără tată, pot zice ; și numai Cel-de-sus știe câte am tras de când mama care m-a făcut a pus mâinile pe piept ! Stăpân caut, și necunoscând pe nime și umblând din loc în loc, m-am rătăcit. Dumnezeu însă m-a povățuit de am nimerit la casa dumitale și te rog să-mi dai sălășluire !

— Sărmană fată ! zise bătrâna. Cu adevărat numai Dumnezeu te-a îndreptat la mine și te-a scăpat de primejdii. Eu sunt sfânta Duminică. Slujește la mine astăzi și fii încredințată că mâne n-ai să ieși cu mâinile goale de la casa mea.

— Bine, măicuță, dar nu știu ce trebi am să fac.

— Ia, să-mi lai copilașii, care dorm acum, și să-i hrănești, apoi să-mi faci bucate, și când m-oi întoarce eu de la biserică, să le găsesc nici reci, nici fierbinți, ci cum îs mai bune de mâncat.

Și cum zice, bătrâna pornește la biserică, iară fata suflecă mânicile și s-apucă de treabă. Întâi și-ntâi face lăutoare, apoi iese afară și începe a striga :

— Copii, copii, copii ! Veniți la mama să vă laie !

Și când se uită fata, ce să vadă ? Ograda se umpluse și pădurea fojgăia de-o mulțime de bălauri și de

tot soiul de jivine mici și mari ! Însă tare în credință și cu nădejdea la Dumnezeu, fata nu se sparie ; ci le ia pe câte una și le lă și le îngrijește, cât nu se poate mai bine. Apoi s-apucă de făcut bucate, și când a venit sfânta Duminică de la biserică și a văzut copiii lăuți frumos și toate trebile bine făcute, s-a umplut de bucurie. Și după ce a șezut la masă, a zis fetei să se suie în pod și să-și aleagă de acolo o ladă care a vrè ea și să și-o ieie ca simbrie, dar să n-o deschidă păn-acasă la tată-său. Fata se suie în pod și vede o mulțime de lăzi : unele mai vechi și mai urâte, altele mai nouă și mai frumoase. Ea însă, nefiind lacomă, s-alege pe cea mai veche și mai urâtă dintre toate. Și când se dă cu dânsa jos, sfânta Duminică cam încrețește din sprâncene, dar n-are încotro, ci binecuvântează pe fată, care își ie lada în spate și se întoarnă spre casa părintească cu bucurie, tot pe drumul pe unde venise.

Când pe drum, iaca cuptiorul grijit de dânsa era plin de plăcinte crescute și rumenite... Și mânâncă fata la plăcinte și mânâncă hăt bine ; apoi își mai ie câteva la drum și pornește.

Când, mai încolo, numai iaca fântâna grijită de dânsa era plină pănă-n gură cu apă limpede cum îi lacrima, dulce și rece cum îi gheața. Și pe colacul fântânii erau două pahare de argint, cu care a băut la apă pănă s-a răcorit. Apoi a luat paharele cu sine și a pornit înainte.

Și mergând mai departe, iaca părul grijit de dânsa era încărcat cu pere, galbene ca ceara, de coapte ce erau, și dulci ca mierea. Părul, văzând pe fată, ș-a plecat crengile-n jos ; și ea a mâncat la pere și ș-a luat la drum câte i-a trebuit.

De acolo mergând mai departe, iaca se întâlnește și cu cățelușa, care acum era voinică și frumoasă, iară la gât purta o salbă de galbeni, pe care a dat-o fetei ca mulțămită pentru că a căutat-o la boală. Și de aici fata, tot mergând înainte, a ajuns acasă la tată-său. Moșneagul, când a văzut-o, i s-au umplut ochii de lacrimi și inima de bucurie. Fata atunci scoate salba și paharele cele de argint și le dă tătâne-său ; apoi deschizând lada împreună, nenumărate herghelii de cai, cirezi de vite și turme de oi ies din ea, încât moșneagul pe loc a întinerit, văzând atâte bogății ! Iară baba a rămas opărită și nu știa ce să facă de ciudă.

Fata babei atunci ș-a luat inima-n dinți și a zis :

— Las', mamă, că nu-i pradată lumea de bogății ; mă duc să-ți aduc eu și mai multe.

Și cum zice, pornește cu ciudă, trăsnind și plesnind. Merge și ea cât merge, tot pe acest drum, pe unde fusese fata moșneagului ; se întâlnește și ea cu cățelușa cea slabă și bolnavă ; dă și ea de părul cel ticsit de omide, de fântâna cea mâlită și seacă și părăsită, de cuptiorul cel nelipit și aproape să se risipească. Dar când o roagă și cățelușa, și părul, și fântâna, și cuptiorul, ca să îngrijească de dânsele, ea le răspunde cu ciudă și în bătaie de joc :

— Da' cum nu! că nu mi-oiu feșteli eu mânuțele tătucuții și a mămucuții! Multe slugi ați avut ca mine?

Atunci, cu toate, știind că mai ușor ar putea căpăta cineva lapte de la o vacă stearpă decât să se îndatorească o fată alintată și leneșă, au lăsat-o să-și urmeze drumul în pace și n-au mai cerut de la dânsa nici un ajutor. Și mergând ea tot înainte, a ajuns apoi și ea la sfânta Duminică; dar și aici s-a purtat tot hursuz, cu obrăznicie și prostește. În loc să facă bucatele bune și potrivite și să laie copiii sfintei Duminici, cum i-a lăut fata moșneagului de bine, ea i-o opărit pe toți, de țipau și fugeau nebuni de usturime și de durere. Apoi bucatele le-a făcut afumate, arse și sleite, de nu mai era de chip să le poată lua cineva în gură... Și când a venit sfânta Duminică de la biserică, ș-a pus mânile-n cap de ceea ce a găsit acasă. Dar sfânta Duminică, blândă și îngăduitoare, n-a vrut să-și puie mintea c-o sturlubatecă și c-o leneșă de fată ca aceasta; ci i-a spus să se suie în pod, să-și aleagă de acolo o ladă, care i-a plăcea, și să se ducă în plata lui Dumnezeu. Fata atunci s-a suit și ș-a ales lada cea mai nouă și mai frumoasă, căci îi plăcea să ieie cât de mult și ce-i mai bun și mai frumos, dar să facă slujbă bună nu-i plăcea. Apoi, cum se dă jos din pod cu lada, nu se mai duce să-și ieie ziua bună și binecuvântare de la sfânta Duminică, ci pornește ca de la o casă pustie și se tot duce înainte. Și mergea de-i pârâiau călcâiele de frică să nu se răzgândească sfânta Dumi-

nică, să pornească după dânsa, s-o ajungă și să-i ieie lada.

Și când ajunge la cuptior, frumoase plăcinte erau într-însul! Dar când s-apropie să ieie dintr-însele și să-și prindă pofta, focul o arde și nu poate lua. La fântână, așijderea: păhărușele de argint, nu-i vorbă, erau, și fântâna plină cu apă până-n gură; dar când a vrut fata să puie mâna pe pahar și să ieie apă, paharele pe loc s-au cufundat, apa din fântână într-o clipă a secat și fata de sete s-a uscat!... Când prin dreptul părului, nu-i vorbă, că parcă era bătut cu lopata de pere multe ce avea, dar credeți c-a avut fata parte să guste vro una? Nu, căci părul s-a făcut de o mie de ori mai nalt de cum era, de-i ajunsese crengile în nouri. Și-atunci... scobește-te, fata babei, în dinți! Mergând mai înainte cu cățelușa încă s-a întâlnit; salbă de galbeni avea și acum la gât; dar când a vrut fată să i-o ieie, cățelușa a mușcat-o, de i-a rupt degetele și n-a lăsat-o să puie mâna pe dânsa. Își mușca fata acum degețelele mămucuții și ale tătucuții de ciudă și de rușine, dar n-avea ce face.

În sfârșit, cu mare ce a ajuns ea și acasă la mă-sa, dar și aici nu le-au ticnit bogăția. Căci deschizând lada, o mulțime de bălauri au ieșit dintr-însa și pe loc au mâncat pe babă cu fată cu tot, de parcă n-au mai fost pe lumea asta, și-apoi s-au făcut bălaurii nevăzuți cu ladă cu tot.

Iar moșneagul a rămas liniștit din partea babei, și avea nenumărate bogății. El a măritat pe fiică-sa după

un om bun și harnic. Cucoșii cântau acum pe stâlpii porților, în prag și în toate părțile ; iar găinile nu mai cântau cucoșește la casa moșneagului, să mai facă a rău, c-apoi atunci nici zile multe nu mai aveau. Numai atâta, că moșneagul a rămas plesuv și spetit, de mult ce-l netezise baba pe cap și de cercat în spatele lui cu cociorva, dacă-i copt malaiul.

Povestea porcului

CICĂ ERA ODATĂ o babă ș-un moșneag : moșneagul de o sută de ani, și baba de nouăzeci ; și amândoi bătrânii aceștia erau albi ca iarna și posomorâți ca vremea cea rea, din pricină că n-aveau copii. Și, Doamne ! tare mai erau doriți să aibă măcar unul, căci, cât era ziulica și noaptea de mare, ședeau singuri-singurei ca cucul, și le țiuia urechile, de urât ce le era. Ș-apoi, pe lângă toate aceste, nici vro scofală mare nu era de dânșii ; un bordeiu ca vai de el, niște țoale rupte, așternute pe lăiți, și atâta era tot. Ba, de la o vreme încoace, urâtul îi mânca și mai tare, căci țipenie de om nu li deschidea ușa ; parcă erau bolnavi de ciumă, sărmanii !

În una din zile, baba oftă din greu și zise moșneagului :

— Doamne, moșnege, Doamne ! De când suntem noi, încă nu ne-a zis nime tată și mamă ! Oare nu-i

păcat de Dumnezeu că mai trăim noi pe lumea asta ? Căci la casa fără de copii nu cred că mai este vrun Doamne-ajută !

— Apoi dă, măi babă, ce putem noi face înaintea lui Dumnezeu ?

— Așa este, moșnege, văd bine, dar până la una, la alta, știi ce am gândit eu astă-noapte ?

— Știu, măi babă, dacă mi-i spune.

— Ia, mâne dimineață, cum s-a amiji de ziuă, să te scoli și să apuci încotro-i vedè cu ochii ; și ce ți-a ieși înainte întâi și-ntâi, dar a fi om, da' șerpe, dar în sfârșit orice altă jivină a fi, pune-o în traistă și o adă acasă. Vom crește-o și noi cum vom putè, și acela să fie copilul nostru.

Moșneagul, sătul și el de-atâta singurătate și dorit să aibă copii, se scoală a doua zi des-dimineață, își ia traista în băț și face cum i-a zis baba... Pornește el și se duce tot înainte pe niște ponoare, până ce dă peste un bulhac. Și numai iaca că vede în bulhac o scroafă cu doisprezece purcei, care ședeau tologiți în glod și se păleau la soare. Scroafa, cum vede pe moșneag că vine asupra ei, îndată începe a grohăi, o rupe de fugă, și purceii după dânsa. Numai unul, care era mai ogârjit, mai răpănos și mai răpciugos, neputând ieși din glod, rămăsese pe loc.

Moșneagul degrabă îl prinde, îl bagă în traistă, așa plin de glod și de alte podoabe cum era, și pornește cu dânsul spre casă.

— Slavă ție, Doamne, zise moșneagul, că pot să duc și babei mele o mângâiere !... Mai știu eu !... Poate ori Dumnezeu, ori dracul, i-a dat în gând ieri noapte de una ca asta.

Și cum ajunge acasă, zice :

— Iaca, măi băbușcă, ce odor ți-am adus eu ! Numai să-ți trăiască ! Un biet ochios, sprâncenat și frumușel, de nu se mai poate ! Îți samănă ție ruptă bucățică ! Acum pune de lăutoare și grijește-l cum știi tu că se grijesc băieții, că după cum vezi, îi cam colbăit, mititelul !...

— Moșnege, moșnege, zise baba, nu râde : că și aista-i făptura lui Dumnezeu, ca și noi... ba poate și mai nevinovat, sărmanul !

Apoi, sprintenă ca o copilă, face degrabă leșie, pregătește de scăldătoare, și, fiindcă știa bine treaba moșitului, lă purcelul, îl scaldă, îl trage frumușel cu unțură din opaiț pe la toate încheiturile, îl strânge de nas și-l sumuță, ca să nu se dioache odorul ! Apoi îl peaptănă și-l grijește așa de bine, că peste câteva zile îl scoate din boală ; și cu tărâțe, cu cojițe, purcelul începe a se înfiripa și a crește văzând cu ochii, de-ți era mai mare dragul să te uiți la el... Iară baba nu știa ce să mai facă de bucurie că are un băiet așa de chipos, de hazliu, de gras și învălit ca un pepene. Să-i fi zis toată lumea că-i urât, și obraznic, ea ținea una și bună — că băiet ca băietul ei nu mai este altul ! Numai de un lucru era baba cu inima jignită — că nu putea să le zică *tată* și *mamă*.

Într-una din zile, moșneagul voiește a merge la târg să mai cumpere câte ceva.

— Moșnege, zise baba, nu uita să aduci și niște roșcove pentru ist băiet, că tare a fi dorit, mititelul!

— Bine, măi babă.

Dar în gândul său: „Da' mânca-l-ar brânca să-l mănânce surlă, că mult mă mai înăduși cu dânsul! De am avè pâne și sare pentru noi, da' nu să-l mai îndop și pe dânsul cù bunătăți.. Când m-aș potrivi eu babei la toate cele, apoi aș lua câmpii!"

În sfârșit, moșneagul se duce la târg, târguiește el ce are de târguit și când vine acasă, baba îl întreabă, ca totdeauna:

— Ei, moșnege, ce mai știi de pe la târg?

— Ce să știu, măi babă? Ia, nu prea bune vești; împăratul vrea să-și mărite fata.

— Și asta-i veste rea, moșnege?

— D-apoi îngăduiește puțin, măi babă, că nu-i numai atâta, că de ce am auzit eu mi s-a suit părul în vârful capului. Și când ți-oi spune până la sfârșit, cred că ți s-a încrâncina și ție carnea pe tine.

— Dar de ce, moșnege? Vai de mine!

— D-apoi, iaca de ce, măi babă, ascultă: Împăratul a dat de știre, prin crainicii săi, în toată lumea, că oricine s-a afla să-i facă, de la casa aceluia și până la curțile împărătești, un pod de aur pardosit cu pietre scumpe, și fel de fel de copaci, pe de-o parte și pe de alta, și în copaci să cânte tot felul de păseri, care nu se mai află pe lumea asta, aceluia îi dă fata; ba

cică-i mai dă și jumătate din împărăția lui. Iară cine s-a bizui să vie ca s-o ceară de nevastă, și n-a izbuti să facă podul, așa cum ți-am spus, aceluia pe loc îi și taie capul. Și cică până acum o mulțime de feciori de crai și de împărați, cine mai știe de pe unde, au venit, și nici unul din ei n-a făcut nici o ispravă ; și împăratul, după cum s-a hotărât, pe toți i-a tăiat, fără cruțare, de li plânge lumea de milă ! Apoi, măi babă, ce zici ? Bune vești sunt acestea ? Ba și împăratul cică s-a bolnăvit de supărare !

— Of ! moșnege, of ! boala împăraților e ca sănătatea noastră ! Numai despre feții de împărat ce mi-ai spus, mi se rupe inimă din mine, că mare jale și alean or fi mai ducând mamele lor pentru dânșii ! Mai bine că al nostru nu poate vorbi și nu-l duce capul ca pe alții la atâtea iznoave.

— Bune-s și acestea, măi babă, da' bună ar fi și aceea când ar avè cineva un fecior care să facă podul și să ieie pe fata împăratului, că știu c-ar încăleca pe nevoie și, Doamne ! mare slavă ar mai dobândi în lume !

Când vorbeau bătrânii, purcelul ședea în culcuș, într-un cotlon sub vatră, cu râtul în sus, și, uitându-se țintă în ochii lor, asculta ce spun ei și numai pufnea din când în când. Și cum sfătuiau bătrânii ei în de ei, despre acestea, numai iaca se aude sub vatră :

— Tată și mamă ! eu îl fac.

Baba atunci a amețit de bucurie ; moșneagul însă, gândind că-i Ucigă-l crucea, s-a spăriet și, uimit, se

uita prin bordeiu în toate părțile să vadă de unde a ieșit acel glas : dar nevăzând pe nime, și-a mai venit în sine. Însă godacul iar a strigat :

— Tată, nu te înfricoșa, că eu sunt !... Ci trezește pe mama, și du-te la împăratul de-i spune că eu îi fac podul.

Moșneagul atunci zise îngăimat :

— D-apoi ai să-l poți face, dragul tatei ?

— Despre asta n-aibi grijă, tată, că ești cu mine... Numai du-te și vestește împăratului ce am spus eu !

Baba, atunci, venindu-și în sine, sărută băietul și-i zise :

— Dragul mamei, drag ! Nu-ți pune viața în primejdie ! Și pe noi să ne lași, tocmai acum, străini, cu inima arsă și fără nici un sprijin !

— Nu te îngriji, mămucă, de feliu, că trăind și nemurind ai să vezi cine sunt eu.

Atunci moșneagul, nemaiavând ce zice, își piaptănă barba frumos, iè toiagul bătrânețelor în mână, apoi iese din casă și pornește spre împărăție. Și cum ajunge în târg, se duce cu peptul deschis drept la palatul împăratului. Un străjer, cum vede pe moșneag că stă pe acolo, îl întrebă :

— Dar ce vrei, moșule ?

— Ia, am treabă la împăratul : feciorul meu se prinde că i-a face podul.

Străjerul, știind porunca, nu mai lungește vorba, ci ia moșneagul și-l duce înaintea împăratului. Împăratul, văzând pe moșneag, îl întreabă :

— Ce voiești de la mine, moșule ?

— Să trăiți mulți ani cu bine, luminate și prea puternice împărate. Fecioru-meu, auzind că aveți fată de măritat, m-a trimes, din partea lui, ca să aduc la cunoștința măriei voastre că el, cică, poate să vă facă podul.

— Dacă poate să-l facă, facă-l, moșnege ; și atunci fata și jumătate din împărăția mea ale lui să fie. Iară de nu, atunci... poate-i fi auzit ce au pățit alții, mai de viță decât dânsul ? Dacă te prinzi așa, apoi mergi de-ți adă feciorul încoace. Iară de nu, caută-ți de drum și nu umbla cu gărgăunii în cap.

Moșneagul, auzind aceste chiar din gura împăratului, se pleacă până la pământ, apoi iese și pornește spre casă, ca să-și aducă feciorul. Și, cum ajunge acasă, spune fecioru-său ce a zis împăratul. Purcelul atunci, plin de bucurie, începe a zburda prin bordeiu, dă un ropot pe sub lăiți, mai răstoarnă câteva oale cu rătul și zice :

— Haidem, tătucă, să mă vadă împăratul !

Baba atunci începe a se boci și a zice :

— Se vede că eu nu mai am parte în lumea asta de nimica ! Până acum m-am chinuit de l-am crescut și l-am scos din toată nevoia și acum... parcă văd c-am să rămân fără dânsul !

Și tot bocind ea, o apucă leșin de supărare. Iar moșneagul, de cuvânt : pune cușma pe cap, o îndeasă pe urechi, își iè toiagul în mână, iese din casă și zice :

— Hai cu tata, băiete, s-aducem noră mâne-ta !

Purcelul, atunci, de bucurie, mai dă un ropot pe sub lăiți, apoi se ia după moșneag, și cât colo, mergea în urma lui grohăind și mușluind pe jos, cum e treaba porcului. Abiè ajung ei la porțile palatului împărătesc, și străjerii, cum îi văd, încep a se uita unul la altul și a bufni de râs.

— Da' ce-i aceasta, moșule ? zise unul din ei.

— D-apoi acesta mi-i feciorul care se prinde c-a face podul împăratului.

— Doamne, moșule, Doamne ! multă minte îți mai trebuie, zise un străjer bătrân. Se vede că ți-ai urât zilele !

— Apoi dă, ce-i scris omului în frunte-i este pus, și tot de o moarte are să moară cineva.

— Dumneata, moșule, cum vedem noi, cauți pricina ziua miaza-mare, cu lumânarea, ziseră străjerii.

— D-apoi asta nu vă privește pe dumneavoastră ; ia' mai bine păziți-vă gura și dați de știre împăratului c-am venit noi, răspunse moșneagul.

Străjerii atunci se uită lung unul la altul și strâng din umere... Apoi unul din ei vestește împăratului despre venirea noilor petitori : moșneagul cu purcelul său !... Atunci împăratul îl cheamă înaintea sa. Moșneagul, cum intră, se pleacă până la pământ și stă la ușă, smerit. Iară purcelul calcă înainte pe covoare, grohăind, și începe a mușlui prin casă.

Atunci împăratul, văzând așa mare obrăznicie, pe de o parte i-a venit a râde, iară pe de alta se tulbură grozav și zise :

— Da' bine, moșnege, când ai venit în cela rând, parcă erai în toată mintea ; dar acum unde te visezi, de umbli cu porci după tine ? Și cine te-a pus la cale să mă iei tocmai pe mine în bătaie de joc ?

— Ferească Dumnezeu, înălțate împărate, să cuget eu, om bătrân, la una ca asta ! D-apoi să avem iertare, luminarea voastră, că acesta mi-i flăcăul despre care v-am spus mai dăunăzi că m-a trămis la măria voastră, dacă vă mai aduceți aminte.

— Și el are să-mi facă podul ?

— D-apoi așa nădăjduim în Dumnezeu, că chiar el, măria ta !

— Hai ! ia-ți porcul de aici și ieși afară. Și dacă până mâne dimineață n-a fi podul gata, moșnege, are să-ți steie capul unde-ți stau talpele. Înțelesu-m-ai ?

— Milostiv este Cel de sus, măria voastră. Iară dacă s-a întâmpla — să nu bănuiți, puternice împărate ! — după dorința luminării voastre, apoi atunci să ne trimeteți copila acasă.

Și zicând aceste, se pleacă după obiceiu, își iè purcelul, iese și pornește spre casă, urmat de câțiva ostași, în paza cărora l-a dat împăratul până a doua zi, ca să vadă ce poate fi una ca asta... Căci multă vorbă, mult râs și mare nedumerire se mai făcuse la palat și în toate părțile despre o astfel de batjocură nemaipomenită.

Și, către sară, ajungând moșneagul și cu purcelul acasă, pe babă o și apucă un tremur, de spaimă, și începe a se văicăra și a zice :

— Vai de mine, moșnege! da' ce foc mi-ai adus la casă?! Mie ostași îmi trebuiesc?

— Încă mai ai gură să întrebi? Acestea-s faptele tale. M-am luat după capul tău cel sec, și m-am dus pe coclauri să-ți aduc copii de suflet. Și acum, iaca în ce chichion am întrat! Că n-am adus eu ostașii, ci ei m-au adus pe mine. Și capului meu se vede că până mâne dimineață i-a fost scris să mai steie unde stă!

Purcelul însă umbla mușluind prin casă după mâncare și nici grijă n-avea despre încurcala ce făcuse. Moșnegii s-au ciondănit cât s-au mai ciondănit și, cât erau ei de îngrijiți, despre ziuă au adormit. Iară purcelul atunci s-a suit binișor pe laiță, a spart o fereastră de bârdăhan și, suflând o dată din nări, s-au făcut ca două suluri de foc, de la bordeiul moșneagului, care acum nu mai era bordeiu, și până la palatul împăratului. Și podul, cu toate cele poruncite, era acum gata. Iară bordeiul moșneagului se prefăcuse într-un palat mult mai strălucitor decât al împăratului! Și, deodată, baba și moșneagul se trezesc îmbrăcați în porfiră împărătească și toate bunătățile de pe lume erau acum în palaturile lor. Iară purcelul zburda și se tologea numai pe covoare în toate părțile.

Tot în acea vreme, și la împărăție strașnică zvoană s-a făcut, și însuși împăratul cu sfetnicii săi, văzând această mare minune, grozav s-au spăriet! Și temându-se împăratul să nu i se întâmple ceva de rău, a

făcut sfat și a găsit cu cale să deie fata după feciorul moșneagului, și de îndată a și trimes-o. Căci și împăratul, cât era de împărat, le dăduse acum toate pe una, și nici măcar aceea nu era bună : frica !

Nuntă n-a mai făcut, căci cu cine era s-o facă ? Fata împăratului, cum a ajuns la casa mirelui, i-au plăcut palaturile și socrii, iar când a dat cu ochii de mire, pe loc a încremenit, dar mai pe urmă strângând ea din umere, a zis în inima sa :

„Dacă așa au vrut cu mine părinții și Dumnezeu, apoi așa să rămâie !“ Și s-a și apucat de gospodărie.

Purcelul toată ziua mușluia prin casă, după obiceiul său, iară noaptea, la culcare, lepăda pelea cea de porc și rămânea un fecior de împărat foarte frumos ! Și n-a trecut mult, și nevasta lui s-a deprins cu dânsul, de nu-i mai era acum așa de urât ca dintăi.

La vro săptămână, două, tânăra împărătească, cuprinsă de dor, s-a dus să-și mai vadă părinții ; iară pe bărbat l-a lăsat acasă, căci nu-i da mâna să iasă cu dânsul... Părinții, cum au văzut-o, s-au bucurat cu bucurie mare și întrebând-o despre gospodărie și bărbat, ea a spus tot ce știa. Atunci împăratul a început s-o sfătuiască, zicând :

— Draga tatei ! Să nu cumva să te împingă păcatul să-i faci vrun neajuns, ca să nu pățești vreo nenorocire ! Căci după cum văd eu, omul acesta, sau ce a fi el, are mare putere. Și trebuie să fie ceva neînțeles de mintea noastră, de vreme ce a făcut lucruri peste puterea omenească !

După aceasta au ieșit amândouă împărătesele în grădină ca să se primble. Și aici mama sfătui pe fată cu totul de alt fel :

— Draga mamei, ce fel de viață ai să mai duci tu, dacă nu poți ieși în lume cu barbatul tău ? Eu te sfătuiesc așa : să potrivești totdeauna să fie foc zdravăn în sobă și, când a adormi barbatu-tău, să iei pelea cea de porc și s-o dai în foc, ca să ardă, și atunci ai să te mântui de dânsa !

— Că bine zici, mamă, iaca, mie nu mi-a venit în cap de una ca asta...

Și cum s-a întors împărăteasa cea tânără sara acasă, a și poruncit să-i facă un foc bun în sobă. Și, când dormea barbatu-său mai bine, ea a luat pelea cea de porc, de unde o punea el, și a dat-o pe foc. Atunci perii de pe dânsa au început a pârâi și pielea a sfârâi, prefăcându-se în cioric ars și apoi în scrum. Și s-a făcut în casă o duhoare așa de grozavă, încât barbatul pe loc s-a trezit înspăimântat, a sărit drept în picioare și s-a uitat cu jale în sobă. Și, când a văzut această mare nenorocire, a lăcrămat zicând :

— Alei ! femeie nepricepută ! Ce ai făcut ! De te-a învățat cineva, rău ți-a priit ; iară de ai făcut-o din capul tău, rău cap ai avut !

Atunci ea deodată s-a văzut încinsă peste mijloc cu un cerc zdravăn de fer. Iară barbatu-său i-a zis :

— Când voi pune eu mâna mea cea dreaptă pe mijlocul tău, atunci să plesnească cercul acesta, și numai atunci să se nască pruncul din tine, pentru că

ai ascultat de sfaturile altora, de ai nenorocit și căzăturile ieste de bătrâni, m-ai nenorocit și pe mine și pe tine deodată. Și dacă vei avea cândva nevoie de mine, atunci să știi că mă cheamă Făt-Frumos și să mă cauți la Mănăstirea de Tămâie.

Cum a sfârșit de zis aceste, deodată s-a stârnit un vânt năprasnic și, venind un vârtej înfricoșat, a ridicat pe ginerele împăratului în sus și s-a făcut nevăzut. Atunci podul cel minunat îndată s-a stricat și s-a mistuit, de nu se știe ce s-a făcut; iară palatul în care ședeau moșnegii și cu nora, cu toate bogățiile și podoabele din el s-a schimbat iarăși în sărăcăciosul bordei al moșneagului, de mai 'nainte. Atunci bătrânii, văzând astă mare nenorocire și pe nora lor în așa hal, au început a o mustra cu lacrămile în ochi și a-i zice cu asprime să se ducă unde știe, că ei n-au cu ce s-o ție.

Ea văzându-se acum așa de nenorocită și horopsită, ce să facă și încotro s-apuce? Să se ducă la părinți? — se temea de asprimea tată-său și de șugubața defăimare a oamenilor! Să rămâie pe loc? — nu avea cele trebuitoare și-i era lehamite de mustrările socrilor. În sfârșit s-a hotărât a se duce în toată lumea să-și caute barbatul. Și hotărându-se astfel, a zis Doamne-ajută! și a pornit încotro a văzut cu ochii. Și a mers ea, a mers tot înainte prin pustiuri un an de zile până ce a ajuns într-un loc sălbatic și cu totul necunoscut. Și aici, văzând o căsuță tupilată și acoperită cu mușchiu, care mărturisea despre vechimea ei,

a bătut la poartă. Atunci se aude dinlăuntru un glas de femeie bătrână, zicând :

— Cine-i acolo ?

— Eu sunt, un drumeț rătăcit.

— De ești un om bun, aproape de chilioara mea ; iară de ești om rău, departe de pe locurile aceste, că am o cățea cu dinții de oțel și de i-oi da drumul te face mii și fărâme !

— Om bun, măicuță !

Atunci i se deschide poarta și drumeața întră înlăuntru.

— Da' ce vânt te-a adus și cum ai putut răzbate prin aceste locuri, femeie, hăi ! ? Că pasere măiastră nu vine pe aici, necum om pământean.

Atunci drumeața a oftat din greu și a zis :

— Ia, păcatele mele m-au adus, măicuță. Caut Mănăstirea de Tămâie și nu știu în care parte a lumei se află !

— Se vede că tot mai ai oleacă de noroc, de ai nimerit tocmai la mine. Eu sunt sfânta Miercuri, de-i fi auzit de numele meu.

— De nume am auzit, măicuță, dar că te afli în lumea asta, nici prin cap nu mi-a trecut vreodată.

— Vezi ? Tot de noroc să se plângă omul !

Apoi sfânta Miercuri a strigat o dată cu glas puternic și pe loc s-au adunat toate jivinele din împărăția ei ; și întrebându-le despre Mănăstirea de Tămâie, au răspuns toate deodată că nici n-au auzit măcar pomenindu-se de numele ei. Sfânta Miercuri

auzind aceste, s-a arătat cu mare părere de rău, dar, neavând nici o putere, a dat drumeței un corn de prescure și un păhăruț de vin, ca să-i fie pentru hrană la drum ; și i-a mai dat încă o furcă de aur care torcea singură și i-a zis cu binișorul :

— Păstraz-o că ți-a prinde bine la nevoie.

Apoi a îndreptat-o la soră-sa cea mai mare, la sfânta Vineri.

Și drumeața, pornind, a mers iar un an de zile, tot prin locuri sălbatice și necunoscute, până ce cu mare greu ajunse la sfânta Vineri. Și aici i s-a întâmplat ca și la sfânta Miercuri, numai că sfânta Vineri i-a mai dat și ea un corn de prescure, un păhăruț de vin și o vârtelniță de aur care depăna singură ! și a îndreptat-o și ea, cu multă bunătate și blândețe, la soră-sa cea mai mare, la sfânta Duminică.

Și de aici drumeața, pornind chiar în acea zi, a mers iarăși un an de zile, prin niște pustietăți și mai grozave decât cele de până aici. Și fiind însărcinată pe al treilea an, cu mare greutate a putut să ajungă până la sfânta Duminică. Și sfânta Duminică a primit-o cu aceeași rânduială și tot așa de bine ca și surorile sale. Și, făcându-i-se milă de această nenorocită și zdruncinată ființă, a strigat și sfânta Duminică, o dată cât a putut, și îndată s-au adunat toate vietățile : cele din ape, cele de pe uscat și cele zburătoare. Și atunci ea le-a întrebat cu tot dinadinsul dacă știe vreuna din ele în care parte a lumei se află Mănăs-

tirea de Tămâie. Și toate au răspuns, ca dintr-o singură gură, că nu li s-a întâmplat să audă măcar vorbindu-se vreodată despre aceasta. Atunci sfânta Duminică a oftat din adâncul inimei, s-a uitat galiș la nenorocita drumeață și i-a zis :

— Se vede că vrun blăstăm al lui Dumnezeu, sau altăceva, așa trebuie să fie, de nu ai parte de ceea ce cauți, fiica mea ! Că aici este capătul unei lumi necunoscute încă și de mine, și orice ai voi tu și oricare altul să mai meargă înainte de aici, este cu neputință.

Și atunci, numai iaca un ciocârlan șchiop se vede viind cât ce putea. Și, șovâlc, șovâlc, șovâlc ! se înfățișează înaintea sfintei Duminici. Atunci ea îl întreabă și pe acesta :

— Tu, ciocârlane, nu cumva știi unde se află Mănăstirea de Tămâie ! ?

— Da' cum să nu știu, stăpână ? Că doar pe acolo m-a purtat dorul, de mi-am frânt piciorul.

— Dacă-i așa, apoi acum îndată iè pe această femeie, du-o numaidecât acolo, cum îi ști tu și povățuiește-o cum a fi mai bine.

Atunci ciocârlanul, oftând, a răspuns cu smerenie :

— Mă supun cu toată inima la slujba măriei-voastre, stăpână, deși este foarte cu anevoie de mers până acolo.

Apoi sfânta Duminică a dat și ea drumeței un corn de prescure și un păhăruț de vin, ca să-i fie pentru hrană până la Mănăstirea de Tămâie ; și i-a mai dat o tipsie mare de aur, și o cloșcă tot de aur, bătută cu

pietre scumpe și cu puii tot de aur, ca să-i prindă bine la nevoie, și apoi a dat-o pe sama ciocârlanului, care îndată a și pornit, șovâlcăind.

Și când ciocârlanul pe jos, când drumeața pe sus, când ea pe jos, când el pe sus. Și când biata drumeață nu mai putea nici pe sus, nici pe jos, atunci îndată ciocârlanul o lua pe aripioarele sale și o ducea. Și tot așa mergând ei încă un an de zile, cu mare greutate și zdruncin, au trecut peste nenumărate țări și mări, și prin codri și pustietăți așa de îngrozitoare în care foșgăiau bălauri, aspide veninoase, vasiliscul cel cu ochi fărmăcători, vidre câte cu douăzeci și patru de capete și altă mulțime nenumărată de gângănii și jigănii înspăimântătoare, care stăteau cu gurile căscate, numai și numai să-i înghită; despre a căror lăcomie, viclenie și răutate nu-i cu putință să povestească limba omenească!

Și, în sfârșit, după atâta amar de trudă și primejdii, cu mare ce au izbutit să ajungă la gura unei peșteri. Aici călătoarea s-a suit iarăși pe aripile ciocârlanului din care abia mai putea fâlfâi, și el și-a dat drumul cu dânsa pe o altă lume, unde era un raiu și nu altăceva!

— Iaca Mănăstirea de Tămâie! zise ciocârlanul. Aici se află Făt-Frumos pe care-l cauți tu de atât amar de vreme. Nu cumva ți-i cunoscut ceva pe aici?

Atunci ea, deși îi fugeau ochii de atâtea străluciri, se uită mai cu băgare de samă și îndată cunoaște podul cel minunat din cea lume și palatul în care trăise

ea cu Făt-Frumos așa de puțin și îndată i se umplură ochii de lacrămi de bucurie.

— Mai stăi! și nu bucura așa degrabă, că încă ești nemernică pe aceste locuri și tot n-ai scăpat de primejdii, zise ciocârlanul.

Îi arătă apoi o fântână, unde trebuia să se ducă trei zile de-a rândul; îi spune cu cine are să se întâlnească și ce să vorbească; o povățuiește ce să facă, rând pe rând, cu *furca*, cu *vârtelnița*, cu *tipsia* și cu *cloșca cu puii de aur*, dăruite ei de cele trei surori: sfânta Miercuri, sfânta Vineri și sfânta Duminică.

Apoi, luându-și ziua bună de la călătoarea încredințată lui, iute se întoarnă înapoi, zburând neîncetat, de frică să nu-i mai rupă cineva și celălalt picior. Iară nemernica drumeață, lăcrimând, îl petrecea cu ochii în zbor, mergând spre fântâna ce-i arătase el.

Și cum ajunge la fântână, scoate mai întâi furca, de unde o avea strânsă, și apoi se pune jos să se odihnească.

Nu trece mult, și viind o slujnică să ieie apă, cum vede o femeie necunoscută și furca cea minunată torcând singură fire de aur, de mii de ori mai subțiri decât părul din cap, fuga la stăpână-sa și-i dă de veste.

Stăpâna acestei slujnice era viespea care înălbise pe dracul, îngrijitoarea de la palatul lui Făt-Frumos, o vrăjitoare strașnică care închega apa și care știa toate drăcăriile de pe lume. Dar numai un lucru nu știa hârca: gândul omului. Talpa iadului, cum aude

despre această minunăție, trimete slujnica degrabă să-i cheme femeia cea străină la palat. Și, cum vine, o întreabă :

— Am auzit că ai o furcă de aur care toarce singură. Nu ți-i de vânzare și cât mi-i cere pe dânsa, femeie, hăi ?

— Ia, să mă lași să stau într-o noapte în odaia unde doarme împăratul.

— De ce nu ? Dă furca încoace și rămâi aici până la noapte, când s-a înturna împăratul de la vânătoare.

Atunci drumeața dă furca și rămâne. Știrba-babacloanța, știind că împăratul are obiceiu a bea în toată sara o cupă de lapte dulce, i-a pregătit acuma una ca să doarmă dus până a doua zi dimineață. Și cum a venit împăratul de la vânătoare și s-a pus în așternut, hârca i-a trimes laptele ; și cum l-a băut împăratul, pe loc a adormit ca mort. Atunci talpa iadului a chemat pe necunoscuta drumeață în odaia împăratului, după cum avusese tocmală, și a lăsat-o acolo, zicându-i încetișor :

— Șezi aici până despre ziuă, că am să vin atunci tot eu să te iau.

Hârca nu doar că șoptea și umbla cătinel ca să n-o audă împăratul, ci avea grijă să n-o audă, din odaia de alăturea, un credincios al împăratului, care în toate zilele umbla cu dânsul la vânat.

Și cum s-a depărtat băboiul de acolo, nenorocita drumeață a îngenuncheat lângă patul soțului ei și a început a plânge cu amar și a zice :

— Făt-Frumos ! Făt-Frumos ! Întinde mâna ta cea dreaptă peste mijlocul meu, ca să plesnească cercul ist afurisit și să se nască pruncul tău !

Și, sărmana, s-a chinuit așa până despre ziuă, dar în zadar, căci împăratul parcă era dus pe ceea lume ! Despre ziuă, tălpoiul a venit posomorâtă, a scos pe necunoscuta de acolo și i-a zis cu ciudă să iasă din ogradă și să meargă unde știe. Și nenorocita, ieșind cu nepus în masă și necăjită ca vai de ea, s-a dus iarăși la fântână și a scos acum vârtelnița. Și viind iarăși slujnica la apă, și văzând și această mare minune, fuga la stăpână-sa și-i spune că femeia cea de ieri are acum o vârtelniță de aur care deapănă singură și care-i mult mai minunată decât furca ce i-a dat. Atunci pohoața de babă o cheamă iarăși la dânsa prin slujnică, pune mâna și pe vârtelniță, tot cu același vicleșug, și a doua zi des-dimineață o scoate iarăși din odaia împăratului și din ogradă.

Însă în această noapte, credinciosul împăratului simțind ce s-a petrecut, și făcându-i-se milă de nenorocita străină, s-a pus în gând să descopere vicleșugul babei. Și cum s-a sculat împăratul și s-a pornit la vânătoare, credinciosul i-a spus cu de-amăruntul ce se petrecuse în odaia lui în cele două nopți din urmă. Și împăratul, cum a auzit aceste, pe loc a tresărit, de parcă i-a dat inima dintr-însul. Apoi a plecat ochii în jos și a început a lăcrima. Și pe când din ochii lui Făt-Frumos se scurgeau șiroaie de lacrimi, la fântâna știută, urgisita și zbuciumata lui soție scosese acum

pe tipsie și cloșca cu puii de aur, cea mai de pe urmă a ei nădejde! Și cum sta ea în preajma fântânei, numai ce iaca pe slujnica știută iarăși o aduce Dumnezeu la fântână. Și când mai vede și această mare minunăție, nici mai așteaptă să ieie apă, ci fuga la stăpână-sa și spune:

— Doamne, stăpână, Doamne! Ce am văzut eu! Femeia ceea are acum o tipsie de aur și o cloșcă de aur cu puii tot de aur, așa de frumoși, de-ți fug ochii pe dânșii.

Babornița, cum aude aceasta, pe loc trimete s-o cheme, zicând în gândul său:

„După ce umblă ea, nu se mănâncă...“

Și cum vine străina, hoanghina pune mâna și pe tablaua cea de aur și pe cloșca de aur cu puii de aur, tot cu același vicleșug.

Dar împăratul, când a venit în astă-sară de la vânat și când i s-a adus laptele, a zis în gândul său: „Acest lapte nu se mai bè“. Și cum a zis, l-a și aruncat pe furiș, undeva, și pe loc s-a făcut că doarme dus.

După ce hârca s-a încredințat că împăratul doarme, bizuindu-se ea și acum în puterea băuturei sale, a adus iarăși pe străină în odaia lui, tot cu aceeași rânduială ca și în nopțile trecute; și lăsând-o acolo, s-a depărtat! Atunci zbuciumata drumeață, căzând iarăși în genunchi lângă patul soțului ei, se îneca în lacrimi, spuind iarăși cuvintele aceste:

— Făt-Frumos ! Făt-Frumos ! Fie-ți milă de două suflete nevinovate, care se chinuiesc de patru ani, cu osânda cea mai cumplită ! Și întinde mâna ta cea dreaptă peste mijlocul meu, să plesnească cercul și să se nască pruncul tău, că nu mai pot duce această nesuferită sarcină !

Și când a sfârșit de zis aceste, Făt-Frumos a întins mâna, ca prin somn, și când s-a atins de mijlocul ei, dang ! a plesnit cercul, și ea îndată a născut pruncul, fără a simți câtuși de puțin durerile facerii. După aceasta, împărăteasa povestește soțului său câte a pătimit ea de când s-a făcut el nevăzut.

Atunci împăratul, chiar în puterea nopții, se scoală, rădică toată curtea în picioare și poruncește să-i aducă pe hârca de babă înaintea sa, dimpreună cu toate odoarele luate cu vicleșug de la împărăteasa lui. Apoi mai poruncește să-i aducă o iapă sireapă și un sac. plin cu nuci, și să lege și sacul cu nucile și pe hârcă de coada iepei, și să-i deie drumul. Și așa s-a făcut. Și când a început iapa a fugi, unde pica nuca, pica și din talpa iadului bucățica ; și când a picat sacul, i-a picat și hârcei capul.

Hârca aceasta de babă era scroafa cu purceii din bulhacul peste care v-am spus că dăduse mașneagul, crescătorul lui Făt-Frumos. Ea, prin drăcăriile ei, prefăcuse atunci pe stăpână-său, Făt-Frumos, în purcelul cel ogârjit, răpciugos și răpănos, cu chip să-l poată face mai pe urmă ca să ieie vreo fată de a ei, din cele unsprezece ce avea, și care fugise cu dânsa din

bulhac. Iaca dar, pentru ce Făt-Frumos a pedepsit-o așa de grozav. Iară pe credincios cu mari daruri l-au dăruit împăratul și împărăteasa, și pe lângă dânșii l-au ținut până la sfârșitul vieții lui.

Acum, aduceți-vă aminte, oameni buni, că Făt-Frumos nu făcuse nuntă când s-a însurat. Dar acum a făcut și nunta și cumătria, totodată, cum nu s-a mai pomenit și nici cred că s-a mai pomeni una ca aceasta undeva... Și numai cât a gândit Făt-Frumos, și îndată au și fost de față părinții împărătesii lui și crescătorii săi, baba și moșneagul, îmbrăcați iarăși în porfiră împărătească, pe care i-au pus în capul mesei. Și s-a adunat lumea de pe lume la această mare și bogată nuntă, și a ținut veselia trei zile și trei nopți, și mai ține și astăzi, dacă nu cumva s-a fi sfârșit.

Toarceți, fete, c-a murit Baba Cloanța

ILEANA LELEI NASTASIE era o fată cât să-i cerci părechea de frumoasă ce era ; nu e deci nici o mirare că era cam somnuroasă ; la omul frumos îi stă bine și cam somnuros. Cele babe slabe de gură-i scoaseră vestea c-ar fi chiar lenoasă, ca toți lenoșii, că ziulița îndelungată șade numai și mănâncă și cască gura după cei drumari, că numai a se găti știe... Și mai știu eu câte vorbe nu mai scoaseră blăstămatele de babe despre Ileana lelei Nastasie ? Oleacă de adevăr poate că era și-n vorbele babelor, firește nu tocmai așa cornurat, cum îl spuneau ele. Ba ce să zicem ? Unii oameni, Dumnezeu să nu le scrie-n osândă, răi la gură, ori că doară prieteni de-ai babelor, ori că doară dușmani de-ai Ilenei, unii oameni de-aceștia mai scornire minciuna că lelea Nastasie ar cam netezi din când în când pe Ileana cea frumoasă și lenoasă cu câte-o despicătură de lemn, ca s-o facă harnică și bărbată, dar în zadar ! Eu nu-s omul care să cred minciuni, cu deosebire despre fetele frumoase nu voi să aud pic de hulă, că și de-o aud, nu o cred.

Destul că odată, așa se povestește, lelea Nastasie chiar peria pe Ileana c-o despicătură de lemn și încă așa de frumos, încât biata fată scotea niște zbierete, de gândeai că se prăpădește lumea. Crudă mamă mai era lelea Nastasie! Chiar când se văita Ileana mai cu tărie, când plângea mai cu lacrimi și ofta mai cu suspin, trece feciorul împăratului pe-acolo într-o căruță, cum numai la fecior de împărat vezi. Fata plângea amar. Cugetând feciorul împăratului că poate ajuta cu ceva, oprește trăsura-n drum și intră-nlăuntru. În vremurile acelea se vede treaba că nici feciorii de împărat nu erau așa făloși ca acum; mai intrau și ei prin casele oamenilor de rând. Întrebă deci pe față de ce plânge? Dar buna mamă, lelea Nastasie, nu lăsă pe Ileana să se obosească cu răspunsul, ci răspunse ea:

— Doară uite, domnișorule, trăsnita asta de fată are să-mi mănânce zilele cu-ndărătnicia ei; avut-am noi cânepă, avut-am și in, eu n-am tors nici un fir, numai tot ea, doar voi vedea-o sătulă de tors; de unde? Mai ajută la cele vecine, mai la neamuri, mai și la străini, cine numa știa c-are cânepă, nu scăpa de ea să nu-i dea un caier de tors, până gată la tot satul. Acum, după ce nime nu mai are de tors, s-a pus, focuita, că n-oi zice mai bine, s-a pus dumniaei să toarcă, cum n-a mai tors om pe lume, uite dumniata, domnișorule, nuielele din gard; apoi să n-o bat? Ba o omor cu bătaia.

— Numai atâta a greșit? întrebă feciorul împăratului; dacă toată greșeala ei e asta, atunci n-o mai bate, făr' las-o să vină cu mine la mama, îi va da ea cânepă și in până se va sătura de tors și n-a fi silită să toarcă grădelele.

Lelea Nastasie, într-o bobotă de mânie, dădu bucuroasă pe Ileana și din minutul acela n-a mai văzut-o.

După ce ajunse feciorul împăratului acasă, spuse mamei sale întâmplarea cu fata cea frumoasă, chiar cum v-o spusei și eu dumneavoastră, adică el spuse mamei sale atâta cât știu de la lelea Nastasie, dar eu știind mai mult decât el, vă spusei ceva mai multișor. Destul că împărătesei îi păru bine că feciorul i-a adus o fată atât de harnică, o torcătoare atât de năzdrăvană, că vedeți dumneavoastră, doară și la curțile împărătești este lucru și încă cât lucru?! Să îmbraci tu atâta amar de cătane, să le hrănești, să le mai dai și arme, și Dumnezeu mai știe cât este acolo de lucru și de învăluit.

Împărăteasa însă, muiere bună și-nțeleaptă, nu dădu Ilenei câteva zile nimic de lucru, că doară era obosită de cale, și o lăsă până-și va veni în ori. Într-o seară însă, după ce cam gândi împărăteasa că și Ileana se va fi odihnit destul, o chemă în curte și-i dădu nici mai mult nici mai puțin decât doi saci plini, unul cu fuioare de cânepă și altul cu fuioare de in, și-i zise:

— Ileană, vezi tu acești doi saci, sunt plini de fuioare și cred că tu până dimineață le vei toarce toate;

dimineața să vii dar, draga mea, cu sacul cu ghemele ; acum poți merge, dar toarce subțirel și răsucește bine tortul, să fie tare, să nu avem val cu el la țesut !

Sărmana Ileană ! De-abia-și duce biata de ea sarcinile până-n chilie, nici nu cutează a le dezlega, ci începe a se boci și a plânge, și plânge și se vaietă, și-și blestemă ceasul în care s-a născut și blestemă pe mumă-sa de ce n-a spus adevărul la feciorul împăratului, căci atunci nu o aducea la curte s-o facă de rușine. Până la miezul nopții ținu tot un plâns... Atunci vede că se deschide ușa singură și intră în casă o babă lungă, seacă, gheboasă, cu niște dinți lungi ca și colții de la grebla, era-n adevăr deșirată, de nu o poți numi mai potrivit ca „Miezul-nopții", ori „Marți-seara", ori „Mama-huciului". Era Baba Cloanța. Fiind însă că întâmplarea o aduse chiar într-o marți seara, Ileana credea că vede pe Marțolea. Cât ce intră baba-n casă, suflând greu în degete și răzimată pe-o cârjă, începe a încuraja pe Ileana.

— Nu te teme, draga mătușii... Știu eu de ce plângi, știu eu ce supărare ai, cunosc eu necazul care te-a ajuns, dar nu te supăra nimic, culcă-te și dormi în pace ; voi isprăvi eu tot lucrul, apoi trăind în săcreata asta de lume, îmi vei răsplăti tu cândva osteneala.

Se culcă Ileana cât de frică, cât de supărare, cât de rușine și cât de bucurie ; îi venea a crede că baba asta e o strigoaie și vrea s-o omoare, atunci se în-

grozi și-i era frică de ea; apoi se gândea că da' dacă-i muma pădurii și poate că n-a omorî-o, ci-i va toarce fuioarele, dar o va și spune împărătesei, apoi ce rușine o să fie aceea pentru ea!? Se cam uita din pat, de sub învelitoare, și nu se putea destul mira de iuțeala cu care se învârtea fusul în degetele babei; gândeai că nu alta fără dracul îl poartă, doamne iartă-mă și nu mă scrie-n osândă! așa de repede sfârâia fusul între degetele cele lungi și subțiri ale babei. Nu trecu un ceas bun de vreme și baba goli un sac de fuioare și-l umplu cu gheme. Tot așa de lesne făcu și inul tot gheme, firește după ce-l toarse, și cum gată lucrul, se făcu nevăzută, pieri ca o nălucă. Ileana nu credea că fuiorul e tors, credea că ea visase numai întâmplarea ce vi-o spun, cu baba. Dar nici noaptea nu putu ține până-i lumea; se făcu odată și ziuă și, până încă nu se îmbrăca, fugi la sac. Bucuria ei, când văzu sacii plini de gheme, da' nu scotea ghemele afară, da' nu le cântărea în mâini, era numai voie bună, puteai prinde iepuri cu ea de voioasă ce era. Colea după prânz merge cu sacii cei plini de gheme la înălțata împărătească. Să fi auzit la laude, să fi văzut de-aici încolo trai și mai bun, mâncări și mai scumpe, haine și mai alese, scurt: Ileana-și avea raiul pe pământ la curtea împărătească.

Împărăteasa era cu voie bună, feciorul împăratului nu era supărat, Ileana... off! ea era fericită. Și merse vestea fetei peste mări și peste țări și veneau împărătese și crăiese să vadă pe Ileana cea harnică și fru-

moasă și duceau numai vorbe de laudă despre ea. Odată chiar erau multe doamne de cele mari la curte și împărăteasa chemă pe Ileana înainte și zise :

— Ileană, ca să vadă doamnele acestea cât ești de harnică, până mâne dimineața vei toarce fuiorașele acestea de in.

Adică erau patru saci mari, plinuți cu fuioare de in, încât nici a-i aduce nu putea, ci doi argați împărătești fură nevoiți a-i duce până-n chilia Ilenei. Acum se puse Ileana iar pe gânduri, plângea, suspina, se ruga la *Dumnezeu : ori s-o omoare, ori să-i aducă* iar pe Baba Cloanța să o scoată din necaz. Când era la miezul nopții, ușa se deschise și deșirata de babă intră :

— Bună seara, draga mătușii : de ce plângi ? Culcă-te și dormi în pace, lasă pe mătușa și vina ei să fie de va fi vreo scădere.

Ce să mai întind vorba ? Ileana se culcă și dormi boierește, iar baba toarse-n câteva minute tot inul, apoi îl făcu gheme și hai cu ele-n sac, după aceea se făcu soră cu drumul.

În dimineața următoare căută Ileana sacul cu ghemele, le numără, le cântări-n mână, apoi îngenunche și, plângând de bucurie, mulțămi lui Dumnezeu. După prânz le duse doamnei împărătese, care o lăudă foarte și-o îmbrăcă-n haine și mai frumoase, apoi o arătă doamnelor celor străine, care încă o lăudară cu toatele și o cinstiră cu bani de aur și de argint, pentru

hărnicia ei. Nu-i lipsă să vă mai spun cât era Ileana de voioasă.

Acum începură a veni chiar și feciori de împărați să o vadă. Și le căzu dragă, că doară era frumoasă, nu glumă, apoi de hărnicia ei nu mai era om dimprejur, care să nu știe. Trebile se puneau de minune la cale. Într-o zi feciorul împăratului, care o adusese, zise mamei sale :

— Mamă, mi-a venit vremea să mă-nsor ; avere avem destulă, țări înc-avem, dacă însă totuși avem lipsă de ceva, apoi aceea e o muiere harnică ; ce zici, mamă, oare să nu iau eu pe Ileana de soție ?

Mumă-sa nu mult se gândi și zise :

— Fiule, chiar era să zic, dar am așteptat să-ți văd gândurile tale mai întâi ; după ce am adus-o la noi în casă, după ce e așa de frumoasă și de harnică, știu că peținori i-or veni destui și s-a mărita, dar noi de rușine n-o putem lăsa fără pic de zestre ; apoi și tu, Dumnezeu știe pe cine ai lua, să nimerești mai bine decât cu ea ? O să mai fac, dragul mamei, o probă cu ea și de s-a ivi tot harnică, ca pân-acum, a ta să fie, adică a noastră : muierea ta și nora mea.

Pe cum se vede, pe vremurile acelea nici feciorii de împărat nu se rușinau a lua fete de nație, din popor, dacă chibzuiau că-s harnice. Astăzi ? Tot petecitul ar trage să ia tot doamne și încă doamne bogate și frumoase și-nvățate.

Peste câteva zile, chiar într-o marți pe la ojină, merge împărăteasa în chilia Ilenei și-i zice :

— Draga mamei, să vii să-ți mai arăt ce să torci noaptea.

Și merse Ileana cu înălțata împărătească și numără împărăteasa zece saci plini, cinci cu fuioare de cânepă, cinci cu fuioare de in, și-i zise :

— Pe mâne dimineață să fie gata, ci vezi de-l toarce ca sârma, că vom face din el ață de cusut haine cătănești.

Zece slugi de-abia duseră sacii până-n chilia Ilenei. După ce rămase Ileana singură-n chilie, se puse, nenișorule, iar pe plâns, dar așa plângea, de-i curgeau lacrimile ca bobul pe obraz la vale. „Cum nu m-a trăsnit Dumnezeu, se bocea ea, să nu fi mai cunoscut nici mamă, nici feciori de împărați, nici curți împărătești ! Cine m-a pus să tac, să nu spun la început că eu nu știu toarce, că doară zicea popa nostru în biserică : cu minciuna nu mergi departe, ori cinezi, ori prânzești cu ea, dar amândouă rar le faci ; peste mine trecu ispita de două ori, dar a treia oară știu că nu scap, de m-o prinde cu minciuna, tot mă omoară, de nu m-oi omorî eu de rușine ; m-arunc în fântână cu capul în jos, colo de către ziuă !“ Tot astfel de gânduri îi umblau fetei prin cap până colo către miezul nopții, atunci ușa se deschide, și Doamne apără, intră adecă Baba Cloanța !

— Bună seara, draga mătușii ! Tu iar ești supărată, iar plângi... slabă mai ești de înger ; taci, că te scap eu și de necazul acesta, dar uite, pentru osteneală, tu să mă chemi la nunta ta, ori după cine ți-a fi rân-

duit să te măriți, să mă chemi și eu voi veni și mult bine-ți voi prinde.

— Dar cum voi ști să te chem ? întrebă Ileana.

— Vei ieși, zise baba, vei ieși afară când vor fi oaspeții adunați și când vei fi la tăietor vei zice : Babă Cloanță, hai la ospăț, că iată mă mărit ; înțelesu-m-ai ?

— Înțeles.

— Și te legi că mă vei chema ?

— Mă leg.

— Ei bine, dormi în pace și n-avea nici habar de tors.

Și unde nu se puse Ileana pe un somn dulce, de gândeai că nu alta, fără de-ar fi șapte nopți legate laolaltă încă s-ar cumpăni să le doarmă. Și se deșteptă ea de deșteptat, ca omul îngândurat când era de mult ziuă. Împărăteasa se uitase în vreo două, trei rânduri pe fereastră la ea, de când se făcu ziuă, dar își zise : „E obosită, sărmana, ar fi păcat s-o trezesc, că acum e somnul mai dulce, după atâta amar de muncă". În urmă însă, rupând-o foamea pe Ilenuca, se deșteptă și, frecându-se la ochi, merse la saci să-și vadă munca. După ce pipăi cu băgare de seamă și simți în toți sacii ghemele tari și mari ca bostanii, nu se putu stăpâni a nu o podidi un plâns de bucurie și a nu zice : „Mulțumescu-ți, Doamne, că m-ai scăpat și de astă muncă, îndură-te și nu mă părăsi până voi fi vie". Dar gândul îi era la Baba Cloanța. Și împărăteasa auzi vorbele ei, era chiar la ușă, și-ncepu

și ea a plânge de bucurie, apoi intră în chiliuța Ilenei, o ridică din genunchi, o strânse la piept și sărutând-o, zise :

— Lasă, Ileană, tu, pentru hărnicia ta, să știi că mi-ai intrat atât de dragă, încât m-am hotărât să mi te fac noră !

Toate ca toate, dar una ca asta n-o visase Ileana, că, mă rog, a fi împărătească doar e lucru mare, nu iac-așa. Se vede că Ileana se născuse în planeta cea bună, că feciorul împăratului, prințul, vine la ea cu feluri de haine și scumpeturi și-i spune să se gate de nuntă. Apoi mă rog : cine nu se știe găta când are cu ce ? Colo de către seară încep oaspeții a veni. În urmă vine și popa de-i cunună, apoi se pun la mâncate, la băute, la dinum-danum de gândeai că trei prinți se însoară, nu numai unul. Când era veselia mai pogană, Ileana iese afară, se duce la tăietor și zice-ncet :

— Mătușă Cloanță, hai la ospăț, și iartă că te chem așa târziu !

Baba atunci fu aci, lungă, deșirată, gheboasă, coltată, seacă, cum o cunoașteți ; și cum ieși la iveală, zise Ilenei :

— Draga mătușii, când vom intra în casă, tu să zici : „Cinstiți boieri de cinste și de omenie, să nu vă fie lucru cu supărare dacă am cutezat a chema pe mătușa la nunta mea ; e bătrână, e urâtă, cum o vedeți, dar are o inimă tare bună către mine și-o iubesc

și-o cinstesc ca pe mama, ba și mai tare, că mama e departe, dar ea e aici".

Și-așa făcură. Iar oaspeții se mirau de baba aceea deșirată și împărăteasa nu se putu răbda să nu zică :

— Mătușă ! De ce ai dinți așa de lungi și degete așa sucite ?

— O, draga mătușii, torsul cel mult, torsul m-a schimonosit, că numai nepoata Ileana mai e torcătoare cum eram eu în vremea mea, dar mulțumesc lui Dumnezeu că-și căpătă bărbat care doar n-a pune-o la tors să i se strice fața, și dinții, și degetele și să se facă, din frumoasă cum e, o schiloadă ca mine !

Iar împărăteasa mulțămi bătrânei că le spuse și zise înaintea tuturor :

— Ileană, draga mamei, de azi încolo să nu mai cutezi a prinde caier în mână, că nu doresc să te văd ca pe mătușă-ta, iar de vei cuteza a călca porunca, te alung nu numai de la curte, dar și din țările mele ; priceputu-m-ai ?

— Priceput, răspunse Ileana, iar oaspeții strigară : bravo ! și vivat !

Baba Cloanța se duse de unde-a venit și de-atunci nu s-a mai ivit să mai ajute cuiva la tors ; din curțile împărătești a ieșit caierul încă-n dimineața următoare și ieșit e până-n ziua de azi ; Ileana cu prințul ei, de n-au murit, și azi mai trăiesc, iar eu gătându-mi minciuna zic :

„Toarceți, fete, toarceți, c-a murit Baba Cloanța !"

Stan Bolovan

ZICE CĂ ERA ODATĂ un om, om cu stare și cu socoteală, după cum se mai află și astăzi câte unul ici-colea ; el își avea vițuțele sale, moșioara sa, căsuța sa, cu un cuvânt avea ce-i trebuia. Un necaz însă avea și el, ca toți oamenii, că bag seamă, om fără nici un necaz și iarnă fără frig nu se poate.

Necazul și supărarea lui era aceea că n-avea copii. Și se ruga bietul om zi și noapte, se ruga în coate și în genunchi să-i dăruiască D-zeu copii, dar în zadar, că tot nu i se împlinea rugarea. Era cât pe-aci să piardă și nădejdea, ba-și făcuse și cântec :

Doamne, Doamne !
Mult zic Doamne,
D-zeu gândesc că doarme
Cu capul pe mânăstire,
Că de mine n-are știre.

Odată, cum mergea el gândindu-se la bucuria oamenilor cu copii și la nefericirea lui, să întâlnește cu D-zeu și cu Sf. Petru.

— Dar unde mergi, măi omule ? îl întrebă D-zeu.

— O, Doamne ! Mă duc să mă prăpădesc de necaz, răspunse omul.

— Și ce necaz ai, omule ? Spune-mi ce dorești ? Căci eu îți pot împlini orice poftă a ta. Ce-ai vrea ca să ai ?

— Copii, doamne ! Copii aș vrea să am !

— Și ce ai mai vrea să ai ?

Iar Stan, că așa-i era numele, răspunse și-a doua oară că copii ar vrea să aibă.

— Te mai întreb o dată, omule, zise D-zeu : ce-ai mai vrea tu să ai ?

Iar Stan răspunse și a treia oră că copii ar vrea să aibă.

— Bine — zise D-zeu — copii să ai, după cum ai cerut tu.

Și se duse Stan acasă ; adecă, ce să vezi ? Și casa, și curtea îi era plină de copii ; nici mai mulți, nici mai puțini, decât o sută de copii află el acasă, care toți îi ziceau tată și-i cereau demâncare. Acum, dă-le, Stane, demâncare, dacă ai de unde ! Se puse omul meu pe gânduri : cu ce să hrănească atâta amar de copil ? Vându tot ce avu pe lângă casă și cumpără tot fărină[1], apoi să duse în lume să le câștige hrană.

[1] Fărină — făină.

Mergând el prin această sâcretă de lume mare, ajunse seara la o stână, lângă o pădure mare. În staur erau câteva mii de oi, iar în comârnic vreo doisprezece păcurari, unul mai lat în spate decât celălalt.

— Bună seara, feciori ! zise Stan intrând în comarnic.

— Să fii sănătos, bade ! răspunseră ciobanii, apoi îi puseră scăuneciu să şadă, ca la om străin, şi începură a vorbi mai de una, mai de alta, până Stan le spune că el a luat lumea în cap să câştige mâncare la cei o sută de copii.

Păcurarii încă-i povestiră că lor le merge bine, că oile au păşune destulă, dar s-a învăţat un trăsnit de zmeu, şi în toată noaptea fură câte trei oi.

— Oh — zise Stan — şi voi nu vă puteţi apăra de el ?

— Nu, răspunseră păcurarii.

— Haideţi să ne tocmim ; ce-mi daţi să vă mântuiesc de el ?

Şi se tocmiră să-i dea a treia parte din toate oile, dacă va fi harnic să alunge pe zmeu de la turmă.

Acum, se puse Stan la pândă în staur, în mijlocul oilor, de bună seamă, după ce cinară un balmoş păcurăresc. Colo, către miezul nopţii, veni zmeul şi dă să intre în staur, dar Stan îl strigă răstit :

— Mai încet, mă, ce vrei să faci ?

Dară foruitul[1] de zmeu râse cu hohot şi zise :

[1] Foruit — afurisit, blestemat.

— Cine ești tu, care vreai să mă oprești să nu intru în staur ?

— Eu sunt Stan Bólovan, care mănânc pietre și carne de zmeu, dar tu cine ești ?

— Eu sunt zmeul ; dar dacă tu zici că mănânci pietre și carne de zmeu, hai să ne cercăm puterile.

— Nu-mi pasă, zice Stan, să vedem dară care din noi va putea stoarce apă din piatră ?

Și apucă zmeul un bolovan mare și tot îl sfarmă în mână, da nu ieși pic de apă din el ; atunci apucă Stan un bruș[1] de caș ce-l avea în traistă și cum îl strânge, începe a-i curge zărul printre degete.

— Noa, vezi, zmeule, așa să faci tu, dacă ești tare !

Iar zmeul răspunse :

— Cunosc că ești mai tare decât mine ; dar știi ce ? Hai la noi slugă, că mama de multă vreme tot cearcă, doară va afla o slugă tare ca tine.

— Ei bine, zise Stan, și ce simbrie îmi vei da pe un an ?

— Eu, răspunse zmeul, îți dau o desagă de bani de aur.

Târgul fu gata. Stan intră în comarnic la păcurari și le spuse că de zmeu i-a mântuit pe vecie, dar ei să facă bine și să ducă partea lui de oi la el acasă, să nu-i moară copiii de foame, că el a intrat în slujba zmeului pe un an de zile. Păcurarii se legară că-i vor duce oile acasă până într-una, ceea ce și făcură, că

[1] Bruș — bucată, cocoloș.

vedeau cu cine are de lucru, iar Stan merse cu zmeul acasă. Pe atunci, anul era de trei zile.

Când ajunseră acasă, aflară pe mama zmeului cu trei căldări cu apă fierbinte, ca să oparească oile ce le va aduce zmeul. După ce intrară în casă, spuse zmeul bătrânei, numai la ureche, ca să nu mai tragă nădejde de oi, că acum fu Stan Bolovan la stână, care-i așa de tare, de scoate apă din piatră.

— Și cine e acela Stan Bolovan? întrebă zmeoaica.

— Iată! L-am băgat slugă pe un an, aci e.

— Bine, zise zmeoaica, bine; să vă cercați puterile, să văd care sunteți mai tari.

Și se apucă zmeul să-și arunce buzduganul cel de nouăzeci și nouă de măji, cale de-o poștă. Apoi, zice către Stan:

— Noa, Stane, haideți după buzdugan și să vedem, tu până unde-l vei putea arunca?

— Să cercăm, zise Stan, dar să ne luăm merinde baremi pe trei zile, că eu vreau să-ți arăt ce pot!

Și-și luară merinde și se puseră la drum, și du-te, du-te până deteră de buzdugan. Acolo, Stan nu mai putea de obosit, deci se puse să șadă pe buzdugan.

— Dar ce faci, Stane, întrebă zmeul, nu mai dai?

— Ba dau îndată, răspunse Stan, numai aștept oleacă până ce trece luna, să n-o nimeresc cumva s-o stric, ori să-ți rămână buzduganul pe-acolo, că chiar în lună am un frate faur; de ți-l prinde, știu că nu-l mai vezi.

— Ba, zise zmeul, decât să faci atâta pagubă mai bine lasă că dau eu și pentru tine.

— Cum vreai, zise Stan.

Iar zmeul luă buzduganul și-l aruncă îndărăt acasă.

O zi era trecută.

Seara, spuse zmeul mamei sale toată întâmplarea și se mirară grozav de puterea lui Stan cea mare.

A doua zi, îi mână zmeoaica după apă. Fiecare luară câte o piele mare de bivol, cusută ca burduful, că în acelea aduceau apă, alte vase n-aveau. Când ajunse la fântână, zmeul umplu peile amândouă cu apă și dă să plece. Dar Stan zise :

— Ho ! Ho ! Cine să care atâta apă în toate zilele ? Dacă-ți sunt slugă, voi să te slujesc pe dreptate.

Și scoase Stan cuțitul din șerpar și începu a brăzda locul în jurul fântânei.

— Ce faci, bre ? întrebă zmeul.

— Ce să fac ? zise Stan. Voi să duc toată fântâna odată !

— Ba lasă-te, zise zmeul, mai bine duc eu și burduful tău, numai nu strica fântâna, că o avem de la moși-strămoși.

— Cum voiești, zise Stan, numai să nu zici că nu te slujesc pe dreptate.

Două zile trecură. Seara iar povesti zmeul mamei sale de toată întâmplarea, și se mirară amândoi de puterea lui Stan.

A treia zi, îi trimise zmeoaica după lemne : după ce ajunseră la pădure, zmeul rupse un copac din ră-

dăcină și dă să plece către casă. Stan, însă, tot lega la vițe de curpen una de alta, să facă — drag doamne! funie din ele și să facă nu știu ce lucru mare cu ele.

— Ce faci, Stane? întrebă zmeul.

— Ce să fac? răspunse Stan, doară numai n-am nebunit să merg cu vreascuri acasă, ca țiganii; eu vreau să duc cu o cale toată pădurea ca să nu zici că nu-s slugă pe dreptate!

— Ba, zice zmeul, una ca aceea n-o fi, să scoți tu din pământ astă dragă de pădure toată o dată, mai bine duc eu și pentru tine un copac!

— Cum vrei, zise Stan, numai să nu zici că nu te-am slujit pe dreptate!

Și luă zmeul încă un copac în spate și mergea gâfâind către casă, iar Stan, îndărătul lui, mergea duhănind ca un domn.

Trei zile trecură, anul era împlinit.

Veni rândul să-i dea o desagă de galbeni. După cină, însă, zise zmeoaica către zmeu:

— Mă, de noi nu va fi bine de scapă din casa noastră cu zile Stan; mergi la noapte, când doarme, și-l lovește cu buzduganul chiar în frunte, auzitu-m-ai? Chiar în frunte, să piară, că și de-atâția bani ce-i dăm îmi pare rău, dar mai rău îmi pare de voi ști că scapă sănătos din casa mea, c-atunci nu mai cutezăm a ieși de-aci de frica lui.

Stan ascultase la ușă, dar nu se înspăimântă, știind că zmeul e prost ca miezul nopții. Deci merse în casa lui și culcă în pat un butuc mare de lemn; apoi, după

ce-l acoperi bine cu țolul, se bagă sub pat. Colo, către miezul nopții, vine zmeul și dă de vreo câteva ori cu sabia în butuc, crezând că s-a văieta de durere : apoi mai în urmă, dete cât putu de tare cu buzduganul și merse voios la mumă-sa.

— Noa, da omorâtu-l-ai ?

— L-am șters dintre cei vii, răspunse zmeul.

Adecă dimineața, spre mirarea lor, Stan se scoală întinzându-se și căscând o gură de gândeai că vrea să-i soarbă.

— Dar cum te hodinișsi astă-noapte, Stane ? întrebă zmeoaica :

— Mulțam de întrebare, stăpână, bine, numai cât am visat ca și când m-ar fi mușcat nescai pureci și parcă preste frunte mi-a trecut un șoarece.

Și nu se puteau destul mira de tăria lui ; deci, zise zmeoaica.

— Te-ai purtat bine, fătul meu, Stane, ți-ai împlinit anul foarte omenește, acum aci ți-e simbria, o desagă de galbeni, poți merge acasă și să-i folosești în pace.

Dar Stan bine vedea că zmeul cu mumă-sa îi duc frica, deci zise hotărât :

— Eu gândeam că baremi doi-trei ani să slujesc la voi, să am cu ce merge acasă la copilași ; numai cu atâta agonisită, ce voi ști eu face cu o sută de copii ? Băgați-mă slugă baremi pe un an încă.

Dar zmeul cu mumă-sa atâta frică știau de Stan, încât se hotărâră a-i da și două, și trei perechi de

desagi cu galbeni, numai să se vadă scăpați de el; deci, zise zmeul:

— Stane, îți dăm două perechi de desagi pline cu galbeni, numai mergi și ne lasă-n pace.

Dar Stan nu se învoi.

— Auzi, Stane, zise zmeoaica, îți dăm trei perechi de desagi plini cu galbeni, numai fii bun, du-te și ne lasă în pace, că nu mai avem lipsă de slugă.

Stan se cugetă puțin, apoi zise:

— Fie, dacă-mi dați trei perechi de desagi plini-plinuți cu galbeni de aur, atunci plec, dar să mi-i și ducă zmeul până la mine acasă.

Și se învoiră. Zmeul luă trei perechi de desagi plini cu galbeni în spate și merse după Stan. Dar zmeul așa greu sufla de greutatea poverii, încât, când sufla, Stan mergea fuga înainte, ca suflat de un vânt pogan; când trăgea zmeul răsuflarea, Stan iar venea îndărăt, tras de răsuflarea lui. Tot merge zmeul și tace mult timp, dar o dată nu se poate răbda să nu întrebe pe Stan:

— De ce fugi tot înainte și vii iar îndărăt?

Iar Stan răspunse:

— Să pot, aș zbura până acasă, dar văd că nu te poți ține de mine, și-mi vine să mă întorc la tine și numai una să-ți dau cu pumnul în frunte, să te învăț cum ai de mers pe drum, când ești cu mine pe cale.

Zmeul tremura și mergea după Stan.

Când erau aproape de casa lui Stan, ieșiră toți copiii în calea lor, zbierând de foame.

— Ce zic copiii aceia ? întrebă zmeul pe Stan.

— Iată, răspunse Stan, copilării de-a lor, zic c-ar mânca carne de zmeu.

Atunci zmeul aruncă desagii jos și... du-te, copile !

Ce-o fi spus la mumă-sa nu mai știu, atâta știu că, din minuta aceea, copiii lui Stan nu se mai văietau de foame. Mulți din ei vor fi murit de-atunci, că doar e de mult, dar care n-au murit încă, aceia și azi trăiesc.

Povestea lui Pintilie

A FOST ODATĂ, oameni buni și de omenie, a fost un om și o muiere săraci, săraci, că n-aveau alta după suflet decât căsuța în care locuiau și mânile harnice cu care munceau, ca să-și țină viața în oase. Pe bărbat îl chema Pantilie și pe muiere o chema Măria.

Într-o zi se duce Pantilie la pădure să-și aducă un căpătâi de lemne de foc și, când era căpătâiul gata, legat cu o funie de tei, numai să-l ia în spate, se pomenește că din văzduh cade ca un fulger o dihanie mare tocmai la picioarele sale. Ce era, mă rog dumneavoastră? Era adecăte un vultur mare, ce căzu din înălțime, și omul meu văzându-l se cutremură în tot trupul lui și vru să-și lase căpătâiul și să fugă, dar n-avu vreme, că vulturul îi zise cu glas de om: nu fugi, omule, mai bine vino de-mi leagă aripa pușcată, ca să se vindece, că și eu ți-oi da ție un lucru, de ți-o fi de mare folos în viață.

Și Pantilie, milos ca tot omul sărac și plin de necazuri, se întoarse, își scoate din buzunar o cârpă, o udă într-un izvor din apropiere, caută o frunză ce știa că-i bună de leac și legă astfel aripa bietului vultur. Vulturul îi mulțumi și-l rugă să vină mâne-zi iară, să-i pună altă frunză. Omul meu vine și a doua zi și vine și a treia zi și leagă aripa vulturului. A treia zi după ce îi leagă aripa, vulturul se simți așa de bine, că putea să zboare. Mulțumi omului și dându-i o pană din coada sa, îi zise: „Na această pană fermecată, cu ea poți face ce gândești. Numai una îți zic, să nu spui muierii tale nimic de puterea acestei pene, ca să nu te căiești. De nu asculți de mine, rău va fi de tine".

Și vulturul se ridică în aripi, ca o boghie de fân, tot mai sus, tot mai sus, până ajunse în nori și omul nu-l mai văzu. Atunci Pantilie puse pana de vultur în pălărie, își opinti sarcina și plecă. Dar la marginea pădurii se socoti omul că totuși ar fi bine să probeze el puterea penei, dar de va fi cumva... după cum spusese vulturul, nu știi... doamne ferește. Cu gândul acesta se oprește, lasă jos sarcina, ia pana din pălărie, o privi lung, o închină spre soare-răsare și zise: „Dă-mi, doamne, un car cu boi, să nu mai aduc lemne cu crosna din pădure". Și iată, mirare mare, răsăriră ca din pământ un car cu doi boi lungi în coarne ca de-un stânjen, de-un drag să cauți la ei. Și omul se miră mult de puterea penei, apoi mai zise: „Dă-mi, doamne, și două vaci cu viței!" Și iarăși răsăriră două vaci frumoase cu doi viței după ele. Și Pantilie mulțumi lui

Dumnezeu, puse pana în praşchie, încărcă carul cu lemne, numai fag uscat, legă vacile de leucile dinapoi, se sui în car şi „cea suroni", „hog codălboni", începu a-i mâna către casă, iar viţeii prinseră a zburda pe lângă vaci şi a boncăni ca doi bici d-ăi spăieşti.

Şi mergea Pantilie în fală cu carul prin sat, iar oamenii se minunau, că nu mai văzuseră aşa boi frumoşi, aşa vaci mari şi pulpoase şi viţei ca două inele.

Când ajunse acasă şi văzu şi lelea Mărie ce comoară bagă bărbatul ei în curtea lor, nu mai putea de bucurie şi îi zise :

— Alduit să fii, bărbaţe, dar cine şi-a făcut milă de noi şi ne-a dăruit cu astă mare bogăţie ?

— Nu mai întreba, muiere !

Şi lelea Mărie nu-l mai întrebă nimic pe bărbatul ei, că pricepu ea, că lucru mare se întâmplase.

Desprinseră boii, îi legară de leucile dinainte, că grajd nu aveau, aduseră el la boi şi ea la vaci câte un braţ de fân, îşi descărcară lemnele şi făcură un foc zdravăn, puseră căldăruşa pe foc, făcură o mămăligă colea ştii numai bună, o acoperi lelea Mărie cu un măsai curat, ca să rămână caldă, mulse vacile şi mâncară o cină aşa de bună şi aşa de dulce, ca şi care în viaţa lor nu mai mâncaseră.

Şi omul aduse o pală de fân în car, muierea aşternu peste fân o poneavă[1] curată şi se culcară amân-

[1] Poneavă — pătură.

doi în car, iar boii și vacile fiind și ei sătui, se culcară și începură a rumega.

După ce se așezară la odihnă, zise lelea Măria către bărbatul ei, așa mereuț, ca să nu-i audă nime :

— Mă Pantilie, uită-te colo pe cer carul mare cu patru boi înjugați la el ; să ne ajute Dumnezeu, să vedem și noi patru boi la carul nostru, că tot mi-a spus mie vrăjitoarea, că noi o să ajungem oameni bogați. Numai știi tu ce, Pantilie, ia spune-mi și mie, cum făcuși și ce lucrași și cine fu omul ăla care ne dete astă blagă ?

— Ia taci tu, muiere, nu mai întreba ! Știi, așa mi-e de greu când mă întrebi. Lasă, fie de la cine o fi, bine că-i avem...

— Că bine, mă Pantilie, dar uite așa mi-e și mie de greu, când tu ascunzi de mine ceva, parcă nu ți-aș fi muiere credincioasă. De atâția ani că trăim noi laolaltă, m-ai simțit tu vreodată să fi ascuns eu ceva de tine, cum ascunzi tu acum de mine ? Așa că nu ? Vezi, asta mă doare pe mine.

— Știi ce, muiere, bine ți-i, bine taci, ia lasă-mă în pace cu vorbele tale ; toate ți-am spus și-ți spun și de aici înainte, dar asta, baș ! asta nu pot să ți-o spun, nu pot, și pace, că nu-i bine de mine, mă pricepi ?

Și lelea Măria îl mai slăbi oleacă, nu mai stărui să-i spună și durmiră ei așa bine, cum de mult nu mai durmiseră.

Dimineața, cum se crăpă de ziuă, Pantilie mai aduse o sarcină de fân la vitele sale ; se sculă și lelea

Măria, mulse vacile și plecă apoi cu ele la pășune, iar Pantilie rămase acasă, să mai facă una-alta ce-i trebuia.

Și cum rămase Pantilie singur, se duse în căscioara lui să nu-l vadă nime, scoase pana fermecată și dori să aibă o pungă mare plină de galbeni. Gândul lui se împlini pe dată, și nu-și putea crede ochilor, când văzu atâta putere de galbeni noi-nouți, ce străluceau de-ți luau vederile.

Apoi mai dori Pantilie ca să aibă o casă cu două rânduri ca la spăii[1], cu grădină mare, cu grajduri pentru vite, cu cai și căruță, cu slugi și slujnice, ca spăia din satul lor.

Și minunea minunilor, toate răsăriră ca din pământ, toate după gândul lui, și se mirau și oamenii din sat de norocul ce a dat peste Pantilie, iar lelea Măria, când veni acasă cu boii de la pășune, se miră și se cruci de ce-i văzură ochii. Nici nu îndrăznea să se bage pe poarta mare, de nu-i ieșea Pantilie înainte și o chema înlăuntru.

Și se bucurară oamenii mei de norocul ce a dat peste ei și trăiră așa multă vreme.

Hei! dar știi cum e muierea, limbă de șarpe, curioasă din calé-afară să știe rostul bărbatului ei, care ce visează noaptea face ziua, tot mereu sta cu gura pe el să-i spună și să-i spună, în ce-i stă puterea de a le face toate după gând; dar Pantilie, om cu glavă la

[1] Ca la boieri.

cap, nu voia să se lase amăgit de muiere, că știa el și auzise și în biserică și ca copil în școală, că Eva a înșelat pe Adam de a mâncat din pomul oprit și astfel Dumnezeu i-a scos din rai, de la bunătățile și mândrețele de care nu te mai saturi. Le auzise el toate astea, ba încă și vulturul ce i-a dat norocul i-a spus să nu se încreadă în muiere și să nu-i spună toate adâncurile lui. De aceea el mereu zicea către muiere : nu întreba ce și cum, nu mă tot necăji, că ți-am mai spus de câte ori că muierea nu trebuie să știe toate ca omul, că ea nu-i cu cruce în cap. Muierea e gură de petice și de-ți spun și ție, mă tem că fuge norocul de la noi și ne-o cădea greu, să picăm din mărirea de acum în necazul de mai înainte. Nu mai stărui deci pe lângă mine să-ți spun, lasă-mă în pace, că-i bine și de mine și de tine. Și lelea Măria până la o vreme nici nu mai îndrăznea să-l întrebe ; hai, dar știi cum zice cântecul că :

Toate-s trecătoare
Câte sunt sub soare
și
După nor vine senin
După dulceață, venin.

Muierea lui Pantilie, făloasă din cale-afară de norocul ce a dat peste ea, și fiind acum zburdată și având ce-i trebuie, începu a arunca ochii prin a lume, începu a se sătura de bărbatul ei și a prinde dragoste cu un fecior din sat, ce tocmai venise acasă din cătănie.

Acesta, dându-se pe lângă lelea Măria, începu a o ispiti, că de unde și cum au căpătat ei blaga lor, că știe că mai-nainte fuseseră oameni săraci.

— Că nici eu nu știu, că am tot întrebat pe bărbatul meu, dar nu l-am putut face să-mi spună.

Și drăguțul ei azi așa, mâine așa, și lelea Măria iar se puse cu gura pe bietul Panfilie să-i spună secretul; dar toate fură zadarnice.

Odată, drăguțul lelei Măria îi spuse verde că, dacă nu află de la bărbatul ei și să-i spună și lui în ce stă puterea de a se îmbogăți, să știe că o lasă.

Atunci lelea Măria, ca scoasă din minți, cap de femeie, poale lungi și minte scurtă, vulpe vicleană, nu se pune de se îmbrăcă frumos și se culcă în pat, prefăcându-se că moare, își aprinde luminile la cap și închide ochii.

Când vine bărbatul ei acasă, o află întinsă pe pat, gemând și se întristează și el de ce vede. Muierea îi zise, fiind numai ei amândoi:

— Tu, bărbate, am trăit atâția ani cu tine, ți-am fost muiere credincioasă, dar tu nu ai fost credincios față de mine; eu ți-am spus toate adâncurile inimii mele, tu însă nu! Acum, cel puțin când mă vezi că mor, spune-mi secretul tău, ca să nu plec de aici cu gând rău despre tine, ba mi se pare că, de mi-ai spune, mi-ar trece! Deci, de mai ții la mine și la credința noastră, spune-mi, de nu, lasă-mă să mor necăjită și tu trăiește fără mine și să dea Dumnezeu să trăiești mult, ca să vezi cine am fost eu.

Și lelea Măria începu a plânge și a suspina.

Și bietul Pantilie, om și el, i se muie inima și crezu că cel puțin acum, în ceasul de pe urmă, să-i spună secretul și să nu o lase să plece necăjită de pe această lume, unde au trăit și au suferit laolaltă. Deci îi zise :

— Să-ți spun, muiere, ascultă și nu plânge ! Și se așează Pantilie pe scaun lângă patul ei și începu : Știi, muiere, când am fost la pădure de venii cu boii și cu vacile, atunci veni la mine un vultur mare și se rugă de mine să-i leg aripa pușcată, eu i-am căutat o frunză lecuitoare, i-am legat aripa în trei zile una după alta. Vulturul s-a vindecat și, în semn de mulțumită, mi-a dat o pană fermecată din coada sa, pe care o am la mine în praschie. Cu ea pot face ce doresc, o închin spre soare-răsare și gândesc la ce voiesc și toate mi se fac pe voie.

Și scoase Pantilie pana din praschie și i-o arătă nevestei sale, care îl rugă să pună pana în ceapsa[1] ei, că poate s-o vindeca și să se gândească și el ca să se vindece. Și Pantilie făcu așa, o închină spre răsărit și îi puse pana în ceapsa nevestei, care pe dată se ridică din pat și se făcu sănătoasă și încă mai veselă de cum fusese mai înainte.

Atâta îi trebui nevestei. Ea purtă pana în ceapsă ziua întreagă până seara. Atunci își chemă ibovnicul și-i spuse secretul. Și plănuiră ei amândoi ca să scape

[1] Ceapsă — mică bonetă sau scufiță de pânză albă, bogat împodobită cu ornamente colorate.

de Pantilie și să rămână numai ei doi la atâta avere ce era la casa lui Pantilie.

Cu ajutorul penei fermecate prefăcură pe Pantilie în câne, ca să le păzească casa și averea, și ibovnicul se mută în casă la lelea Măria și trăiau lumea albă, că aveau din ce.

Și bietul Pantilie privea cu jale la ei și-i vedea îndrăgostindu-se, dar nu avea ce face, el era câne și trebuia să stea afară și să se îndestulească cu cojile de pe masa lor și să stea în ploaie și frig, ca vai de el. Se căia el de ce-a făcut, dar acum căiește-te, ori lasă-te, totuna era.

Ce putea face alta decât începea a urla, de se aprindea curtea de urletul lui. Și văzând lelea Măria și cu ibovnicul ei asta, se luară cu parii după el și-l goniră să se ducă unde o vrea; și-l alungară așa până îl scoaseră din sat, dându-l înaintea unor copii să-l bată și să-l omoare. Dar bietul câne, care înțelegea ce vorbeau ei, fugea cât îl țineau picioarele, până ajunse în munte la o stână de oi.

Păcurarii, văzând cânele că vine la ei, îl primiră bine, îi deteră de mâncare și-l giugiuliră cu atât mai vârtos, că aveau câni puțini la stână și ursul în toată noaptea venea de fura câte ceva.

În noaptea aceea ursul încă veni, dar cânele Pantilie, care auzise vorbele păcurarilor și știa ce e, îl simți și îndată le dete de știre prin lătratul său, că e primejdie, și săriră păcurarii cu bâtile, cu furcile de

fier și cu pistoalele și cânele țînu ursul în loc până păcurarii îi făcură apa mare.

Și păcurarii fură voioși că s-au scăpat de urs și deteră cânelui mâncare de unde mâncau-ei, și-l iubeau ca pe un frate al lor și nu l-ar fi dat nici pe o pereche de boi.

Și se lăți vestea în țară, că la curtea împăratului, tot la o lună, vine cine vine, o dihanie mare, cu ciocul de aramă, cu aripi de fier și cu gheare de oțel, de stinge toate lămpile, încât se face întuneric beznă și fură copiii împăratului. Cică a furat până acuma doi copii, și pe al treilea încă se temea împăratul că-l fură. De aceea dete împăratul de știre că acela care îi va scăpa copilul, va primi de la el un sac de galbeni. Și păcurarul cu cânele Pantilie merse să apere copilul împăratului de dihania aceea; și se așeză omul în sobă[1], iar cânele în soba aceea unde era copilul de împărat.

Și în noaptea aceea, pe la miezul nopții, numai ce se pomeniră toți că vine o dihanie fâlfâind din aripi, de stinse toate lămpile și se aruncă asupra copilului de împărat.

Atunci cânele cunoscu dihania, că era vulturul din pădure și-i zise:

— Stai, prietene! Ce vrei să faci?

Și vulturul cunoscu pe binefăcătorul său și zise:

— Ce e cu tine, de te văd acuma câne?

---

[1] Sobă — cameră, odaie.

Și Pantilie spuse vulturului pățania sa, și vulturul îi zise :

— Au nu ți-am spus eu ție, să nu spui nimic muierii și să nu te încrezi în ea că te căiești ? Nu m-ai ascultat, acuma sufere, n-am ce-ți face.

Și zise Pantilie iar către vultur :

— De vrei să-mi mai faci totuși vreun bine, cum ți-am făcut eu ție, lasă în pace copilul ăsta și spune-mi unde sunt ceilalți doi, ce i-ai furat, ca să-i aduc la împărat.

Și vulturul îi zise :

— Fiindcă ai fost om bun și milostiv față de mine, iată, te ascult și-ți fac pe voie ; eu zbor de aici fără a lua copilul, tu te ia după mine până la cuibul meu și acolo afli copiii.

Și vulturul se ridică în aripi, iar cânele începu a lătra și se luă după vultur. Atunci stăpânul cânelui și slugile împăratului se luară după câne, până ajunseră într-o pădure, chiar în pădurea unde mai întâi dase Pantilie peste vultur.

Acolo aflară cuibul vulturului și cei doi copii de împărat se jucau și erau așa de veseli și de frumoși ca doi îngeri. Și slugile împăratului luară copiii și-i duseră la împăratul, care dacă îi văzu nu mai putea de bucurie, că acuma are iarăși toți trei copiii. Împăratul în bucuria lui dete stăpânului cânelui trei saci cu galbeni, de tot copilul sacul, iar la grumazul cânelui puse o salbă de bani și pietre scumpe, precum și tot felul de medalii de aur și argint, și-i ținu la curtea sa o

săptămână încheiată, cinstindu-i cu mâncări și băuturi alese. Și se duse omul cu cânele său acasă, plin de bucurie și trăi boierește, că avea din ce.

Dar cânele fiind astfel împodobit, își gândi el una. Se socoti adică să meargă la nevasta sa, că credea el, că văzându-l așa împodobit cu galbeni și pietre scumpe, poate se va milostivi și-l va dezlega din blestemul acela.

Și merse cânele acasă și nevastă-sa, văzându-l îl chemă la sine, îi luă salba de la grumaz și toate podoabele ce le avea și închinând cu pana fermecată spre el, îl transformă într-o pupăză și-l hâșăi pe-aci încolo.

Și bietul Pantilie, făcut acuma pupăză, cât era ziulica de mare sta tot în aretul[1] casei și cânta pu-pu-pu, pu-pu-pu, și se uita a milă cum se îndrăgostea nevastă-sa, iar el, sărmanul, el era blestemat să fie acum pupăză, scuipat de toți oamenii și batjocorit de toți copiii, care strigau aruncând cu pietre după el :

Pu-pu-pu-pu, pu-pu-pu-pu,
Ce nu mergi vara la lucru,
Numai tot cânți pu-pu-pu-pu.

Și șezu bietul Pantilie așa pupăză vro câteva săptămâni și-i veni gândul să se ducă iară colo în pădure la vultur și aflându-l îi zise :

---

[1] Aretul — împrejurul casei.

— Împărate vulture, știu-te mai mare peste păsări, iată din câne mă făcu nevasta pupăză, să mă batjocorească oamenii și să mă hâșăie copiii ; te rog mai învață-mă să scap numai o dată și să mă văd iarăși om ca mai-nainte, că apoi știu eu ce voi lucra.

Și vulturului făcându-i-se milă de bietul Pantilie îi zise :

— Hai cu mine și eu voi sparge o fereastră de la casă, nevastă-ta și ibovnicul ei s-or lua după mine, tu bagă-te pe fereastră în sobă, caută la grindă pana de la mine, prinde-o în cioc și fă ce voiești cu ei.

Și se bucură Pantilie și plecă cu vulturul în zbor și vulturul sparse cu ciocul său o fereastră ; nevasta lui Pantilie și ibovnicul ei se spăimântară de dihania aia și ieșiră afară să vadă ce-i, iar pupăza se bagă în sobă, află pana fermecată la grindă, o prinse cu ciocul și gândi să se facă iarăși om ca mai-nainte și se făcu așa ; apoi pe nevastă-sa și ibovnicul ei îi prefăcu în doi boi mari și grași.

Și Pantilie luă boii de funie și-i duse la primarul satului și-i zise :

— Domnule primar ! Iată perechea asta de boi o cinstesc comunei, fiecare om din sat să lucre cu ei câte o săptămână, până s-or prerândi toți oamenii și apoi iar să înceapă din nou și tot așa până s-or prăpădi boii.

Și mulțumi primarul lui Pantilie în numele satului pentru acest dar și făcu începutul chiar de la sine, ținând boii o săptămână, căci și avea mult de lucru,

că-și făcea chiar o casă nouă, și apoi după șapte zile îi luă alt om, și apoi altul, până se prerândi tot satul, și după trei ani de zile iar ajunse rândul la primar să ia boii, dar acum bieții boi erau slabi, sărmanii, numai pielea pe ei, și pedeapsă mai mare ca asta nici că le trebuia bieților oameni. Iar Pantilie trăi de aci înainte fericit, și-și povestea pățania sa către toată lumea și chiar de la el am auzit-o și eu :

Chiar din gura lui Pantilie
Ce fu om de omenie
De la noi din Bănăție.
Și eu spun ca să o știe
Și alți oameni de omenie
Povestea lui Pantilie.

Petru Cenușă

A FOST ODATĂ, oameni buni și ai lui Dumnezeu, a fost un om sărac, sărac și avea 6 copii, că la omul sărac găsești mulți copii, iar la mine și la „grecu" nostru, nu-i nici unul, nu te împiedici în ei ca la Bosioc Fluture. Destul că omul nostru avea 6 copii, cari strigau „lai[1], tată ! lai, tată !" de-i venea bietului om să ia lumea în cap de răul lor.

Și o duse omul nostru așa cu chiu cu vai până îi văzu zburăturiți ca puii cu penele bune, și atunci se rugă el de chinezu din sat să-l îngăduie să-și îngrădească o prinsoare în izlazul comunal, în care să-și pună și el din cucuruz, un cuib, două de păsulă[2] ori de crumpi[3], un strat, două de ceapă, mai una-alta, spre a-și mai ușura traiul vieții. Și lucrau copiii omului nostru cu toată inima în grădină, că era gră-

[1] „Mălai" (explicația culegătorului).
[2] Păsulă — fasole.
[3] Crumpi — cartofi.

dina mare și se făceau bucatele de poveste. Și se bucura bietul om de hărnicia copiilor lui, că erau toți sprinteni și iuți ca furnicili, afară de copilul cel mic, pe care îl chema Petru. Acesta era de la firea lui moale, lenos, nu-i plăcea nici un lucru, ci câtă-i ziua sta tot în vatra luminii[1], în unghețul cu cenușă și mânca la cărbunii ce au mai rămas încă prin cenușă nearși de tot.

Anul întâi, al doilea și al treilea după ce ș-au făcut ei grădina, au tot semănat în ea bucate de sapă, cucuruz, păsulă, ludăi[2], cânepă, ceapă, salată, crumpi, iar în anul al patrulea au semănat trifoi, că prinseseră oamenii o văcuță și doi juncani și le trebuia nutreț verde.

Și creștea trifoiul lor de minune, parcă ar ieși din apă și-ți era mai mare dragul a-ți paște ochii peste el, ca peste un covor verde ce se îndoia în suflarea vântului în dreapta și în stânga, ca valurile unui lac mare.

Și nu trecea ziuă ca să nu se ivească omul pe la grădina cu trifoi, că se temea săracul că vine cineva de i-l fură, că nu era trifoi ca la el în tot hotarul. Odată, colo după paști, pe la sf. Gheorghe, i se păru omului că cineva îi călărește trifoiul, parcă ar fi niște cai.

Cum băgă el de seamă asta, trimise copilul cel mai mare ca să păzească trifoiul, dându-i aspră poruncă

[1] „Focului" (explicația culegătorului).
[2] Ludaie — dovleac, bostan.

să nu doarmă toată noaptea, doar va prinde pe mișelul care îi face pagubă așa de mare.

Plecă copilul, ascultând porunca tatălui său și se hotărî a nu dormi toată noaptea; dar când fu colo către ziuă, în revărsatul zorilor, nu se mai putu stăpâni, i se închiseră ochii, îl cuprinse o moțăială și... și ațâpi.

Soarele era pe cer ca de un stânjen și el tot dormea. Văzând tatăl său că nu mai vine și temându-se să nu i se fi întâmplat ceva, se luă și se duse să vadă de el; când colo, cât de mare îi fu mirarea și năcazul când află copilul hârconind[1], iar trifoiul tot călărit și terfelit, de-ți era mai mare mila uitându-te la el. Gândeai că caii lui sân-Toader, nu alții, au alergat prin el.

Bietul om văzând aceasta, își descărcă tot năcazul pe copil, care se pomeni cu inima bătându-i-se de frică de sudalmele și loviturile tatălui său.

— Putoareo și somnorosule, atâta nădejde am eu de tine? Uită-te și vezi cum ni-e trifoiul; așa știi să-ți păzești lucrul? Amar de mine cu voi, am năcăjit destul pân' v-am crescut, acuma când mă credeam cu ajutor, iacă ce nădejde am din partea ta: nu poți nici o noapte sta de pază, ca să nu dormi, somnorosule, putoareo! zicea tată-său, plin de mânie.

Noaptea următoare trimise pe al doilea copil, a treia pe celălalt, și așa se prerândiră toți copiii, dar parcă era făcătură, nu alta: nici unul nu putea străjui

[1] A hârconi — a sforăi.

noaptea întreagă, ci pe toți îi fura somnul colo de către ziuă și baș atunci aducea năstrecea[1] pe cine aducea, de le călărea trifoiul. Și se năcăjea, tatăl copiilor și le spunea vorbe de să nu-i iai din gunoi, îi făcea obială, dar în zadar, că și ei singuri vreau să se țină ca să nu adoarmă, dar venea somnul ca un hoț, de-i fura, nu alta. Nu era chip ca să poată străjui noaptea întreagă.

Acum veni și rândul lui Petru. Se ridică și el din cotul lui cu cenușă, se duse la mumă-sa și-i zise :

— Știi ce, mamo ? Ia fă-mi tu mie o pogoace de cenușă, să vezi de nu fac eu de râs pe toți frații mei, măcar că se țin ei așa făloși, așa studenți !

— Ia taci tu, hăbăucule ! zise tatăl său mânios, dar cine necuratu o să mănânce la noapte cărbunii din cenușă, ori tu ești mai bun decât frații tăi ?

— Tată, eu mă prind să păzesc trifoiul, lasă-mă și pe mine la noapte !

— Bine, zise tatăl, dar să știi că de nu-mi afli pe cei ce-mi călăresc trifoiul, tu nu mănânci mulți cărbuni din vatră, ai auzit ? Să nu crezi că eu glumesc, că m-am săturat de voi de toți.

Și îi făcu mamă-sa o pogoace de cenușă, o luă Petru Cenușă (căci așa îl batjocorea lumea) în straiță și, cum apuse soarele, o luă către grădină.

Stătu el la pază toată noaptea fără să doarmă ; când colo către ziuă începu să bată un vânt căldicel

[1] Diavolul.

și îmbătător, care se lăsă pe gene-i și era p-aci, p-aci să-l ademenească. Dar Petru Cenușă nu se lăsa; când văzu că nu-i modru, se duse la gardul cu spini, luă câțiva spini și îi puse pe lângă sine și când cucăia, se împungea în spini și fugea somnul de 3 stânjeni de el. Când fu colo de către ziuă, în revărsatul zorilor, numa' ce se pomeni Petru că iacă trei cai ca trei munți se lăsară în grădină și începură a alerga prin trifoi. Petru Cenușă făcu ce făcu și-i prinse pe toți trei. Erau caii zânelor, cari slobozeau din nări vânt căldicel și dulce, care adormea pe orișicine; dar ei erau fermecați, că îndată ce dă cineva ochi cu ei, se fac blânzi ca mieii și-i poate prinde orișicine. Cum îi prinse, Petru vru să-i ducă acasă la tatăl său; dar caii îi ziseră:

— Fii bun, slobozi-ne, că prea mult întârziem, că tot cu noi n-ai ce face, că noi nu ni-s cai ca ceilalți; dar dacă ne slobozi, noi ț-om fi de mare folos o dată.

Petru se învoi să le dea drumul și caii atunci îi deteră unul un căpăstru de aramă, altul un căpăstru de argint și al treilea un căpăstru de aur, și îi ziseră:

— Când vei avea lipsă de noi, Petre, când vei fi în vrun rău năcaz, scuturâ căpestrele și noi deloc vom veni și-ți vom ajuta. Dar tu nu spune la nime nimic despre noi.

Și caii deodată pieriră ca o nălucă, iar Petru, luând căpestrele, le bâgă în sân și plecă acasă.

Acolo spuse tatălui său să nu mai aibă grija trifoiului că nime nu-l mai strică de aici înainte.

Petru se puse iar în cotul lui cu cenușă, iar ceilalți își căutau de trebile lor și erau harnici, și începu a le merge bine și a-și aduna câta stăricică.

Pe vremea aceea ieși vestea în țară că împăratul, fiind bătrân, își caută un ginere la fata lui, căruia să-i dea tronul și împărăția. Dete dară de știre la lume și la țară ca să se strângă toți junii de laturi de orașul în care ședea împăratul, ca să-și aleagă fata din ei. Și era plănuit așa, că fata să șadă în un loc anumit și să țină coroana în mână și toți junii să treacă în fuga calului pe lângă ea; și acel june care va putea cu sabia doborî coroana din mâna fetei de trei ori una după alta, acela să fie ginerele împăratului.

Și pe vremea aceea era așa rânduială că nu se luau numai după ranguri ca acum, ci putea și un paore[1] să fie ginere de împărat, dacă îi plăcea fetei de el și de vitejia lui. Că pe atunci se da mult pe istețimea și vitejia omului, dar nu pe bogății, ranguri și domnii ca acum. De aceea, chemă împăratul nu numai pe fiii de prinți și de împărați, ci și pe fiii de paori, ca să vină la sărbare spre a-și alege fata lui pe cel mai vrednic.

Și veniră, vai, maica mea, ca la un târg mare, feciori din toată lumea, fii de împărați, de crai, de prinți, de domni și de paori, cari de cari îmbrăcați mai frumos și pe cai mai sprinteni, ce vărsau parcă

---

[1] Paore — țăran.

foc din nări. Că râvneau mulți după închinata de fată, că era și frumoasă, bat-o stelele s-o bată, să-i sorbi apa din guriță, și avea o țară mare și frumoasă și bogății nenumărate, și era numai una fată la părinți.

Auzind de aceasta și Petru Cenușă, ce se socoti el? Ieși din cotul său și haid și el, dragă doamne, să-și arate vitejia înaintea fetei de împărat și să-i câștige inima. Hei! și nu știi din ce tufă sare iepurele; nu știi din cine pieri; că porcu rânios[1] mănâncă para cea mai frumoasă.

Văzând el că frații lui ceilalți toți au plecat și pe el nimeni nu-l cheamă, nu se socoti mult, ci plecă și, de laturi de sat, scoase căpăstrul de aramă, îl scutură de trei ori și veni, drag doamne, un cal de aramă roșu ca para focului și sprinten ca caii arăpești, și-i zise lui Petru Cenușă:

— Ce poftești, stăpâne?

— Să mă duci la fata împăratului și să mă porți vitejește pe dinaintea ei, ca să-i dobor coroana și să-i câștig mâna.

— Bine, stăpâne, dar mai nainte îmbracă hainele ce ți-am adus și încinge sabia, că încolo grija mea.

Și îmbrăcă Petru Cenușă hainele ce i le adusese calul și încinse sabia și se schimbă omul meu de nu-l cunoșteai, nici frate să-i fi fost. Că străluceau hainele, sabia și pintenii ca para focului, bătând în roșu-galben, iar fața lui credeai lumină de seară. Așa era el

[1] Rânios — râios.

și așa îl purta calul în fală în fruntea celorlalți feciori. Dar am uitat să vă spun că Petru Cenușă, mergând cu calul său spre orașul cu pricina, iacă vede și pe frații săi cu trăsura într-o baltă și nu mai puteau bieții cai să-i scoată din bara[1] aceea. El, cum îi văzu, îi cunoscu, dar ei când îl văzură își luară pălăriile, că crezură că-i un fiu de împărat, așa de împodobit era.

— Ce-i, Pavele, Ioane, Ghiță, Dănilă și Eremie, nu mai poate Lila cu Fani să vă scoată din noroi! zise Petru către frații lui.

— Nu, măria-ta! ziseră ei cu mirare, că de unde știe el cum îi cheamă pe ei — și caii nu ne pot scoate, că-s slabi, amărâți.

— De ce n-ați luat și pe Petru, fratele vostru? Că el ar fi împins la leucă și v-ar scoate din imală[2].

— Lasă-l, păcatelor, măria-ta, că un om ca el nu-i vrednic să-i pomenim numele.

— Așa ziceți voi, dar să știți că Petru Cenușă vă scoate din imală.

Și suflă o dată pe nări calul său și împinse cocia cu caii fraților săi de trei poște înainte.

Și se minunau frații de vorbele necunoscutului, și pe vorbă semăna cu Petru Cenușă, dar de unde putea el să fie acela? Că-l știau rămas în cotul său acasă: ei și, apoi îmbrăcămintea și calul de unde să le fi

---

[1] Bară — mocirlă, smârc.

[2] Imală — noroi, glod.

avut? Nu putea să fie el Petru, fratele lor, nu, și pace!

Așa ziceau frații lui, iar Petru ajunsese mult înaintea lor la orașul împărătesc.

Acolo, lume și țară câtă frunză și iarbă. Cum ajunse el, toți se uitau la el ca la altă ce și se întreba al cărui împărat să fie feciorul ăsta? Unii ziceau că e al Împăratului Roșu, alții că e al Împăratului Verde, alții ziceau că e al Împăratului Galben; iar feciorii de crai toți îl dușmăneau, că era mai pe sus decât ei și ei nu-l cunoșteau cine e și a venit numai să le strice norocul lor. Deodată sunară trâmbițele și se începu comedia, sau cum să-i zicem.

Fata împăratului se sui pe o masă lucrată cu multă măiestrie și scobită în marmură roșie, îmbrăcată toată în fir de aur și împodobită cu pietri scumpe, de strălucea ca soarele; și șezând pe un scaun de aur, ținea în mână coroana împărătească; iar care doreau a avea această coroană și pe care o ținea în mână, zburau pe rând pe sub mâna ei, cu caii lor iuți ca rândunelele, iar cu sabia cercau a lăpăda coroana din mâna fetei. Dar care cum lovea, i se frângea sabia și coroana nici nu se clătea.

În scurtă vreme, în niște ceasuri numai, și erau la picioarele fetei o grămadă de săbii frânte.

Toți cei adunați se mirau că feciorul acela cu hainele de aramă se lăsa pe urma tuturor.

Când fură toți gata, își strânse Petru Cenușă calul său și ca fulgerul trecu pe sub mâna fetei cea cu

coroana, iar cu sabia lovi coroana așa de puternic, de era mai să zboare în cotul lui cu cenușă. Toți cei de față bătură din palme de bucurie, iar împăratul le dărui la toți cei adunați mâncare și beutură, și le spuse că la trei zile să se adune, că vor mai încerca, până când se va afla unul care de trei ori va dobori coroana. Și se veseli lumea și toți vorbeau numai de feciorul cu hainele de aramă, apoi cei mai aproape se duseră acasă, iar cei mai îndepărtați rămaseră aici. Petru Cenușă încă se întoarse acasă, ori mai bine zis la cotul său de cenușă.

Când ajunseră și frații săi acasă, începură a povesti cele ce au văzut. Petru tăcea și asculta. Apoi spuseră cum s-au înțâțânat cu cocia într-o bară și de nu venea un domn chițoș[1] să le ajute, n-ar mai fi putut ieși de acolo. Petru începu a râde din cotul lui și le zise :

— Și eu am văzut cum calul domnului aceluia numai a suflat pe nări și v-a împins trei poște înainte cu căruță cu tot.

— Și de unde știi tu, nimenio ? ziseră frații lui ; de unde știi tu ?

— De unde ? Eu m-am suit pe corelnic[2] și am văzut mai bine decât voi.

Și mai povestiră frații cum se întreceau craii și prinții ca să răstoarne coroana din mâna fetei cu pă-

---

[1] Chițoș — înzorzonat.

[2] „Cotețul găinilor“ (explicația culegătorului).

rul de aur. Dar care cum lovea cu sabia, i se rupea sabia în două, iar coroana nici nu se clătea. Când mai pe urmă veni și domnul care-i scoase din imală și cum dădu el cu sabia, coroana ajunse cine știe unde peste capetele mulțimii.

— Și eu l-am văzut pe domnul acela, zise Petru; era îmbrăcat tare frumos, și el și calul numai în haine de aramă ca para focului. Că de pe corelnicul nostru se vede tot.

Frații lui îl înjurară cum erau obicinuiți și de năcaz se duseră și rupseră corelnicul, zicând că Petru numai își bate joc de ei, că adică el să vadă de pe corelnic mai bine decât ei, cari au fost acolo.

În ziua a treia, rânduită ca să se adune mulțimea, frații lui Petru iar înhămară caii la celiga[1] lor și hi! la drum, că de cai nu-i bai, numai bici bun să ai.

Cum plecară ei, Petru Cenușă iar ieși din cotul lui și plecă și el. Cum ajunse de lături de sat, scoase din sân-căpăstrul de argint, îl scutură de trei ori și deloc veni un cal de argint, mândru și frumos, și aduse lui Petru un rând de haine, sabie și zale de argint; și după ce le îmbrăcă, calul îl purtă ca vântul până ajunse la orașul împăratului. Acolo era adunată o mulțime de oameni și mai mare ca mai nainte. Copii de crai și prinți erau îmbrăcați numai în fir și mătasă, iar caii lor băteau cu picioarele și-și mușcau zobelele, așteptând începerea jocului.

[1] Brișcă, cabrioletă.

Când ajunse însă Petru cu calul lui, îi acoperi cu strălucirea sa, toți rămaseră nimic pe lângă el și-l priveau cu dușmănie că acesta e care i-a întrecut în rândul trecut și îi va întrece și acum.

Și se începu lupta sau jocul cu săbiile ; Petru rămase iarăși cel din urmă. Ca și în rândul trecut, așa și acum, care cum ajungea la rând și lovea cu sabia, i se rupea sabia în bucăți și coroana nici nu se mișca ; iar când ajunse Petru la rând și lovi cu sabia, sări coroana cât colo, cu scântei după ea.

Și toată mulțimea rămase mirată de frumusețea și vitejia acestui tânăr, pe care-l porecliră Craiul Roșu.

Și împăratul îi dete scrisoare și acum ca și rândul trecut, scrisoare de biruință, și totodată spuse mulțimii că peste trei zile iar să se adune pentru cea din urmă oară, că atunci va fi biruința biruințelor.

Și se îndepărtă mulțimea, iar Petru Cenușă ori Craiul Roșu, cum să-i zicem, se întoarse iar în cotul lui cu cenușă, până când va veni ziua în care să se bucure și el o dată. Când veniră frații lui acasă, începură a povesti ce au văzut, iar Petru Cenușă zise că el știe mai bine decât ei, și începu a povesti de se mirau frații lui cum știe să spună ca pe carte.

Și-l întrebară frații lui că de unde știe toate cum s-or întâmplat ? Iar el zise :

— De unde ? M-am suit pe poiata porcilor și am văzut toate, că de nu aș fi văzut, cum v-aș ști povesti ?

Și se năcăjiră frații lui că el știe mai bine ca ei, cari au fost de față, și stricară poiata porcilor pe care, cică, se suise Petru.

Și veni și ziua a treia, zi de plată și răsplată, și plecară frații lui Petru către orașul împărătesc; iar Petru, după ce plecară ei, se sculă din cotul lui, scutură căpăstrul de aur și veni, drag doamne, un cal mândru de aur cu frâul și șaua numai de aur curat și îi aduse și lui Petru un rând de haine de aur și sabie de aur, zale și pinteni cu totului tot de aur. Și când le îmbrăcă Petru și încălecă pe cal gândeai că-i fiul soarelui, nu altă, așa strălucea și el, și calul, și armătura lui.

Și se strânsese acum și mai multă lume la orașul cu pricina decât altă dată și toți căutau după Craiul Roșu, cel care întâi a fost îmbrăcat în haine cu fir de aramă, a doua oară era îmbrăcat în haine cu fir de argint, căci știau că numai el singur va putea lepăda coroana din mâna fetei. Toți se uitau în toate părțile să vadă pe Craiul Roșu venind și vorbeau numai de el, când, iată-l, se vedea strălucind de departe de-ți lua vederile. Într-o minută și fu aci. Toți cei de față băteau în palme și strigau să trăiască Craiul Roșu; numai feciorul Împăratului Negru îl dușmănea, că el iubea tare fata și cică ar fi zis că ar da împărăția tatălui său toată, numai să o dobândească pe frumoasa fată.

Fata însă nici grijă n-avea de el, că ea căuta pe lângă frumusețe, și vitejie; și la dânsul nu găseai

nici o însușire bună, nici frumusețe, nici vitejie, și asta îl mânca pe el. Și se începu jocul și Petru iară rămase cel din urmă, ca să nu i se zică că se mărește și umblă după domnie ; ba el avea de gând nici să nu-și încerce norocul, dar după ce toți cercară și nici-care nu fură în stare să câștige inima fetei, mulțimea striga :

— Să probeze și Craiul Roșu, să-l vedem, că nu ne ducem de aici până nu-l vedem și pe el.

Astfel Petru, vrând-nevrând, fu silit să-și cerce norocul.

Fata, cum îl văzu, se îndrăgosti foc în el, dar și el în ea ; și când ajunse înaintea fetei, ea îi puse coroana în cap, se coborî la el, îl apucă de mână și îi spuse că-l iubește și numai el va fi alesul inimii sale.

Apoi veni și tatăl fetei, împăratul, și le dădu binecuvântarea sa, apoi aduse un preot, care-i cunună în fața mulțimii și făcură, dragă doamnă, un ospăț de cele împărătești și toți cei de față fură oaspeții împăratului.

Iar Petru își chemă frații și pe tatăl său, îi bagă într-o odaie numai pe ei și le spuse :

— Eu sunt Petru Cenușă, fratele vostru și fiul tău, tată. A fost norocul meu că m-am dus de am păzit trifoiul, căci caii cari ne călăreau trifoiul mi-au adus norocul și mie, dar și vouă.

Și frații lui căzură în genunchi înaintea lui și-l rugară de iertare, iar el îi sărută pe toți și-i aduse la curtea sa.

Și ținu veselia o săptămână încheiată și se bucurară toți, dar mai tare se bucura fata împăratului, că s-a căpătat așa un bărbat tras printr-un inel. Și împăratul, fiind bătrân, dete domnia ginerelui său, numit Craiul Roșu, care domni cu blândețe și înțelepciune multă vreme și, de nu va fi murit, și astăzi trăiește.

Un ochi plânge, unul râde

A FOST ODATĂ ca niciodată, a fost un împărat mare și puternic, de s-a dus vestea de el peste nouă mări și nouă țări. Dar împăratul era nenorocit, că rămăsese văduv și singura lui mângâiere erau trei copii ce-i avusese cu împărăteasa. De aceea, împăratul și-a dat toată osteneala ca să-i crească, să-i facă mari și cu minte; că îi iubea pe tustrei împăratul, dar mai ales pe cel mic. Și ori de câte ori îl vedea și de oriunde se întorcea, împăratul de el întreba și pe el îl lua în poală și-l drăgostea.

Dar cum era împăratul din firea lui că cu un ochi plângea și cu unul râdea, feciorii lui vedeau și se minunau, însă nu îndrăzneau să-l întrebe ce are. O dată văzând ei că pe fratele lor cel mai mic îl îndrăgostește și-l place așa de tare, s-au gândit ca să-l pună pe el să-l întrebe, că n-are să se supere dacă-l va întreba, și așa s-au și înțeles cu toții. Și, într-o

zi, când împăratul îl ținea în brațe și-l drăgostea, copilul cel mic îi zise :

— Tată, eu te-aș întreba ceva, dar să nu te superi ; și-l întrebă de ce cu un ochi plânge și cu unul râde.

Împăratul oftă o dată și apoi zise :

— Ar fi trebuit să nu-ți spun, dar pentru că m-ai întrebat, tot îți spun. Un ochi plânge pe mama voastră, care a murit, și un ochi râde pentru că vă văd pe voi crescând, pentru că voi sunteți mângâierea mea.

A mai trecut după aceea vreme multă și feciorii se făcuseră mari ; și celor doi mai mari le venise vremea să se-nsoare, și ei nu îndrăzneau să-i spună împăratului dorința lor. De aceea s-au gândit iară ca să pună tot pe fratele lor cel mic să roage pe tată-lor ca să le dea slobozenie ; și împăratul nu li s-a pus împotrivă, numai le-a poruncit ca seara să se culce toți într-un așternut ; și cum erau ei culcați, împăratul a luat coroana lui de împărat și le-a pus-o pe cap la toți trei și le-a zis ca să bage bine de seamă ce vor visa să țină minte, iar a doua zi să-i spună.

Cei trei feciori de împărat s-au culcat și a doua zi, când s-au sculat, de s-au văzut cu tatăl lor, i-a întrebat să-i spună fiteșicare visul visat. Fecioru, cel mai mare i-a spus, bunioară, că a visat că are să se însoare și are să-și ia fată de la răsărit ; cel mijlociu i-a spus iară că a visat că are să se însoare și are să-și ia o fată de la apus. Când a venit rândul la cel mai mic, de l-a întrebat împăratul și pe el să spună și el ce a

visat, copilul se cam codea și nu vrea să spună și el ce a visat, că zicea că nu spune, că nu e bine, și mai bine să-l lase să tacă. Dar împăratul i-a poruncit să spună adevărat ce a visat și atunci copilul, neavând ce face, zise :

— Eu am visat că am să ajung împărat în locul dumitale.

Împăratul, cât a auzit așa ceva, l-a oropsit pe băiat și, din drag ce-i era, a început să-l urască, pentru că nu-i venea bine să-l vadă pe el domnind. Și ca să nu mai aibă de ce să se teamă, s-a gândit ca să-l piardă. De aceea a poruncit de i-a adus un chervan[1], și pe feciorul cel mai mic l-a luat și l-a legat cu mâinile îndărăt și l-a legat și la ochi, și l-a pus în chervan, și l-a dat la un țăran să se ducă cu el în pustiu și să-l omoare. Da' i-a spus să-i aducă semn să se încredințeze că l-a omorât, să-i aducă degetul cel mic cu inelul și inima și ficatul. Țăranul a pornit cu chervanul și cu feciorul de împărat legat de el și a ieșit la câmp și a mers cât a mers, departe-departe, și o dată se uită îndărăt și vede că o pasăre ședea pe capul feciorului de împărat, și vrea să o dea ; și când o da de pe cap, i se punea pe umeri și de pe umeri când o da, iară i se punea pe cap, și nu se depărta cu nici un chip. Cărăușul, văzând minunea asta, credea că e vrun semn de la Dumnezeu și i se face milă și nu s-a îndurat să-i piardă sufletul feciorului

[1] Chervan — car mare.

de împărat și s-a hotărât să-l dezlege. Da' el trebuia să ducă semn împăratului și a întrebat pe feciorul de împărat că ce să facă. Și cum sta pasărea pe capul lui, s-a gândit ca să o taie și să-i ia inima și ficatul și așa au și făcut. Mai rămânea acum degetul cu inelul, că acolo nu putea face altfel decât să-l taie, și feciorul de împărat s-a învoit, și l-a pus pe un buștean și s-a uitat în altă parte și hars! cu un cuțit i l-a retezat țăranul și l-a pus în traistă, în cârpă și a plecat la împăratul. Iar pe feciorul l-a lăsat să meargă unde-l va milui Dumnezeu. Și s-a dus cu degetul și cu inima și cu ficatul la împăratul, și împăratul, cum a văzut, s-a bucurat lucru mare că a scăpat de primejdie și l-a cinstit mai mult decât s-aștepta.

Feciorul de împărat s-a pornit înainte peste câmpuri și pustietăți și merge cât va fi mers, până dă-o dată de trei poteci care apuca în trei părți. El nu știa pe care să apuce și cum să aleagă : să apuce pe cea de la dreapta, ori pe cea de la stânga ? Ce să facă ? S-a hotărât să apuce pe cea din mijloc, și s-a pornit pe ea și mergi, mergi pe drum cu greutăți și prin pustiu, de nu vedea decât cerul și pământul.

După ce a mers cât va fi mers, poate o săptămână, ori două, ori o lună, ori mai mult, dă de un bordei, de o casă și în casă era o fleașcă de babă. Feciorul de împărat se duce și bate la ușe și se roagă de babă să-l primească în casă, să-și facă milă, să-i dea o coaje de pâine, că e trudit de drum și lihnit de foame.

Baba i-a spus că-l primește, dar are un unchiaș orb de treizeci de ani ; acum e dus cu oile, dar când se va întoarce are să-l miroasă și are să-l mănânce, să-l soarbă. Feciorul era frumos și zdravăn, și baba n-avea copii, și tare ar fi vrut să-l țină la ea ; și s-a gândit cum l-ar putea ține la ea, ca să-l aibă ca pe copilul ei, și s-a înțeles cu feciorul de împărat să-l pună într-o albie și să-l acopere cu velințe și să îl legine, și el să plângă ca copiii.

Seara vine unchiașul acasă și de departe miroase a om străin, și întreabă pe baba să-i spună drept ce străin a înnoptat la el în casă, că el miroase că e cineva. Baba a început să-i spună că e adevărat, că nu se înșală, și când i-o spune cine e, are să-i pară bine. Și-apoi baba începe să-i spună că azi dimineață s-a apucat de a făcut un mălai și l-a băgat în cuptor să se coacă, și l-a întors pe toate părțile până s-a copt ; și după ce s-a copt și a vrut să-l scoată afară, vede îndărătu-i, jos, un copil. Unchiașul se bucură tare că are și el un copil, că baba-i spunea că e frumos și voinic și unchiașul îi cerea să-l ia în brațe și să-l sărute ; dar baba nu i l-a dat până n-a mai trecut ceva vreme.

După ce a mai trecut câtăva vreme și băiatul vedea pe unchiaș că se ducea cu oile, a cerut el să se ducă cu oile ; dar unchiașul nu vrea să-l lase, că zicea că sunt primejdii, pentru că nu știe pe unde să se ducă cu ele. Astăzi roagă, mâine roagă, până când unchiașul i-a îngăduit să se ducă cu oile, dar i-a

dat mare grijă să nu se ducă pe departe ; și i-a spus că în cutare parte e moșia vulpii, în cutare a lupului, în cutare a ursului, și în cutare parte e moșia zânelor. Băiatul răspundea : „nu mă duc, taică", dar pe de altă parte își pregăti săgeți, de-și umplu o geantă plină, își luă cu el fluiere, își luă tilinci și porni încet-încet cu oile și apucă spre moșia vulpii și își paște oile și le adapă și apoi le lasă departe, și el începe să cânte din fluier ; și cum cânta din fluier, îl aude vulpea și vine la el.

— Ce cauți, fecior de lele, pe moșia mea ?

— Ce, e a ta ? Tu ai făcut pământul, tu să-mi poruncești ?

— Vrei să ne luăm la luptă, ori să ne batem în săgeți ?

— În luptă, că e mai dreaptă.

Și se ia la luptă și răpune pe vulpe și o omoară și îi ia pielea ; și către seară pleacă acasă. Unchiașul, cum îl simți, nu mai putea de bucurie că a omorât pe vulpe, și i-a rămas moșia lui. Dar i-a spus pe la lupi să nu se ducă, să nu i se întâmple nenorocire.

A doua zi feciorul de împărat iară plecă cu oile și se îndreptă către moșia lupului. Și iară cum și le adapă, le dă la o parte și începe să cânte ; și vine lupul, și iar se ia la luptă și omoară pe lup și îi ia pielea pe ciomag și pleacă seara cu ea acasă. Și unchiașul iar s-a bucurat că a scăpat de lup și că i-a rămas lui moșia.

A treia zi tot așa s-a întâmplat cu ursul, de l-a omorât și pe el, dar mai cu greu, și i-a luat pielea și moșia, și unchiașul tare se bucura că are un fecior așa de voinic.

Mai rămânea cu fântâna zânelor.

Unchiașul văzuse că din ce îi zicea fecioru-său să nu se ducă pe la moșiile lupului și ursului, el tot s-a dus și îi era frică să nu se ducă și pe la zâne și să-i rămâie oasele pe acolo, ori să-i ia și lui vederea. Și s-a gândit să-l țină acasă, să nu-l mai lase să se ducă cu oile. L-a ținut două zile acasă, dar a treia zi n-a mai fost cu putință; și cât a stat acasă, feciorul de împărat în cele două zile s-a tot pregătit și și-a făcut tot ce-i trebuia, și în a treia zi plecă drept la zâne. Cum ajunge acolo, și adapă oile și le dă de-o parte și începe să cânte din fluier. Cât îl aud ielele, vin la el, că erau douăsprezece fete, și îi zic și ele:

— Fecior de lele, ce cauți pe moșia noastră? Ai să ne cânți până când vom osteni, jucând, să cânți cât om putea juca, că de unde nu, ești prăpădit.

Feciorul de împărat începu să cânte, și cântă și cântă, de când va fi început el să cânte, și vedea că zânele nu mai ostenesc. Și el nu vrea să se dea ostenit, ca să nu fie prăpădit de zâne, de aceea, cum cânta, el tot băga scuipat în fluier și se făcea că nu mai poate cânta cu el; și îl lua și îl bătea să iasă scuipatul din el, până îl crăpă. Și cum l-a crăpat, a cerut alt fluier de la zâne și ele i-au adus altele numaidecât, și el a început să le încerce; lua pe unu,

sufla în el, nu cânta ; al doilea tot așa, al treilea tot așa, până le-a încercat pe toate, și nici unul nu cânta. Și când au văzut zânele că nici unul nu cântă, l-au întrebat că ce fel de fluier era al lui, din ce era făcut ? Și feciorul de împărat le-a răspuns că era de vână de nuc. Zânele aveau acolo mulți nuci și de toate mărimile, și numaidecât aduc topoare și taie un nuc care era mai mare și îi taie trunchiul și vrea să-l crape ca să-i scoată inima. Și feciorul de împărat, cum bătea pene și vrea să despice trunchiul de nuc, pune pe zâne să țină cu mânile de crăpătură ; și când țineau ele mai bine, el scoate penele, de zânele rămân încleștate cu mânile în butuc. Zânele se roagă de feciorul de împărat să le dea drumul, dar el le spune că nu le dă drumul până nu i-or da ochii moșului. Zânele, neavând ce face, i-au spus că i-i dă, i-au spus să se ducă să ia cheile, să se ducă la ele acasă, la palatul lor și să caute pe poliță, și ce ochi vor fi mai mari, pe aceia să-i ia, că aceia sunt ochii moșului.

Feciorul de împărat s-a dus la palatul ielelor și cum umbla el pe acolo, de bătea și făcea zgomot, copiii ielelor s-au speriat ; și cum era focul făcut și căldarea cu apă fierbinte pe foc, unii au dat în foc, iar alții au dat în căldare de s-au opărit și au murit cu toții.

Feciorul de împărat a luat de pe poliță ochii cei mai mari și o sticlă de apă vie și altă sticlă de apă moartă, după cum îl învățaseră ielele, și vrea să plece. Când să iasă afară se întâlnește cu bărbații zânelor ; și cum îl văd, îl întreabă că ce caută acolo, și le spune

că l-au trimis ielele să vadă ce fac copiii, dar copiii dorm cu toții, că de mult ce s-au jucat au obosit și acuma dorm duși.

— Dar ielele unde sunt și ce fac ?

— Ele sunt la fântână, fac masă mare și mi-au zis că dacă vă voi întâlni să vă zic să veniți și dumneavoastră acolo.

Plecară cu toții spre fântâna ielelor și pe drum dă de un munte, și lângă el o groapă mare și ca un fel de pivniță ; și se prind care poate să sară de acolo până jos. Feciorul de împărat a sărit el întâi și s-a dat sub pivniță și și-a scos paloșul, și cum sărea din bărbații ielelor, câte unul, îl săgeta și pe care sărea iar îl săgeta, și până i-a ucis pe toți doisprezece și i-a închis acolo în pivniță. De acolo s-a dus la fântâna ielelor ; și cum stau ele tot cu mâinile prinse în butuc, le-a tăiat capetele la toate și le-a lăsat tot acolo. Apoi și-a luat oile și s-a pornit să se ducă acasă, că mai trecuse și noaptea și se apropia de ziuă.

Acasă unchiașul și baba îl tot aștepta, și unde nu mai venea, credea că s-a prăpădit ; de aceea, când îl aud cântând din fluier, îi ies înainte și îl întreabă : ce a făcut, ce a pățit de a stat atâta ? Feciorul de împărat le spune că nimic nu i s-a întâmplat, dar își pierduse oile și a stat de și le-a adunat. Unchiașului nu-i venea să creadă și îi zise :

— Te-ai dus la fântâna zânelor și nu vrei să-mi spui !

— Nu m-am dus, răspunse feciorul de împărat, dar am să mă duc mâne.

Dar unchiașul nu l-a mai lăsat să se ducă, că-i era frică să nu-l piardă, că atâta bucurie avea și el.

După două-trei zile copilului i s-a făcut milă de unchiaș, că-și pierduse vederea de treizeci de ani, a scos ochii din batistă și i-a pus la loc și a pus apă moartă și apă vie, și a văzut. Unchiașul i-a căzut în genunchi și i-a mulțumit că i-a dat vederea și că a omorât pe zâne și le-a luat moșia. De aci înainte unchiașul nu mai lăsa pe copil să meargă niciăieri, că el se ducea cu oile la apă și peste tot la păscut, că și unchiașul în vremea lui fusese viteaz mare.

Băiatul, cum sta acasă, umbla de vedea tot ce e pe acolo și o dată mai departe de casă, vede devale un puț și acolo era un porc și un cal ; porcul priponit la iarbă verde, iară calul nămolit în noroi până în gât. Băiatul, cum vede așa ceva, gândește în gândul lui că unchiașul trebuie să fie nebun, că în loc să lege calul la iarbă și porcul în noroi, i-a legat de-a-ntoarsele. Și numaidecât se duce la cal, îl scoate din noroi, îl spală și-l leagă la iarbă verde, iar pe porc îl aruncă în noroi ; și seara, când era să vie unchiașul acasă, iar îl schimbă, și multe zile tot așa a făcut.

Vine într-o zi o sărbătoare și unchiașul și cu baba se duc la biserică, iară pe băiat îl lasă acasă ca să îngrijească de casă și să le pună masa pe când s-or întoarce. Feciorul de împărat numaidecât a dat fuga la cal să-l schimbe și pe când îl schimba de-l scotea

din noroi și-l da la iarbă, calul i-a vorbit și i-a spus că are să-i facă un bine; și băiatul l-a întrebat că ce bine, și calul i-a spus că are să-i ajute, că tatăl lui e în război și, de nu se va duce degrabă, va fi biruit și va pierde împărăția și viața.

Baba, pe când se închina în biserică, ce face, ce nu face, că se aprinde, și unchiașul, când vede, zice către babă că ăsta-i semn mare, că trebuie să se fi întâmplat ceva acasă. Dă fuga numaidecât amândoi acasă și vede că băiatul nu era nicăiri. Că învățase calul pe feciorul de împărat ce să ia de acasă de la unchiaș, să ia un peptene, o gresie și un urcior cu apă, și după ce luase, îi spusese să încalece pe el și cum a încălicat, numai cât a luat-o la fugă și fugi, fugi, de mergea prin noroi și pe pământ. Unchiașul ce să facă? Încălecă numaidecât pe porc și se ia numaidecât după ei, și din ce fugea calul, fugea și porcul, că era mai să-i ajungă și să-i înghită. Când s-a uitat feciorul de împărat și a văzut pe unchiaș așa de aproape, îi era groază și calul l-a învățat să arunce peptenele peste cap și băiatul a aruncat peptenele și cât l-a aruncat s-a făcut o pădure deasă, deasă, de împedeca pe unchiaș să treacă. Porcul s-a necăjit cât s-a necăjit și a scăpat de pădure și iară o ia la fugă după cal. Când era iară să-i ajungă, calul învață pe feciorul de împărat să arunce gresia, să se facă în urma lui o stană de piatră din cer până în pământ de înaltă, să nu mai poată trece unchiașul. Dar unchiașul trece cu mult greul-pământului și peste asta

și iară era aproape să-i ajungă ; și calul iar a învățat pe feciorul de împărat să arunce peste spate urciorul cu apă, să se facă o gârlă cu apă clocotită, lată de la răsărit până la apus. Și când dă porcul să treacă prin ea, apa l-a fript de l-a făcut să iasă la țărm și unchiașul a descălecat pe țărm și a strigat și pe feciorul de împărat să se oprească pe țărmul celălalt să mai vorbească o dată :

— Stai să ne înțelegem ; să știi că de te prindeam, te înghițeam ; și dacă mi-ai scăpat a fost norocul tău. N-am ciudă pe tine, nu te blestem, dar calul strică, că el te-a învățat.

Apoi și-au luat sănătate bună și unchiașul s-a întors acasă, că, oricum, pe urma băiatului își căpătase vederea și rămăsese cu moșia vulpii, și a lupului, și a zânelor.

Feciorul de împărat a plecat în drumu-i și merge, merge înainte până dă de o cârciumă. Calul învață pe fecior ca să-i dea cu căpăstrul în cap, că se face o căpățână de cal uscată ; și feciorul de împărat se face cerșetor și merge acolo la cârciumă și cere să-i dea o bucățică de pâine să mănânce, că e mort de foame. Când l-a văzut cârciumarul așa de tânăr, s-a mirat și l-a întrebat de ce nu muncește. Și feciorul de împărat a cerut să-i dea de lucru, și i-a dat să spele și să aducă apă și să facă ce trebuie. Seara, feciorul ia căpățâna de cal și o pune în odaie sub pat, și seara ascultă și el prin cârciumă cum se vorbea de luptă, că se zicea că împăratul mai are până mâine

să piarză el și cei doi fii ai lui capul, că împărăția a perdut-o, i-a luat-o ; că de era băiatul ăl mic, de nu da să-l omoare, îl scăpa.

Și tot ce se vorbea auzea feciorul de împărat și-l apuca jalea că pe tată-său are să-l taie în război.

Seara se culcă în casa unde era căpățâna și noaptea, când dormeau toate cumpenile, de se linișteau toate apele, căpățâna întreabă pe băiat dacă doarme :

— Scoală să vorbim, să nu ne auză nimeni. Bagă de seamă să mă iei să mă duci pe lângă și să ții minte unde mă pui, să nu uiți, să vii pe la două ceasuri, când vine oștirea, să scoți căpăstrul, să mă lovești cu el, că mă fac iar cal.

Așa a făcut feciorul de împărat și a doua zi din căpățână s-a făcut un cal mai frumos de cum era, cu un corn în frunte și cu douăzeci și patru de aripi :

— Bagă mâna în urechea dreaptă și scoate de mă înfrânează.

Și feciorul bagă mâna în urechea dreaptă și scoase niște frâne de străluceau și înfrână calul ; și bagă mâna și în urechea stângă și scoase și pentru el haine, și se îmbrăcă cu ele, și încălecă și luă sabia în mâna dreaptă și începu să se învârtească prin oștirea vrăjmașă și să taie soldați, de cădeau ca snopii. Și bătrânul împărat îl vedea și credea că nu e om, că e Sfântul Ilie. Și cum tăia vrăjmași, sângele îi curgea pe mână, pe cot în jos și împăratul scoase batista să i-o dea să se lege, că credea că e tăiat, și băiatul o ia și o ține la el ; și când vine seara, băiatul se ascunde

și a doua zi el se arată la împăratul și împăratul începe să se închine și să-i sărute tălpile. Atunci fiu-său i-a zis :

— Nu te închina, că nu sunt Sf. Ilie ; eu sunt fiul cel mic, pe care l-ai dat spre perzare. Dacă vrei să te încredințezi, scoate degetul cel mic cu inelul, care-mi lipsește de la mână.

Și împăratul îl scoase și feciorul de împărat îl puse la loc și scoase apă vie, apă moartă și degetul se lipi la loc ; apoi scoase și batista de i-a dat-o împăratul, că ieri nu era tăiat, ca să se lege cu ea. Atunci împăratul și mai mult se minuna și își cerea iertare și îi sărută tălpile ; dar nu mai trăi, că rămase mort pe loc, iar feciorul de împărat îi luă domnia și astfel i s-a izbândit visul.

Voinic de Plumb

A FOST ODATĂ, a fost, că de n-ar fi nici s-ar povesti ; că nici eu nu-s deodată cu poveștile, mânca-mi-ar pita fălcile, că-s mai mic c-o zi, cu două, mânca-mi-le-ar pe amândouă. Mi-aduc însă aminte când poveștile pe la poarta noastră trecea, maica atunci mă făcea ; și eu luai o poveste de coadă și-o țipai la noi în ogradă, și-o bătui bine, bine, să mă-nvețe și pe mine.

De atunci eu nu mințesc cum se mințește. Ci mințesc de pârlesc, că în lume așa se trăiește.

Destul c-a fost odată un împărat care se numea Împăratul Roșu, și avea o bogăție cât nu se poate spune. Pe lângă bogăția cea mare, avea el singur pentru a lui împărăție : soare, lună și stele. Mai avea el și trei fete, frumoase, doamne, ca trei îngerași.

Dar oameni răi erau și pe acele vremuri, și de necazuri, bag seamă, nici împărații nu sunt scutiți. S-odată, ca niciodată, i-au furat soarele, luna și stelele.

Cui i-ar fi fost drag acum să trăiască tot în întuneric, ca sub talpa iadului?

Văzând împăratul atâta neomenie, îndată scrise cărți în toate părțile, răvașe în toate orașele, țidule în toate bujdule[1], și făcu de știre, că cine le va afla și i le va aduce, îi va da jumătate din împărăție și fata cea mai mică.

Vorba ceea: lac să fie, că broaște se află.

Tocmai în acel oraș pe acea vreme trăia un moș bătrân, foarte bătrân și pârlit de sărac. Acel bătrân avea trei feciori. Doi dintr-înșii se țineau colea isteți, jucăuși mari, ba voinici în tot locul, iar cel mai mic, un strâns în mațe, nebăgat în seamă de nimeni. Și părinții îl socoteau ca pe unul de a doua mână. El însuși își petrecea timpul, cu iarnă, cu vară, ca un cenușotcă tot după cuptor. Din care pricină frații lui îl porecliseră Voinic de Plumb, căci se îndoaie ca plumbul, ziceau ei, pentru că el tot după ei lăsa. Dacă ziceau ei că-i neagră, neagră rămânea; albă, albă rămânea.

Ce știi însă din care tufă sare iepurele!

Odată vin acasă cei doi frați de la o petrecere și bătrânul moș, cum avea el obiceiul, îi întreba mai de una, mai de alta, iar ei povesteau din fir în păr cele întâmplate cu Împăratul Roșu.

Voinic de Plumb își deschisese și el o ureche de după cuptor și cum a înțeles de ce se vorbește, zise

[1] Bujdulă — cocioabă.

către tatăl său să meargă numaidecât la Împăratul Roșu și să-i spuie că el știe unde se află și cine i-a dus soarele, luna și stelele, și că el le va aduce.

Asta însă era mai mult decât să poată moșul bătrân să crează cu una cu două. Iar frații lui, răzleți cum erau, îl socoteau drept nebun.

Dar el nici una, nici alta, numai să meargă și să meargă. După mai multe rugăciuni se înduplecă bătrânul să-i facă pe voie. Că se socotea el, măi... uneori o fi de la Dumnezeu trimeasă și asta...

Se gătì dar bătrânul de sărbătoare și cu cinstea cuvenită se înfățișă înaintea luminatei fețe a împăratului și-i împărtăși de-a rândul cele zise de fiul său, Voinic de Plumb.

Împăratul porunci însă să i se aducă de față acel voinic, să-l vadă și el.

Merge dar Voinic de Plumb, el cu capul lui, înaintea luminatei fețe a împăratului și-i spune că el știe unde se află soarele, luna și stelele și că el s-a hotărât să le și aducă ; o singură rugăciune numai să i se împlinească.

Împăratul Roșu, socotiți d-voastră, ce n-ar fi jertfit acum numai să-i spele cineva pata aceasta după fața lui, căci, mă rog, pată mare era aceea pentru un împărat ca și Împăratul Roșu să-și țină supușii săi mai mult la întuneric decât la lumină, pentru că, vezi doamne, i-au furat dușmanii lui soarele, luna și stelele. Făgăduia dar marea cu sarea, numai să și le redobândească.

Voinic de Plumb îi spuse :

— Înălțate împărate ! În partea de către apus a cetății este o groapă mare, în care se află trei cai de aramă îngropați din vremile vechi, când pe râurile noastre curgea lapte și miere, precum spun bătrânii. După ce vom dezgropa acești cai, să-mi dai hainele în care ai fost ca mire și palosul de-atunci, apoi să-mi pui pe fiecare cal câte trei perechi de desagi de galbeni și așa voi pleca să aduc soarele, luna și stelele, zise Voinic de Plumb.

Împăratul Roșu porunci numaidecât de s-au făcut toate după voia lui.

Apoi, la rândul lui, Voinic de Plumb ia caii de aramă, dă la fiecare frate câte unul și pentru sine iarăși ține unul. Și s-au dus acești frați, s-au dus multă lume împărăție, că Dumnezeu să ne ție.

Mergeau ei pe-un drum cam la deal, dar Voinic de Plumb mergea, nu mergea. Frații lui însă n-aveau astâmpăr, ș-ajunseseră departe înaintea lui printr-un codru întunecos tocmai unde se încrucișau căile și în mijlocul lor era implântat în pământ un stâlp mare de fier, de o greutate de nouăzeci și nouă de măji. Aci se opriră, să aștepte pe Voinic de Plumb, să vază încotro să apuce, căci ei nu știau calea mai departe.

Voinic de Plumb, cum sosește, nici una, nici alta, prinde cu mâna stângă stâlpul de fier, îl vâjâie o dată în dreapta, o dată în stânga și mi ți-l smulge din pământ cum ai smulge o nuielușă și cu el apoi le arătă

calea pe care au să meargă mai departe, adică către răsărit.

Mai merseră ei puțin după aceea și deteră peste un oraș mare parcă nici n-am văzut un oraș mai mare. În acest oraș se aflau șaptezeci și șapte de meșteri mari care lucrau la fier. Voinic de Plumb nimeri tocmai la căpetenia celor șaptezeci și șapte. Fără multă zăbavă îl rugă să facă din acel stâlp un buzdugan, dar așa ca fier să nu mai puie, nici să mai rămâie, căci de câte ori va sufla cu foiul și de câte ori va da cu ciocanul, atâția galbeni îi va da.

Învoiala fu gata cum se pomeniră galbenii, căci știi, banu-i ochiul dracului, și-apoi meșter nelacom pe bani... ți-ai găsit!

Numaidecât s-au adunat cei șaptezeci și șapte de meșteri mari și i-au făcut buzduganul chiar așa cum i-a fost pofta lui Voinic de Plumb.

El luă buzduganul și plecă mai departe. Și mai merse o cale ca de nouă zile până ce dete în vârful unui munte de cetatea lui Moș Călugăr, care se socotea cel dintâi între năzdrăvani.

— Bună dimineața, Moș Călugăr! îi grăi Voinic de Plumb.

— Bună să-ți fie inima, răspunse Moș Călugăr, îmbrățișându-i pe toți de-a rândul.

— Dar ce socotești, Moș Călugăr, zice mai departe Voinic de Plumb, oare să am izbândă în călătoria în care am plecat?

— După cum te vei purta, voinicul meu, fu răspunsul lui Moș Călugăr.

În cetatea lui Moș Călugăr au petrecut ei două zile și două nopți. După două zile și două nopți au mulțumit lui Moș Călugăr și au plecat mai departe, dar buzduganul nu l-a mai dus cu el, ci l-a lăsat la Moș Călugăr, pe lângă înțelesul ca tot în foc să-l arză până se va întoarce.

Și au mers, au mers ei încă cale lungă, așa preț ca de trei săptămâni, deodată numa' se pomenesc în marginea unui șes întins, acoperit c-un covor frumos de iarbă verde, presărat cu tot felul de flori.

Pe mijlocul șesului curgea un râu limpede cum e deochiul și-ndecasuit de pești, dar nici nu curgea cum se curge, ci pare că numai se legăna. Peste râu se afla un pod mare de aramă.

Aici se opriră ei să poposească puțin, și Voinic de Plumb porunci fraților lui să dezlege caii și să-i îndrepte să mai pască, precum e obiceiul călătorilor. După ce mâncară și beură bine și ei, Voinic de Plumb se feri la o parte și bolborosi el ce bolborosi așa cam încet niște cuvinte neînțelese, ca și când ai spune cuiva la ureche ceva, și frații lui se prefăcură în niște tăciuni. Aceasta o făcu Voinic de Plumb ca ei să nu vadă cele ce aveau să se întâmple, nici să știe că ce putere zăcea în el.

Și cum isprăvi cu aceasta, el îndată se vârî sub podul cel de aramă. Și iată că tocmai când ceasul bătea douăsprezece, vine peste pod un zmeu cu șase ca-

pete pe un cal de aramă tropotind, doamne, de gândeai că nu alta, fără tot fărâme să se facă podul.

Voinic de Plumb, când sosi zmeul, de sub el prinde calul de picior și-l împiedecă. Calul se poticnește și-mi aruncă zmeu-n aer, și când cade îl sprijinește în potcoavele sale. Dar zmeul își adună toate puterile și iar încalecă pe cal, strigându-i :

— Țu, țu, țu, murgulțul meu,
Mânce-ți cânii capul tău !

Că mie de nimeni nu mi-e frică, numa' de Voinic de Plumb, dar nici de el nu mi-e așa frică, că știu că nu va fi pe aici, că numai ieri-alaltăieri a fost în pântecele maicei sale.

— Ba sunt aici, hoț de zmeu ! strigă atunci Voinic de Plumb după ce ieși de sub pod.

— Dar ce vrei, Voinic de Plumb, zise mai departe zmeul, în săbii să ne tăiem, ori în luptă să ne luptăm ?

— În luptă să ne luptăm, că-i mai dreaptă, adăugă Voinic de Plumb.

Se pun dară la luptă, și unde nu mi se-nhamă în dreapta și-n stânga, dar nici unul, nici altul nu răzbea. Abia dup-o luptă de trei ceasuri se țepenește o dată zmeul și-mplântă-n pământ pe Voinic de Plumb până în genunchi. Dar Voinic de Plumb sare ca și când n-ar fi fost nimic și mi-ți prinde pe zmeu, așa cum el știa, da mi ți-l trântește o dată, de se bagă-n pă-

mânt până-n grumazi și cu paloșul iute-i taie capetele și le aruncă sub pod.

Dup-aceea mai bolborosi el niște cuvinte de ale lui, neînțelese de alți muritori și frații lui se făcură iară cum au fost mai înainte și ziseră :

— Cât de greu am fost adormit !

Voinic de Plumb nu le spune nimic de cele întâmplate, luă numa' și calul zmeului și plecară mai departe.

Și au mers, au mers ei încă multă lume și împărăție, ca Dumnezeu să ne ție, că din poveste înainte mult mai este, și mai frumoasă, s-ascultați și d-voastră, că cine-a asculta, bine-a învăța, iar cine va dormi, bine s-a odihni.

Au mers ei până ce au dat de un pod de argint, care strălucea, sfinte doamne ! de gândeai că-ți ia vederea, nu altceva.

Aici, ca și la podul cel de aramă, poposiră puțin. Voinic de Plumb porunci fraților să sloboadă caii ca să pască iarbă. Apoi se puseră să se împace cu ale gurei.

Și nici că gătară bine cu motocositul străiților, până ce Voinic de Plumb iar făcu cu frații săi ca și mai întâi, și el se puse sub podul cel de argint. Aci stete el puțintel, cât ai bate în pălmi de trei ori, când un șuier ca fulgerul lovi în auzul lui, și iată numa' că-ndată după acest șuier, ca trăsnetul dupe fulger, vine un zmeu cu douăsprezece capete pe un cal de

argint, cu o răpeziune de două ori mai mare ca a celui dintâi.

Voinic de Plumb prinde calul de picior, când e-n dreptul lui. Calul se poticnește rău și aruncă zmeu-n aer, când cade îl sprijinește în potcoavele lui, dar zmeul iar încalecă pe cal și-i zice :

— Țu, țu, țu, murguț bălțat,
Mânca-te-ar câne turbat !

Că mie de nimeni nu mi-e frică, numai de Voinic de Plumb, dar nici de el nu mi-e așa frică, că știu că nu va fi pe aici, că numa' ieri-alaltăieri a fost în pântecele maicei sale.

Atunci Voinic de Plumb ieși de sub pod și zise :

— Aicea sunt, hoț de zmeu ; ce voiești ?

— Aicea ești, dihanie ? zise zmeul mai departe. Ce poftești dară, în săbii să ne tăiem sau în luptă să ne luptăm ?

— În luptă să ne luptăm, că-i mai dreaptă, grăi Voinic de Plumb.

Și se-ncinse, doamne, o luptă, de se clătina pământul sub ei, dar nici unul, nici altul nu putea să răzbească. Zmeul mai cu seamă era cătrănit foc, să nu răzbească el cu un pământean, și dup-o luptă de nouă ceasuri se răpede o dată din toate puterile și-mplântă pe Voinic de Plumb până în genunchi în pământ. Dar Voinic de Plumb se scoală ca și când n-ar fi fost așa, sare drept în creștetu zmeului și mi

ți-l implântă în pământ până subsuori, iar cu paloșul iute-i rătează capetele și le aruncă sub pod.

După aceea mai bolborosește el câteva cuvinte și frații lui trecură iară la starea cea dintâi. Dete apoi fiecăruia încă câte un cal, și pentru sine a ținut pe cel de argint, și plecară iară mai departe.

Și au mers, au mers încă acești trei frați multă lume și împărăție, ca Dumnezeu să ne ție, până ce deteră de un pod de aur, frumos cum n-am auzit să se fi mai povestit vreodată.

Și la acest pod poposiră. Și Voinic de Plumb, ca și mai întâi, zise către frații lui să înnoade coadele la cai, să-i împiedice și să-i lase să mai pască iarbă, că le-ar fi și lor vremea. Dar frații lui îi răspund:

— Măi, că mare domn te-ai făcut tu, numai să tot poruncești și tot noi să facem.

Voinic de Plumb tare s-a mâhnit de această vorbă, dar nu și-a făcut el mult din ea, ci s-a dus și a împiedecat și slobozit el caii la păscut. Tot supărați însă s-au arătat și până ce au prânzit.

Se gândea el anume ce să facă acum cu frații lui. Că de-i va face tăciuni și s-ar întâmpla ca pe el să-l omoare zmeul cel cu douăzeci și patru de capete, ce-l aștepta să vină mai pe urmă, atunci ei tot tăciuni vor rămânea. „Dar, se gândi el, mai bine îi voi face două izvoare de apă bună, și cine va mai trece pe aici încai să beie apă din ele, și să-mi mulțumească că am făcut și eu un bine în lumea asta."

Cum i-a fost gândul, așa s-a și întâmplat.

Și se făcură, doamne, două izvoare frumoase, unul de-a dreapta și altul de-a stânga drumului, în cari apa, cum izvorea din pământ, se juca ca niște mărgele de pietre scumpe, iar jur-împrejur se îngânau florile cu ele.

După aceea Voinic de Plumb, ca și mai întâi, se puse sub pod. Și când era tocmai la ameazi se făcu, doamne, un vojot de gândeai că stă să se cotropească lumea. Asta era semnul că s-apropie zmeul.

Și iată, numai cât ai bate-n pălmi, și zmeul cel cu douăzeci și patru de capete fu aci, pe un cal de aur tropotind și sforăind, de clocotea văzduhul.

Voinic de Plumb atunci prinde calul de picior, și-l împiedică. Calul se poticnește și aruncă zmeu în aer, și în loc să cadă jos l-a sprijinit cu potcoavele. Dar zmeu se dă una de-a roata, încalecă iar calul și-i strigă în gura mare :

— Țu, țu, țu, murgu gălbiu,
Mânca-te-ar câinii de viu !

Că mie de nimeni nu mi-e frică, numai de Voinic de Plumb, dar nici de el nu mi-e așa groază, că știu că nu va fi pe-aici, că numai ieri-alaltăieri au ieșit din pântecele maicei sale.

Voinic de Plumb ieși atunci de sub pod și-i zise :

— Aicea sunt, hoț de zmeu ! Dar ce voiești, în săbii să ne tăiem, ori în luptă să ne luptăm ?

— În lupte să ne luptăm, că-s mai drepte ! grăi zmeul.

Și se-ncinse o luptă, doamne, n-am ce spune, pe viață, pe moarte, dar nici unul, nici altul nu biruia.

Zmeul făcea spume de turbare, dar nici Voinic de Plumb nu era om de toate zilele.

Vede zmeul că cu asta nu o s-o scoată la capăt, cearcă cu altele...

— Ei, știi ce, Voinic de Plumb ? grăi zmeul încătrănit, alta m-am gândit, să schimbăm lupta. Eu să mă fac o roată de oțel și tu una de plumb, apoi să ne suim unul într-un vârf de deal și celălalt într-altul, și de acolo să ne repezim unu într-altul, și care roată se va strica, acela să se omoare.

— Bine, așa să fie, îi răspunse Voinic de Plumb.

Și se sui o roată într-un vârf de munte, cealaltă într-altul, față în față și se răpeziră una către alta din toate puterile. Dar din roata de oțel când sărea peste pietre, tot țănțuri săreau și din ea, pe când cea de plumb se turtea numai unde și unde câte oleacă, iar când au ajuns în vale și se bufniră, roata cea de oțel era aproape toată fărâmi, așa că abia se mai țineau obedele, pe când cea de plumb, cum zisei, era turtită numai ici-colea, dar întreagă-întreguță și puternică.

Zmeul nu fu mulțămit nici cu asta. Îi dăduse necazul de nod, și mai cearcă una.

— Ei, Voinic de Plumb, alta m-am gândit, zise zmeul. Eu să mă fac o flacără roșie și tu una vânătă, apoi să ne avântăm sus în aer, și acolo să ne luptăm.

— Bine, așa să fie, îi grăi iară Voinic de Plumb.

Se făcură îndată două flăcări mari, una roșie, alta vânătă, și se suiră până-n naltul ceriului, de unde luminau lumea întreagă cu zarea lor, apoi se începu lupta cea turbată. Și când lupta era mai înverșunată, trei corbi roată, roată se învârteau și croncăneau deasupra lor.

Gândea el, zmeu, că asta nu-i a coabă bună; își. călcă însă pe inimă și zise :

— Ce vrei, hoț de corb! Carnea să mi-o mănânci sau sângele să mi-l bei? Mai bine ai face dacă cu fârtații tăi te-ai coborî la lacul de jos și ai aduce de acolo apă pe aripi și-n cioc, ca să țipi pe flacăra cea vânătă, că eu ți-aș face carne pe trei luni de zile.

Voinic de Plumb nici el nu era înghețat și le grăiește :

— Ba mai bine-ați face, corbilor, vițejilor, să aduceți apă și s-o țipați pe flacăra cea roșie, că eu v-aș face carne pe trei ani de zile.

Corbii aduseră apă pentru Voinic de Plumb ș-o țipară pe flacăra cea roșie. Aceasta îndată slăbi din puteri, și cea vânătă o goni până la pământ. Aci Voinic de Plumb se dete de trei ori peste cap, se făcu cum au fost mai înainte, luă paloșul și iute tăie toate cele douăzeci și patru capete ale zmeului și le făcu hrană corbilor, precum făgăduise. Dup-aceea se puse puțin

să se odihnească, căci, mă rog, era foarte ostenit după atâtea lupte amarnice. Mai târziu se sculă și mai bolborosi el ce bolborosi, și frații lui se făcură iară oameni ca mai înainte.

Acum Voinic de Plumb avea doi cai, unul de argint și unul de aur... Și așa, fiecare câte cu doi cai, plecară mai departe.

Și au mers ei încă multă cale, așa, preț ca de trei luni de zile. Mergând printr-o pădure, de la o vreme deteră de o poiană frumoasă, din care poiană se zărea într-o depărtare niște curți mari de tot, care străluceau ca un bumb de aur de mulțimea podoabelor.

Poiana era acoperită de-o pajiște verde ce-ți fărmeca vederea și te silea oarecum la odihnă. Asta o simt și ei, și se pun să poposească.

Voinic de Plumb le spune fraților ca să-l aștepte numai aci, că el va merge până la curțile ce le zărise să vadă ce este acolo, nu cumva să fie niște oameni răi pe acolo și să-i omoare pe toți. Așa rămase vorba, și el se cam mai duse până bine aproape lângă curți. Dar de unde să poată el intra acolo, când jur-împrejur erau înconjurate cu niște pereți de fier, de gândeai că nici pasărea să nu poată străbate acolo. Și așa erau de închegați pereții, de nu se cunoștea nici locul barem pe unde-s porțile. Aceste erau, mă rog d-voastră, curțile celor trei zmei, pe care îi biruise și omorâse Voinic de Plumb.

Ce să facă el acum ? Cum să intre ? Asta clocotea în creierii lui.

De la o vreme îi veni în minte vorba lui Moș Călugăr ce-i spuse la despărțire, și se învârti de trei ori peste cap și îndată se făcu un porumb alb cum e zăpada. Zbură apoi în grădina zmeilor. Acolo câteștrele nevestele zmeilor se întreceau între ele privind la flori cu soacra lor, mama zmeilor.

Porumbul se arăta foarte blând, aci se punea pe un păr, aci pe un măr, aci pe niște flori, ba cercă să se pună chiar pe umerele lor, așa zbura de aproape.

Nevasta cea mijlocie, văzând că-i așa blând-porumbul, tinse mâna după el și-l prinse. Ba mi-l duseră în casă și-l băgară într-o galișcă[1], acolo-i dădură de mâncare și-l îndrăgea în tot chipul. Galișca o puseră la fereastra cea de către grădina cu flori, dar ușa nu o mai închiseră : gândeau ele că, și de va ieși, tot nu s-o mai duce.

După aceea, nevestele se pun la povești, după cum e firea muierilor, căci doară nu în zadar s-a zis că muierea are nouă guri.

Soacra lor între altele întrebă pe nora sa cea mai mare :

— Când s-a întâmpla să-ți omoare cineva bărbatul tău, ce ai face tu cu acela ?

[1] Galișcă — colivie.

— Dar nici una, nici alta, fără și eu l-aș omori, răspunse nevasta.

— Dar cum ai ști tu să-l omori? întrebă baba a doua oară.

— M-aș face o fântână cu apă bună, zise nevasta mai departe, și m-aș pune în calea lui, apoi i-aș da, doamne, o sete de i s-ar frige buzele de ea, dar cum ar bea dintr-însa, îndată se va otrăvi și va muri.

După aceea întrebă baba pe nora cea mijlocie. Asta zice că s-ar face un loc frumos, tot cu flori pline de miros, și i-ar da un somn greu, și de se va culca, nici se va mai scula.

Mai pe urmă întrebă și pe nora cea mai mică tot așa. Asta zise că s-ar face un păr mândru, doamne, și încărcat cu pere de aur, îi va da apoi un dor mare de pere, încât nu va putea trece să nu mănânce din ele, dar cum va mânca, îndată va muri.

Porumbul într-acea se părea că doarme ca dus, cum l-ajungeau puțin razele soarelui, ce abia puteau să răzbească până la el prin frunzișul pomilor din grădină. Dar dormea iepurește. Cum e vorba: nu dorm toți câți au ochii închiși.

De la o vreme se pun muierile să prânzească. Și cum prânzesc ele, nevasta cea mai mică văzu un ac înfipt în grinda casei și întrebă ea că ce ac e acela și pentru ce l-au înfipt tocmai acolo și nu aiurea?

Baba îi răspunse:

— Vedeți voi acul acela? De-ar ști cineva, precum nu știe, să-l ia și să împungă cu el în cele douăspre-

zece uși de la cele douăsprezece pivniți de sub curțile noastre, toate i s-ar deschide, și în pivnița cea mai dinăuntru ar afla o butie mare cu douăsprezece ferecături de fier, în care butie se află ascunse soarele, luna și stelele Împăratului Roșu.

Atâta i-a trebuit porumbului.

Cum merseră ele iar în grădină, porumbul se simți la largul lui și numaidecât luă acul din grindă și pe-aci ți-e calea. Se ascunse apoi într-un cotuleț al grădinei și când era pe înserate, adică, cum s-ar zice, după ce amurgise binișor, împunse cu acul în cele douăsprezece uși de la cele douăsprezece pivniți, ia soarele, luna și stelele și, când era liniștea mai mare prin curți, se duse cu ele la frații lui. Pe aceștia îi găsi dormind, iute-i trezește și le strigă să-l urmeze. Și s-au dus, s-au dus cât fu draga de noapte, ba și în cealaltă zi, până după ameazi, nu mai poposiră.

Dar cum ei mergeau, nevasta cea mai mare auzi că Voinic de Plumb i-a omorât bărbatul și se gătea cu mare mânie de răzbunare.

Ei mergeau în ruptul capului pe niște locuri secetoase, pe unde n-ai fi găsit un pic de apă, măcar în creștet să fi stat.

Cum mergeau ei așa prăpădiți de sete, iată numai că deodată li se arată o fântână frumoasă, cu niște apă cum e lacrima de limpede.

Fratele cel mijlociu zise :

— Veniți să bem puțină apă, nu mai putem călători de sete.

Voinic de Plumb nu-i lăsă să bea, ci scoase paloșul și făcu cu el semnul crucii prin apă și fântâna cea frumoasă se făcu tot pietre, de-ți era mai mare jalea.

Ei însă merseră mai departe. Și cum merseră mai departe, de la o vreme deteră peste un rât[1] frumos, în care se afla de toate florile din câte dăduse Dumnezeu sfântu pe acest pământ. Dar așa un somn i-a ajuns de sub acest rât, de stau să pice la pământ. Voinic de Plumb, însă, nu i-a lăsat să se culce, deși florile care de care se îmbiau să-i apuce în brațe, ci scoase paloșul și dete în semnul crucii peste rât și îndată se făcu tot pietre.

Dar din cale nu slăbeau, ci mergeau ca vântu și zburau ca gându. Deodată numai ce se pomenește în fața unui păr mândru, doamne, și verde ca iedera, cu crăcile până la pământ și încărcate cu pere de aur, care străluceau din depărtare cum picurii de rouă strălucesc dimineața în răsăritul soarelui.

Frații lui, ce să-și aducă ei aminte, îi ziseră:

— Apă nu ne-ai lăsat să bem, pe rătul cu florile frumoase, ce stau să ne îmbrățișeze, nu ne-ai lăsat să ne culcăm, lasă-ne dar să mâncăm barem din perele acestea frumoase.

El însă, făr-să mai zică o vorbă legănată, se duse la păr, scoase paloșul, dete cu el în chipul crucii la ră-

[1] Rât — câmp, luncă.

dăcina părului și numaidecât se nimici, ca și când n-ar mai fi fost.

Și abia acum spuse el fraților lui că ce s-ar fi întâmplat cu ei dacă i-ar fi lăsat să bea apă, să se culce sau să mănânce din perele acele frumoase, adică îndată ar fi murit.

Într-acea, zmeoaica cea bătrână, scorpioana, aflase că Voinic de Plumb i-a omorât feciorii, și acum și nurorile. Și necăjită foc de pofta răzbunării, puse o falcă în cer și una în pământ și plecă după ei, să-i ajungă și să-i omoare. Și venea spulberând norii din cale-i, iar din gură vărsând văpaie de flăcări, ce tot în pârjol prefăcea ce în cale îi sta.

Dar Voinic de Plumb, când a plecat de la curțile zmeilor, a mai luat cu sine o perie, o cute de piatră și acul cu care deschisese cele douăsprezece uși de la cele douăsprezece pivnițe de unde a scos soarele, luna și stelele.

Zmeoaica însă (nu mai era departe) nu glumea, se apropia, și acum nu mai era departe de ei. Se simțea căldura văpaiei flăcărilor ce ea vărsa.

Voinic de Plumb, văzând că nu e departe de ei primejdia, aruncă peria îndărătul lor, și îndată s-a făcut o pădure mare, mare dinapoia lor, peste care nu putea străbate scorpioana, ci trebuia s-o roadă ca să-și facă cale prin ea. Dar până să roază ea pădurea, copiii bătrânului se depărtară binișor.

Și când se apropie zmeoaica a doua oară de ei, Voinic de Plumb aruncă cutea cea de piatră, și îndată

se făcu dinapoia lor un munte de piatră din pământ până la cer.

Acum avea scorpioana ce să roadă, până și-o face gaură ca să iasă și să alerge după copiii bătrânului. Dar și piatra a ros-o și nu trecu mult, numai ce iară se pomenesc cu ea aproape de ei, ba era p-aci, p-aci să-i înghită, dacă n-avea Voinic de Plumb acul cel de fier, care îl aruncă dinapoia lor, și îndată se făcu un munte de fier din naltul cerului până în adâncul pământului, de o grosime de nouăzeci și nouă de stânjeni, apoi zise fraților lui :

— Acuma să mergem, că nu mai e nădejde de scăpare.

Și norocul i-a bătut, că tocmai intrară pe poarta lui Moș Călugăr, când era aproape să-i îmbuce scorpioana. Dar Moș Călugăr, cuminte, iute a închis poarta după ei, și zmeoaica cea bătrână a rămas afară bătându-și fălcile de necăjită că n-a putut să grăbească mai iute, barem numai cu un pas, că apoi erau ai ei.

Da la o vreme o începe cu viclenia, și roagă pe Moș Călugăr să-i facă o găurice în poartă, să vadă barem cu un ochi ce viteji sunt aceia care i-au omorât feciorii și nurorile ei.

După ce i-a făcut și s-a uitat, a zis să-i facă loc mai larg, ca să-i vadă cu amândoi ochii.

După ce a văzut cu amândoi ochii, a zis ca să-i facă loc să intre la ei, să-i mănânce!

Moș Călugăr i-a răspuns să-și caște numai gura, că îi aruncă el în gură-i, ca să-i mănânce.

Și cum căscă ea gura, luă buzduganul lui Voinic de Plumb, care tot în foc a ars de când a fost el întâia dată pe aici, și-l aruncă în gura zmeoaicei, și aceasta îndată se făcu tot praf și cenușă.

Voinic de Plumb trimise apoi frații acasă cu caii cei de aramă, ca să ducă soarele, luna și stelele la Împăratul Roșu. Le porunci totodată ca să îngrijească de cai ca de ochii din cap și să nu uite nici de părinții lor, care acum ar fi mai bătrâni decât lumea.

Sfaturi frumoase, ce-i drept, dar zadarnice! Căci ei, cum au ajuns acasă, se cununară cu fetele Împăratului Roșu și se făcură și ei împărați și s-au hămărit[1], doamne, ca și când tot prin curți împărătești ar fi crescut. De părinți nu voiră să mai știe, iar caii i-au băgat în niște grajduri întunecoase, fără să le mai poarte de grijă.

Voinic de Plumb a mai rămas pe la Moș Călugăr. O dată, între altele, întrebă pe Moș Călugăr că mai este cineva pe lume tare ca el?

— O, fir-ar amar de capul tău să vezi pe năzdrăvanul Voinic de Fier!

— Ei, și în care parte a lumii locuiește el? întrebă mai departe Voinic de Plumb; să mă duc la el să ne prindem frați de cruce amândoi, că mai puternici ca noi știu că în lume nimeni nu va fi.

— Aici, către răsărit, adăugă Moș Călugăr, unde lesne te îndrept eu, dacă chiar ai poftă să mergi.

---

[1] A se hămăni — a se sumeți.

Avea Moș Călugăr o iapă de patruzeci și patru de ani, o întărniță numaidecât, puse pe Voinic de Plumb pe ea și îi dete calea pe aci încolo. Îi spuse, însă, ca să lase numai tot după iapă, că-l va duce ea chiar unde el a poftit.

Așa se petrecură toate.

Și când ajunse Voinic de Plumb la Voinic de Fier, îl întrebă cam răstit, cum gândea el că i se șade unui voinic:

— Bună dimineața, măi Voinic de Fier! Iaca am venit la tine să te întreb — urmă mai departe Voinic de Plumb — voiești să ne facem frați de cruce, că apoi știu că în lume nimeni nu va fi mai puternic ca noi?

Voinic de Fier foarte mult se mâhni de aceste cuvinte rostite, cu de care om pământean nu i-a stat în față, și iute scoase paloșul și tot bucăți mi ți-l tăie pe Voinic de Plumb. Apoi porunci argaților lui de adunară toate bucățile și le băgară într-o pereche de desagi, le puse pe iapă, o atinse apoi cu dosul paloșului și-i dete calea îndărăt.

Moș Călugăr știa prea bine ce are să se întâmple, dar nu i-a spus lui Voinic de Plumb.

Iapa până la porțile lui Moș Călugăr nu se mai opri. Aci râncheză de trei ori. Moș Călugăr îi deschise porțile, apoi luă de pe ea desagii și bucățile din Voinic de Plumb, le așeză într-o ladă mare și puse încheietură la încheietură, după aceea le unse cu un fel de unsoare și mai bolborosi niște cuvinte năzdră-

venești, și iar s-a făcut trupul cum a fost mai întâi, încă și mai frumos, numai cât era mort. Dar Moș Călugăr ce nu poate cu puterea sfintelor rugăciuni! Mai spălă o dată trupul cu un fel de apă și îndată s-a sculat Voinic de Plumb, și cum era încă așa tălbăcit, zice:

— Cât de greu am fost adormit!

Dar cu atâta nu se mulțumi el, și se hotărî să meargă a doua oară la Voinic de Fier; se rugă însă de Moș Călugăr să-l povățuiască cum se cuvine mai bine să se poarte.

Moș Călugăr, ca totdeauna, îl ajută și acuma.

Și cum ajunse el la Voinic de Fier, cu bună-ncoace, cu bună-ncolo, se încinse oarecare prietenie între ei. Vorba aceea: gura dulce mult aduce. Și din vorbă în vorbă ajunseră până acolo cum s-ar face ei frați de cruce.

Voinic de Fier zise:

— Să știi, Voinic de Plumb, că atunci ne vom face noi frați de cruce, când tu mie mi-i aduce pe Ileana Cosinzeana, doamna tuturor florilor, din cosiță rujă-i cântă!

Vorba ceea: cine intră în joc caută să sară. Așa și cu Voinic de Plumb.

Vrând-nevrând, se legă că-i va aduce pe Ileana Cosinzeana, deși nici de nume nu-i mai auzise, „dar, mă rog, se gândea el, doar nu mă voi da de gol chiar în fața-i".

Voinic de Fier îi mai zise, după ce se legă :

— Să știi însă, Voinic de Plumb, că dacă nu o vei aduce și nu ți-i păzi vorba, atunci nici capul nu-ți mai stă, unde-ți stă !

Supărat și amărât, se depărtă el de la Voinic de Fier și calea pare că i se lungise și drumul îi era mai greu ca altă dată.

Când ajunse la Moș Călugăr, acesta cetea din față-i că nu-i a bine ; îl întrebă totuși dacă a umblat bine sau nu.

— O, doamne sfinte, zise Voinic de Plumb, blăstemat să fi fost ceasul acela în care am plecat eu la Voinic de Fier, căci eu puteam să trăiesc și fără ca să mă fac frate de cruce cu el. Dar acum uite cum m-a prins în cursele lui, că am încheiat un legământ cu el, care anevoie l-oi putea împlini. Adecă : să-i aduc pe Ileana Cosinzeana, doamna tuturor florilor, din cosiță rujă-i cântă, de care eu nici c-am mai auzit vreodată ; iar dacă n-oi aduce-o, mi-a spus că nu-mi va sta capul unde-mi stă.

— Nu te spăria, îi răspunse Moș Călugăr ; din multe te-a mântuit barba mea, dacă vei fi voinic și din asta te va scoate. Mai întâi și mai întâi să-ți faci o corăbioară — zise tot Moș Călugăr — în această corăbioară să-ți pui o boltiță cu tot felul de marfă și negoțuri scumpe, apoi să pleci fără întârziere pe marea răsăritului. Pe această mare vei da de un țărmure aproape de o cetățuie, care cetățuie e locuința Ilenei Cosinzene, și din depărtare ți se arată drept în potro-

zul unei mărgele sclipicioase. Aci să te oprești și să deschizi boltița; să aibi însă grijă cum te vei purta cu cumpărătorii.

Îi spuse Moș Călugăr dintr-altele cu de-amăruntul, cum are să se poarte și că mai cu seamă de ce cumpărători avea el lipsă.

Voinic de Plumb se puse la muncă, și prin multe necazuri ajunse el și acolo, luptându-se mereu cu valurile mării, care tocmai atunci pare că erau mai viforoase.

Cum a ajuns la țărmurele dorit, deschise boltița și urmă întru toate sfaturile bătrânului Moș Călugăr.

Într-o dimineață, ca în toate diminețile, vine la țărmure o fetișoară frumoasă ca o zână, cu două văscioare în mâni, după apă de mare.

Voinic de Plumb tocmai atunci își scotea și rânduia mărfurile, cum e obiceiul pe la boltașii noștri, să le poată privi obștimea.

Fetișoara, cum le zări, nu se mai putea sătura de ele. Se pierduse privindu-le, și uită să se grăbească cu apa de mare, cu de care se spăla în toate diminețile stăpâna ei, care din întâmplare era chiar Ileana Cosinzeana.

Și când ajunse acasă cu apa, Ileana Cosinzeana o întrebă din ce pricină a întârziat atâta.

Ea spuse, în nevinovăția ei, că un moș bătrân aci pe țărmure i-a arătat tot felul de lucruri, care de care mai frumoase, cum ea n-a mai văzut de când maică-sa o îmbăiat-o, și de aceea a întârziat.

Moșul bătrân era neguțătorul, adecă Voinic de Plumb, care se spălase cu nește ape de la Moș Călugăr și se făcu un bătrân, zbârcit de bătrân ca Mama-Pădurii.

Așta fu și se petrecu.

Dar Ileana Cosinzeana nu se putea suferi să nu-și aibă ea ceva din acele lucruri frumoase, cari străluceau pare că erau tot aurite și argintărite, precum și erau. Se pune și ia doisprezece galbeni și-i dete fetișoarei să meargă să-i cumpere o pereche de papuci auriți. Dacă s-ar ajunge banii, bine de bine; dacă nu, să vie să-i mai dea.

Fetișoara se duse drept la neguțător și-i zise:

— Moș bătrân! Împărăteasa Ileana Cosinzeana, doamna tuturor florilor, din cosiță rujă-i cântă, m-a trimis să-i vinzi o pereche de papuci auriți, dintre cei mai frumoși ce vei avea dumneata!

— Vând eu, draga moșului, grăi neguțătorul, adecă Voinic de Plumb, cu bucurie ce Dumnezeu sfântu mi-a rândui, numai știi... papucii ăștia-s o marfă gingașă și, doamne ferește! să nu cumva să fie vreo stricare. Mai bine să ostenească atâta samă chiar înălțata împărăteasă să aleagă care-s pe plăcere și eu, intrând la învoială, poate voi lăsa și din preț mai jos.

Fetișoara ascultă și i-a împărtășit Ilenei Cosinzene din fir în păr ce i-a zis neguțătorul.

Și nu trecu mult, cât ai zice un „tatăl nostru", până ce Ileana Cosinzeana, la chip ca o floare de primăvară, intră în boltă.

Voinic de Plumb numaidecât o îmbie să şază pe un scaun de aur, apoi făcându-şi ştearnătă[1] că caută marfa cerută, se apropie de uşă şi, fără să bage de seamă Ileana Cosînzeana, pune mâna pe cheie şi o încuie. După aceea se strecură într-altă chiliuţă, aci îşi spălă faţa şi părul cu alte ape, şi iar se făcu tânăr şi mai frumos încă de cum a fost.

Dar în clipa când el a încuiat uşa boltiţei, corăbioara a şi plecat şi mergea legănându-se pe luciul apei, care acum era tare liniştită. Ileana Cosînzeana băgase şi ea de seamă că corăbioara se depărta de ţărmure, dar în faţa junelui frumos, a cărui ochi sclipeau de focul dragostei, nu-i tocmai părea rău. Pentru că, mă rog d-voastră, Voinic de Plumb aşa era acum de frumos, încât pe sub soare nu i-ai fi aflat soţ. Şi se potriveau de minune amândoi, după vorba cântecului :

Hai, mândră, să ne luăm,
Că noi bine sămănăm :
Şi la ochi, şi la sprâncene,
Ca doi porumbei la pene ;
Şi la ochi, şi la uitat,
Ca doi porumbi la zburat.

Nu se putu însă suferi Ileana Cosînzeana şi-i spuse, de la o vreme, lui Voinic de Plumb :

— Dacă aşa mi-a fost ursita, dea cerul să trăim laolaltă mult şi bine, dar să mă duci pe seama ta ; iar

[1] A-şi face ştearnătă — a-şi face de lucru.

de mă vei duce pentru altul, să te certe Dumnezeu când ți-o fi lumea mai dragă !

Așa merseră ei cale lungă să le ajungă, îndrăgindu-se ca doi porumbei.

Și după ce a dus-o la Voinic de Fier, el s-a întors iar la Moș Călugăr, dar nu și-a mai putut lua nici un rămas bun de la ei, de jale și de bănat după Ileana Cosinzeana, ci s-a dus blăstămându-și chiar și ceasul nașterii, decum al plecării la Voinic de Fier.

Cum sosi la Moș Călugăr, acesta, ca de obicei, îl întrebă dacă i-a umblat bine sau rău pe unde a fost.

Voinic de Plumb, gândiți d-voastră, mă rog, de atâta amar de supărare după Ileana Cosinzeana nu mai putu grăi, tăcea numai și sta ca încremenit.

Dar Moș Călugăr știa bine ce-i buba.

În sfârșit, după ce își mai blăstămă o dată ceasul plecării lui la Voinic de Fier, zise cu multă înduioșare:

— Ei ! Că dacă aș fi știut eu, precum n-am știut, nu aduceam eu pe Ileana Cosinzeana, prin atâtea primejdii pe seama altuia, ci o aduceam eu pentru mine însumi.

Văzând cu câtă duioșie îi vorbește, i se făcu milă chiar și lui Moș Călugăr de bietul june că obosise atâta pentru ca altul să se îndulcească din osteneala lui.

Dar bag-seamă, nu tot cine pregătește se și îndulcește. Moș Călugăr, însă, îl mângâie zicându-i:

— Nici acum nu-i târziu, voinice, numai să-mă asculți pe mine. O să-i dăm noi și la asta, ca la alte

multe, de cap : să fii însă copil de sută ! Să te duci la Voinic de Fier, că tocmai acum pleacă la vânat și să-i spui Ilenei Cosinzene ca să întrebe pe Voinic de Fier unde-i stau puterile. Să știe însă înainte că la. astă întrebare Voinic de Fier îi va da o palmă, la a doua întrebare două palme și la a treia întrebare trei palme, dar la a patra întrebare totuși va spune.

Voinic de Plumb împlini și aceasta întocmai.

Și când s-a întors Voinic de Fier de la vânat, Ileana Cosinzeana, după ce a gătit cu ale mesei, l-a rugat să-i spună unde-i stau puterile lui. El, mâniindu-se, îi dete o palmă. Dar ea se făcu tare obidoasă și cu fața plină de lacrimi îi zise :

— O, Doamne sfinte ! Cât timp am trăit noi laolaltă nu ne-am certat niciodată, și orice taine eu toate ți le-am descoperit, iar tu aceasta nu voiești.

Și cu altele de-alde aceste mi ți-l îmbăta, până ce se petrecură toate câte Voinic de Plumb i-a fost zis. Și Voinic de Fier, oricât se stăpâni, n-avu încotro, căci vorba ceea :

Ceea ce săvârșește muierea
Nu poate săvârși nimenea...

și în urmă și în coadă îi spuse ce ea dorea :

— Vezi acel corbăcel cu trei plesne ? De-l va lua cineva și va plesni de trei ori cu el în trei părți și va zice iar de trei ori : „Hip-hop, puterile lui Voinic de Fier, unde sunteți ?“ — atunci de sub pragul acela va

ieși o lădiță în care se află trei ouă. Acele ouă sunt puterile mele, și cine le va strica, pe mine mă va strica.

Cu asta se sfârși cearta dintre ei și iară se împunară.

Veni apoi de altă dată Voinic de Plumb la curțile lui Voinic de Fier și puse mâna pe cel corbăcel, plesni cu el în trei părți și strigă : „Hip-hop, puterile lui Voinic de Fier, unde sunteți ?“ Și când găti a treia oară de strigat, îndată ieși de sub prag lădița și se deschise dinaintea lui și scoase ouăle din ea.

Voinic de Fier auzise pocniturile corbăcelului și alerga în ruptul capului să-și mântuiască puterile. Și când nu mai era departe, strigă lui Voinic de Plumb să nu-i strice ouăle până va mai da un pas. Dar Voinic de Plumb era pățit, nu mai așteptă nimic, ci izbi din toate puterile ouăle de pământ de s-au făcut zdrob. Și în acea clipă Voinic de Fier, în locul unde era, tot praf și cenușă s-a făcut.

Voinic de Plumb și-a luat apoi pe Ileana Cosinzeana și mândri veniră amândoi la Moș Călugăr, unde au petrecut, în dragă veselie, nouăzeci și nouă de nopți din lunile de miere, despre care se vorbește că :

Curg ca viorele
Printre floricele.

După aceea mulțumiră frumos lui Moș Călugăr și au plecat cu multe daruri frumoase de la el către casa părintească.

Colea când se mesteca ziua cu noaptea, ajunseră în orașul în care el s-a născut și opriră la casa părinților lui fără să spună Ilenei Cosinzene că acolo locuiește tată-său. Se dete jos, apoi intră în căscioara bătrânilor, dete bună seara și se rugă de bătrâni să facă bine să le dea sălaș de noapte.

Bătrânii se mirau, cum se face că o fată așa aleasă să vină să ceară sălaș în smernica lor colibă. Și îi spuse că va fi cu greu, că e mică căscioara lor; că e întunecoasă, ba n-au curte cu grajd pentru cai, ba teacă, ba pungă, cu un cuvânt nu prea se arătau învoiți. Dar Voinic de Plumb atâta se roagă, atâta le hodorogește, până când bieții bătrâni n-avură încotro și fură siliți să-i primească în sălaș.

Ileana Cosinzeana, cum a intrat în coliba bieților bătrâni, fiind tare ostenită de călătorie, se dete jos și adormi ca moartă. Voinic de Plumb nu se culcă, ci se puse la povești cu bătrânii. Îi întrebă cum mai trăiesc, cum se hrănesc și din ce pricină sunt numai singuri și altele de alde aceste.

Bătrânii îi povestiră că ei trăiesc din agoniseala lor lucrând pe la boieri, astăzi la unul, mâne la altul, că ei au avut trei feciori, dintre care doi trăiesc și acum, dar făcându-se împărați nu vreau să mai știe de ei, iar al treilea fecior nu se știe dacă mai trăiește sau nu, singur Dumnezeu mai poate ști, „că de veci n-am mai auzit de el nimic", zicea bătrânul suspinând.

Voinic de Plumb asculta cu multă sete spusele bătrânului și mult se stăpânea, totuși i se furișa din

când în când câte o lacrimă pe sub gene. Noroc că opaițul nu făcea lumină mare, și nu prea se băga de seamă.

Apoi îi povesti bătrânul întâmplarea cu Împăratul Roșu, cu soarele, cu luna și stelele. Ce-au făcut feciorii lui, cum s-au întors cei doi acasă și cum Împăratul Roșu le-a dat fetele în căsătorie, și așa mai departe.

Până ce povesti bătrânul toate aceste, bătrâna gătise cina ei obicinuită, din care se împărtăși și Voinic de Plumb cu mare îndestulare, căci, mă rog, ce-i mai dulce ca ce mama-ți gătește !

După cină, Voinic de Plumb se sui în cetate, unde erau închiși cei trei cai de aramă pe care călătorise el cu frații lui. Le duse demâncare, pentru că frații lui, de când i-au închis acolo, nu le-au mai purtat de grijă.

După ce le dete demâncare, povesteau caii între ei. Și calul fratelui celui mai mare, între altele zise :

— Acuma să vie domnul meu, să mă mai încalece, îndată l-aș arunca până în nori, de unde căzând să și crape.

Voinic de Plumb a înțeles și, după ce mai așteptă puțin pe-afară, intră și puse mâna pe el și-l scoase afară la preumblare. Calul, neștiind cine e pe el, cercă mult să-l arunce, după cum se lăudase, dar în zadar. Voinic de Plumb îl duce iar îndărăt și ia pe celălalt, adică pe cel mijlociu. Acesta sări mai tare

și aruncă pe Voinic de Plumb drept în mare, apoi se întoarse și povesti celorlalți ce a făcut.

Dar calul cel mai mic, care fusese al lui Voinic de Plumb, zise către ceilalți :

— Da' dacă acela care a venit și ne-a dat nouă demâncare a fost chiar domnul nostru care ne-a dezgropat, și văzând acum că n-avem de mâncare i s-a făcut milă de noi și ne-a dat, iar voi iată cu ce bine i-ați răsplătit !

Se întoarse apoi către calul care l-a fost aruncat în mare și i-a zis :

— De nu-l vei aduce îndărăt până dimineață, cu gura te mănânc și cu picioarele te calc, până ce te voi zdrobi.

Această vorbă nu sfârși bine și calul cel mijlociu a și plecat după Voinic de Plumb — frica-i mare domn.

Și umblă el, umblă și cruciș și curmeziș prin mare, dar Voinic de Plumb ca-n palmă, parcă l-a înghițit pământul. De la o vreme, cum cotorosea el prin toate colțurile, se întâlnește cu împăratul peștilor.

Împăratul peștilor îl întrebă ce caută.

Iar el spuse toate cum s-au întâmplat cu Voinic de Plumb. Atunci i-a zis împăratul peștilor să aștepte puțin, că el trebuie să îl afle. Și luă un corn, în acesta suflă de trei ori în trei părți și îndată i s-au adunat toți supușii, adică toți peștii. Apoi întrebă căpeteniile dacă sunt toți de față. Aceștia spuseră că unul singur mai lipsește. Mai așteptară și sosi și acela dintr-o parte, dar abia venea de plin ce era.

Împăratul a știut că acela trebuie să fi înghițit pe Voinic de Plumb și l-a întrebat unde a fost și pentru ce nu a venit la vremea hotărâtă.

Peștele i-a răspuns că a fost bolnav și de aceea nu a putut veni.

Împăratul l-a întrebat a doua oară : nu cumva el a înghițit vreun om ?

Peștele a răspuns că nu !

Atunci porunci împăratul să-l scoată afară și să-l taie tot bucăți.

Dar peștele, văzând că nu e glumă, mărturisi păcatul și se rugă de iertare că-l va scuipa mai frumos încă. Apoi îndată l-a și scuipat pe Voinic de Plumb, de zece ori mai frumos cum fusese mai întâi. El mulțămi împăratului peștilor și a încălecat calul, și iar s-a suit în cetate.

În cetate de-a dreptul la frații lui s-a dus. Aceștia dormeau încă. El i-a trezit din somn și i-a mustrat aspru, de tot aspru pentru purtarea lor necuviincioasă față de părinții lor și față de cei trei cai de aramă, cărora au să-și mulțămească tot norocul lor. Ei însă se mântuiau cu câte verzi și uscate.

Și ca să arate dreptatea, i-a scos în mijlocul curții, i-a pus de-a dreptul lui și le-a zis :

— De sunteți voi drepți și păziți credința în Dumnezeu, să nu vă pedepsească ; iar de nu, ori pe mine ori pe voi în clipa aceasta să ne pedepsească.

Când vorba bine nu sfârși și paloșul l-a aruncat până în nori, și când căzu jos, căzu pe cei doi frați,

adecă pe vinovați și aceștia îndată căzură morți, tăiați în bucăți. El i-a îngropat până nu se făcuse încă ziuă bine.

Apoi și-a adus pe Ileana Cosinzeana în curțile împărătești, dimpreună cu părinții săi bătrâni, pe cari abia i-a înduplecat să lapede coliba cea întunecoasă.

Și a făcut o nuntă mare și o veselie în întreaga împărăție. Și frunza în codru tremura de bucurie, că dreptatea totuși a ajuns deasupra.

Știe Dumnezeu al cui e sacul cu făina
Și podul cu slănina!

Iar ei de bună seamă trăiesc și împărățesc și astăzi, dacă n-au murit.

Eu mă suii pe o șa, și o spusei așa. Cine o știe mai bine, facă bine și ne-o spună.

Câmpan Verde şi Frumos

A FOST ODATĂ un împărat sărac, care avea un fecior şi trei fete. El lăsă cu limbă de moarte ca feciorul său să mărite fetele, dar să nu se uite la cine le dă. Oricine ar veni la împărăţie, ziua ori noaptea, să le dea pe rând.

Acuma, într-o seară, după moartea împăratului, steteau câte patru la masă şi vorbeau de trebile împărăţii. Când, deodată, se lasă ca din senin o negură deasă ; iar feciorul de împărat zise către soră-sa cea mai mare să iasă şi să vadă cine este. Dar, cum ieşi fata afară, păcla o luă şi se duse cu ea — unde, nu se ştie. Fratele şi surorile celelalte se mirară şi-şi făcură cruce de aşa întâmplare.

A doua seară, tot la vremea mesei, veni o negreaţă de ciori care se lăsară pe curţi, atât de multe că nu mai aveau loc. Atunci feciorul de împărat strigă la sora cea mijlocie să iasă afară şi să vadă ce este. Ciorile o luară şi se duseră cu dânsa.

A treia seară se stârni un vuiet grozav și o vântoasă năprasnică veni. Feciorul iar trimise pe sora-sa cea mai mică să vază ce este, dar vântoasa o luă și se duse cu dânsa.

Rămânând singur și pustiu, feciorul de împărat s-a întristat mult și l-a prins o jale grozavă și un dor de surorile lui. Se hotărî atunci să se ducă după ele, ca să le găsească. Își luă un buzdugan în mână și purcese pe cale. Dar tot mergând el așa, numa' ce-și luă seama că nu și-a încercat puterile niciodată să vază cât ar zvârli de departe cu buzduganul. Aruncă buzduganul înainte și izbi o babă care mergea la apă. Baba îl blestemă cu foc, zicându-i :

— Dragu mătușei, Ioane, să nu-ți iasă sufletul din oase până nu te-oi bate cu *Câmpan Verde și Frumos*, și nici odihnă să n-ai până atunci !

Auzind așa blestem, se mâhni Ionică, feciorul de împărat, și părăsi calea surorilor, luându-se după Câmpan Verde și Frumos. A mers el mult, prin pustietăți nestrăbătute, în depărtări nemaivăzute de firea omenească, și a ajuns la niște codri mari și bătrâni. Când a intrat în codru, s-a înnoptat.

Tot mergând așa pe dibuite, numai că văzu o zare de foc, care pierea și iar se ivea. Tot mergând în partea aceea, cu gândul că acolo o fi Câmpan Verde și Frumos, ajunse la un foc mare de trei stânjeni de lemne, care ardea cu niște vâlvori cât casa. Împrejurul focului era încolăcit de trei ori un balaur.

— Bună vremea, boieri mari ! zise băiatul.

— Mulțumim d-tale, băiete Ioane, răspunse balaurul. Dar ce vânt dușman te-a împins p-aici, unde n-a ajuns nici picior de om pământean până acum ?

Feciorul de împărat își spuse păsul, apoi întrebă pe balaur dacă nu cumva are vreo știință unde sălășluiește Câmpan Verde și Frumos. Balaurul zise că a umblat lumea și-n lungiș și-n curmeziș, „dar de numele ăsta n-am mai auzit".

— Dar, zise el, să chem lighioanele din împărăția mea, că poate o știi vreuna.

Și balaurul a șuierat o dată din degetul ăl mic și-au început să curgă gloata mare de lighioane, mari și mici, care erau subt stăpânirea lui, dar nici una din ele n-a avut vreo știință despre Câmpan Verde și Frumos. Atunci balaurul îl îndreptă pe Ionică, feciorul de împărat, la fratele lui ăl mijlociu.

Ducându-se pe cale Ionică, numa' ce vede un lup cu un picior rupt și vruse să repează baltagu în el, ca să-l omoare, dar deodată auzi cum lupu îi zise cu grai omenesc :

— Băiete Ioane, nu mă ucide, ci mai bine leagă-mi piciorul în lopățele și mă unge cu unsoare, că vreodată ți-oi prinde bine.

Feciorul de împărat făcu așa cum grăi lupu și apoi auzi dihania zicându-i :

— Când te-i gândi la mine, să știi că sunt lângă tine.

Tot mai mergând el pe cale, întâlni o cioară cu aripa ruptă. El vruse s-o omoare, dar cioara îl rugă,

întocmai ca lupu, să-i dea o mână de ajutor și să-i lege aripa, că i-o fi spre folos.

Ionică făcu așa, și pasărea îi mulțumi, zicându-i :

— Când te-i gândi la mine, să știi că sunt lângă tine.

Apoi purcese iar pe cale feciorul de împărat și merse, merse până ce se făcu noapte. Într-o pădure uriașă, acolo, departe de tot, zări o licărire de foc și se îndreptă spre ea. Când ajunse, văzu un foc mare, de șase stânjeni de lemne, iar împrejurul focului un balaur înfricoșat era încolăcit de șase ori.

Dacă ajunsese acolo, Ionică grăi :

— Bună vreme, mici copii !

— Mulțumim d-tale, băiete, răspunse zmeul. De te-a învățat cineva, bine ți-a priit ; de-i făcut de capul tău, bun cap ai avut, că de nu ziceai așa, te mâncam. (Pasămite că pe băiat îl învățase balaurul dintâi.) Dar ce vânt te-a aruncat pe-aici ? Că prin partea asta nici pasăre cerească nu poate viețui, darmite om pământean ?

Feciorul de împărat îi povesti totul, apoi îl rugă să-i dea vro știință despre Câmpan Verde și Frumos.

Dar degeaba ! Nici balaurul și nici potopul de viețuitoare, pe care le-a chemat, n-au știut nimic. L-a îndreptat însă la fratele cel mai mare.

Pe acela l-a găsit în jurul unui foc de doisprezece stânjeni, încolăcit de douăsprezece ori.

Balaurul l-a întrebat, ca și ceilalți doi frați, ce caută ; apoi, aflându-i pășul și neștiind nimic despre Câm-

pan Verde și Frumos, a chemat și el vietuitoarele de sub stăpânirea lui. Dar nici una n-a fost în stare să-i dea vreo lămurire.

Atunci zmeul zise :

— Ei, băiete Ioane, d-acu să mai stai niței până oi mânca. Și aduse șase buți de vin, șase care de pâine și șase ialoviți[1] grase. Apoi zise feciorului de împărat : Dacă nu m-oi sătura cu toate-astea, am să te mănânc și pe tine.

Pe când sta la masă, veni un ciocârlan șchiop. Balaurul îl întrebă de ce a întârziat atâta.

— Să am iertăciune, măria-ta, zise el, dar am fost cale depărtată.

— Dar de Câmpan Verde și Frumos n-ai auzit ?

— Cum să -aud, răspunse ciocârlanul, că chiar de la grajdul lui am pornit, unde unul din argați m-a lovit cu un măturoi peste picior și d-aia sunt șchiop.

Balaurul atunci îi porunci numaidecât să ia îndată pe Ionică și să-l ducă tocmai acolo. Dar ciocârlanul se văicărea că e șchiop și nu poate să-l ducă. Dar porunca era neclintită.

Când a fost să plece, balaurul a chemat la o parte pe feciorul de împărat și i-a zis :

— Bagă de seamă să nu te înșele, că el are să te ducă până la o apă lată, de unde se văd seraiurile lui Câmpan Verde și Frumos, ca o stea numai, și o să vrea să te lase. Dar tu să spui că nu le vezi deloc, când

[1] Ialoviță — vacă grasă.

ți le-o arăta. Și atunci are să te ia subt o aripă, are să te suie în înaltul cerului și are să te lase pe pământul lui Câmpan Verde și Frumos.

Ionică mulțumi balaurului pentru povețe și pentru ajutor și porni cu ciocârlanul la drum.

Tot mergând așa pe cale, găsiră o mreană pe care o zvârlise un val pe uscat și se zbătea de moarte, săraca! Ion vru s-o prinză și s-o mănânce, dar ea îi zise:

— Băiete Ioane! Nu mă omorî; carnea mea e ca iasca și n-ai s-alegi nimic de ea. Dă-mă în baltă și ți-oi prinde vrodată bine.

Feciorul de împărat făcu așa. Apoi porniră iar înainte, până ce ajunseră la o apă mare. Ciocârlanul arătă în partea cealaltă seraiurile lui Câmpan Verde și Frumos. Băiatu Ion zise că nu le vede. Atunci ciocârlanul îi șterse o palmă și îl luă subt aripă, înălțându-se cu el în slava cerului și apoi îl lăsă pe pământ. Ajungând la Câmpan Verde și Frumos, îl găsiră dormind în leagăn. Se culcă lângă dânsul și feciorul de împărat. Când s-au sculat, amândoi deodată, Câmpan Verde și Frumos l-a întrebat:

— Să ne luptăm, în săbii să ne tăiem, ori să ne prindem frați de cruce?

Feciorul de împărat zise:

— Mai bine să ne prindem frați de cruce.

Și au vieţuit amândoi laolaltă în pace și bună înțelegere, vreme îndelungată, până ce, viindu-i vremea lui Câmpan Verde și Frumos ca să se ducă la bise-

rică, într-una din zile chemă pe feciorul de împărat și-i zice :

— Frate Ionică ! Uite toate cheile de la toate odăile, să umbli prin toate, numai în fundul casei, la ușa care îi legată c-un tei și c-un curmei să nu umbli, că de amândoi o fi rău.

Feciorul de împărat umblă prin toate odăile și, când ajunge la cea legată c-un tei și c-un curmei, se întrebă ce să fie. Intră și acolo, și văzu că în mijlocul odăii era un stâlp de fier ; iar de stâlp era legat un zmeu de tatăl lui Câmpan Verde și Frumos. Cum îl văzu zmeul pe băiat, grăi :

— Dă-mi o cofă de apă să beau, că mult bine ți-oi face.

Feciorul de împărat, milos de inimă, i-a dat. Pe urmă zmeul i-a mai cerut încă una ; băiatul îi aduse cam cu grijă. Cum a băut zmeul apă, s-a scuturat o dată și a sfărâmat stâlpul de care era legat și s-a dus de s-a culcat în leagănul lui Câmpan Verde și Frumos.

Când a venit Câmpan de la biserică, nu se mai știa de ciudă, văzând pe zmeu în leagăn, și a priceput că de la feciorul de împărat i-a venit necazul.

Când s-a trezit zmeul, a ieșit afară și a săpat o fântână în deal și alta în vale ; cea din deal, seacă, răspundea în cea din vale. Apoi luă două cofe de fier și puse pe Câmpan Verde și Frumos la canon, să care apă din fântâna din vale să umple pe cea din deal ; iar pe feciorul de împărat îl puse herghelegiu.

Așa trecură multe zile pline de amar și de trudă. Dar într-o zi feciorul de împărat, vrând să scape pe Câmpan Verde și Frumos de canon, a ales doi cai buni din herghelie, se duse la dânsu și îi zise :

— Măi Câmpan Verde și Frumos, mergi cu mine ?

— Da cum să nu merg ? îi răspunse el.

Atunci încălicară pe cai și plecară. Dar calul zmeului necheză năprasnic din grajd. Zmeul îl auzi și grăi :

— Câinii carnea să-ți mănânce și ciorile sângele să-ți bea, de ce nechezi așa ? Au n-ai ce bea și ce mânca ?

— Ba am, stăpâne, și prea am, dar feciorul de împărat ți-a furat pe Câmpan Verde și Frumos, răspunse calul.

— Am vreme să cânt un cântec, să joc, să beau o cafea și să trag un ciubuc, și de ajuns să-i ajung ? întrebă zmeul.

— Ai și prea ai, răspunsu-i-a calul.

Zmeul cântă un cântec, îi trase un joc, bău o cafea, trase un ciubuc și încălecă pe cal. Într-o clipă ajunse pe fugari și-i aduse la locurile lor. Apoi zise lui Ionică, feciorul de împărat :

— Vezi să nu mai faci a doua oară asta, că nu te mai iert.

După o bucată de vreme, feciorul de împărat iar alese doi cai și mai iuți, luă pe Câmpan Verde și Frumos și începură să gonească. Dar zmeul îi ajunse și de rândul ăsta ; pe feciorul de împărat îl tăie bucățele, iar pe Câmpan îl duse la osândă.

Pe când trupul ciopârțit al lui Ionică zăcea în mijlocul drumului, veni un cârd de ciori, luă din el fiecare câte-o bucățică în cioc și se duseră acasă la stăpâna lor. Acum, la una se nimerise degetul cel cu inelul, și fiind aproape de fereastră, o văzu stăpâna lor ciocănind în inel. Stăpâna ciorilor atunci ieși iute afară, căci cunoscuse inelul lui frate-său.

Pe urmă, întrebând cioara unde a găsit ciolanul acela, îi zise să i-l dea ei. Cioara spuse că l-a găsit pe pământul lui Câmpan Verde și Frumos.

Atunci stăpâna lor degrabă a trâmbițat de s-au strâns toate ciorile, poruncindu-le să-i aducă toate bucățile de carne și ciolane, ba să se ducă să soarbă și sângele din pământ.

Ciorile, cât te-ai șterge la un ochi, au adus toate bucățile, iar sora lui Ionică a pus bucățică lângă bucățică, l-a întrupat pe d-a întregul, apoi l-a spălat cu apă moartă și l-a stropit cu apă vie. Atunci a sărit în picioare feciorul de împărat, de trei ori mai frumos de cum fusese înainte ! Apoi grăi :

— Greu somn am dormit, surioară dragă.

— Ai fi dormit mult și bine, frățiorul meu, dacă nu eram eu p-aici. Dar ce cătași la hainul de zmeu ? îl întrebă sora lui.

Feciorul de împărat cu multă obidă îi povesti toate pe șartul lor și-i zise că trebuie să scape de canon pe Câmpan Verde și Frumos, care numai după urma lui îndură osânda zmeului. Dar surioara lui îi zise :

— Frățioare dragă, n-o să poți scăpa cât lumea și pământul pe Câmpan Verde și Frumos, afară numai dacă ai putea să capeți iapa babei hodoroagă, nevăzută, neauzită, din smârcurile mărilor, din adâncul zărilor.

Auzind una ca asta, Ionică, feciorul de împărat, a oftat greu din fundul inimei și porni spre latura pământului încotro îi arătă sora lui. Cât o fi mers el, nu pot să vă dau bine seamă, dar nu ajunge cineva așa, cu una cu două în smârcurile mărilor, în adâncul zărilor.

Baba avea o ogradă mare, și în toți parii de la gard era câte un cap de om; numai unul n-avea, și cât ți-e ziulica de mare se văicărea și cerea: cap! cap!

Băiatul, cum ajunse, se trânti pe prispa casei, iar când ieși baba din casă îl întrebă:

— Da' ce cați p-aici, flăcăiașu maichii?

— Slujbă caut, mătușă! răspunse Ionică.

— Apăi, iaca, dacă vrei să te bagi la mine: ai să-mi pești iapa doar, și încolo nimic. Să mi-o duci în trei seri la iarbă, și dacă mi-oi aduce-o, ți-oi da, pe alese, un cal din grajdul meu; dacă nu, unde-ți stă capul, o să-ți stea și picioarele!

Băiatul primi cu inimă bună și, după ce mâncă ce-i puse baba pe masă, se mai dete așa niței pe prispă ca să mai aștipească, până ce o mai scăpăta soarele, că iapa mergea la iarbă după apusul soarelui. Baba, cum se înseră, se vârî în grajd și luă iapa la bătaie cu un bici de foc, poruncindu-i să se ascunză bine. Pe urmă, sculă pe băiat și-i dete în primire iapa. Băiatu

se sui călare pe ea, dă' cum a făcut cum a dres, nu știu, că deodată începu să moțăie, călare, apoi adormi d-a binele. Când se trezi, era călare pe căpăstru și cu mâinile în buruiene.

Atunci prinse a zice :

— Vai de mine și de mine ! M-a mâncat fript baba. Barem d-ar fi lupul cel din drum pe aici, el poate ar fi văzut-o.

Iată și lupu aici, grăind :

— Ce-i, Ionică ?

— Ce să fie, răspunse el, iapa babei nu-i.

— Ei, lasă, nu te fărâma cu firea. Ai acolo și ține căpăstru-n mână, îi zise lupul. Vezi colo, pe dealu ăla, o turmă de oi ? Iapa babei s-a făcut mioară albă. Eu m-oi ciurdi pe toate lăturile și voi lua-o la goană ; iar când îi vedea că fuge tare, atunci să suni din frâu și să strigi : „tpru, tpru, iapa babei și c-un mânz !“ Atunci ea o să fie în frâu, iar tu încalică pe ea și-ți cată de treabă.

Băiatul făcu întocmai. Când ajunse acasă, baba îi ieși în prag, făcută numai catran, și-i zise :

— Ai păscut iapa ?

— Am păscut-o, răspunse băiatul.

— Ai adăpat-o ?

— Am adăpat-o. Bine-ți pare, mătușă ?

— Bine, cum să nu-mi pară bine !

Da când a intrat baba-n grajd, după ce s-a dus băiatul să se odihnească, vai de spinarea iepei. A bătut-o până n-a mai putut baba, și apoi i-a zis :

— Vezi, să dea dracu să te mai găsească și mâine, că te omor în ciomege.

A doua seară iar se duse băiatul cu iapa la iarbă, și iar se pomeni adormit. Atunci se gândi la cioară și cioara îi spuse că iapa se bate cu capul de toartele cerului ; apoi îi zise s-aștepte.

Și cioara stârni toate ciorile, și d-aci se porniră vântoasele și alungară iapa, care se făcuse o stancă vânătă cu doi pui. Băiatul, când o văzu, îi zise : „tpru, tpru, iapa babei cu doi mânji", că iapa mai făcuse un mânz.

Acasă baba îi primi cu bucuria pe buze și cu veninul în inimă.

A treia seară iapa s-a făcut o mreană și s-a scufundat în adâncul mărilor, da băiatul s-a gândit la peștele pe care îl scăpase de la moarte și peștele i-a scos mreana la țărm și el i-a pus apoi căpăstru în cap, zicându-i : „tpru, tpru, iapa babei cu trei mânji", că pasămite iapa fată, pe fiecare seară, un mânz.

Apoi au pornit acasă. Baba, când i-a văzut, era să plesnească fierea în ea de ciudă, dar s-a potolit și s-a arătat bucuroasă de argatul ei. Pe urmă, grăi lui Ionică :

— Acu', dragul mătușei, mai odihnește-te până mâine, și mâine-ți voi plăti precum ne-a fost vorba.

După ce adormi băiatul, baba a intrat în grajd și a spintecat pe toți mânjii, le-a scos inimele și le-a băgat pe toate în iapă. Apoi a luat un bici de foc și din mânji a făcut cai frumoși, iar din iapă făcu un ogar și-i bagă biciul de foc într-o ureche.

Da' pe când dormea, Ionică se pomeni cu fata babei — că baba avea și o fată mare — și scuturându-l, îi zise :

— Dacă m-ai lua dumneata, eu ți-aș spune o vorbă.

El răspunse :

— Eu n-am îndrăznit să-ți spui cuvântul ăsta până acum, că de !... mi-erai stăpână, da mi-ai plăcut mult, și te iau, numai să vrei.

— Vreau, cum să nu vreau ! zise fata ; bagă de seamă la ce-ți spui.

Și-i spuse ce a făcut mă-sa cu caii și cu iapa din grajd. Apoi mai zise :

— Vezi să nu te îmbie cu vreunul din ăia frumoșii că n-ai să mergi cu el călare decât pân' la poartă, și acolo cazi după el și nu mai dai nici măcar dintr-un degeți. Tu să nu iei nici unul, ci să te duci după grajd, să pui mâna pe lanțul ogarcei, s-o iei și să pleci cu ea. Orice ți-ar mai toca mama, tu să te faci niznai.

Așa și făcu băiatul, la alegere. Iar baba, când văzu una ca asta, începu să se schimonosească și, cu multă prefăcătorie, îi zicea să nu se orbească până într-atâta, și să ia un cal bun și vrednic de el, că nu vrea să plece cineva de la ea nemulțumit. Dar băiatul porni cu ogarca de lanț.

Atunci ieși din casă și fata babei cu bocceaua plină în mână și zise babei :

— Am avut și noi o slugă bună, lasă-mă să-l petrec până mai încolo.

Baba, de ciudă, nu zise nimic, dar vru să otrăvească ogarca, dar băiatul puse mâna p-o ciofârtă[1] de târnaţ[2] şi păli pe babă aşa de bine, că o lăsă lungită.

Apoi porni cu fata şi cu ogarca pe poartă ; iar baba se sculase şi striga în urma fetei : „Vino-napoi, dragul mamei, să nu te lovească şi pe tine, şi să paţi şi tu ca mine". Băiatul îşi vedea de ale lui : scoase biciul din urechea ogarcei şi o făcu mai frumoasă cum nu fusese niciodată. După aia, încălecă, zise fetei să se uite îndărăt, şi fiind tot cu ciofârta în mână, o lovi o dată straşnic peste gură, apoi cât ai răsufla o dată fuse la curţile lui Câmpan Verde şi Frumos. Îl luă şi plecară, dar calul zmeului râncheză o dată; din grajd aşa de tare că ţiuiră trei ceasuri palaturile de zamfir, iar zmeul sări din pat şi răcni la el :

— Ce e, mânca-ţi-ar carnea câinii şi ţi-ar bea sângele ciorile ! N-ai ce bea şi ce mânca ?

— He ! He ! stăpâne, răspunse calul, am şi prea am ce bea şi ce mânca, da' feciorul de împărat iar ţi-a furat pe Câmpan Verde şi Frumos.

Zmeul tot mai întrebă :

— Am când să cânt un cântec, să joc o dată, să beau o cafea, să-i trag un ciubuc şi de-ajuns să-i ajung ?

— Ai când să cânţi un cântec, să joci un joc, să bei o cafea, să tragi un ciubuc, răspunse calul, dar de ajuns nu-i ăi mai ajunge cât lumea.

---

[1] Ciofârtă — bucată mare, ruptă din ceva.
[2] Târnaţ — cerdac, pridvor.

Zmeul atunci se repezi pe cal și se aștrnu drumului cu el.

Feciorul de împărat o luase mai domol, așa că zmeul mai pe sub seară îi ajunse, dar nu se putea urca acolo în înaltul cerului unde erau Câmpan și Ionică. Atunci iapa necheză din înălțime unde se afla și grăi către calul zmeului :

— Cal de zmeu și fiu al meu, trântește pe stăpânul tău, de-l fă praf și pulbere, și vino la stăpânul meu, că ți-o da să ședi până în piept în fân cosit din postul Sâmpietrului și grăunțe cât ei vrea.

Și calul zmeului ascultă și făcu așa. De zmeu nu se alese nici praful când căzu jos ; iar Ionică, feciorul de împărat și cu Câmpan Verde și Frumos s-au reîntors la seraiurile lor, și au petrecut zile îndelungate în pace neturburată.

Și aici se sfârșește povestea mea.

CUPRINS

ION CREANGĂ	**Capra cu trei iezi** / 5
ION CREANGĂ	**Punguța cu doi bani** / 18
ION CREANGĂ	**Soacra cu trei nurori** / 25
ION CREANGĂ	**Fata babei și fata moșneagului** / 36
ION CREANGĂ	**Povestea porcului** / 46
IOAN POP-RETEGANUL	**Toarceți, fete c-a murit Baba Cloanța** / 69
IOAN POP-RETEGANUL	**Stan Bolovan** / 80
G. CĂTANĂ	**Povestea lui Pantilie** / 90
	Petru Cenușă (poveste populară românească / 104
	Un ochi plânge, unul râde (poveste populară românească) / 119
	Voinic de Plumb (poveste populară românească) / 133
	Câmpan Verde și Frumos (poveste populară românească) / 168

Contravaloarea timbrului literar, reprezentând 2% din prețul de vânzare cu amănuntul, se va vira la „Uniunea Scriitorilor din România cont virament: 45106262, banca: B.C.R. — S.M.B.

Redactor: **Maria Morogan**
Tehnoredactor: **Aura Iordache**

Apărut: 1995

Tiparul executat la Imprimeria „Oltenia" — Craiova
B-dul Mareșal Ion Antonescu, 102

1500 LEI